دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سالی ١٩٧٠ دامەزراوە

هاوکاری
التضامن

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

• پێنج شەممە ٩/١٢/١٩٨٢ ژمارە ٦٦٥ • ٨ لاپەڕە • بە ٥٠ فلسە • الخميس ٩/١٢/١٩٨٢ العدد ٦٦٥ •

لەم ژمارەیەدا
• نوێنەرانی گەل بەخوێنی باوەڕیان بە سەرکردەی گەل مۆر دەکەن ل ٢ •
• لەبەر ڕووناکیی ڕووداوەکاندا ل ٥ •
• شیعرو فولکلۆرو لێکۆڵینەوەی ئەدەبی ل٣و ٦ •

سەرەکی فەرماندە دووپاتی دەکاتەوە

بە ئامادەبوونی هەموو پێداویستەکان جەنگ دەبەینەوە

بەڕێز سەرەکی فەرماندە مهیب ڕکن صدام حسین وتی : کاتێ کە ئێمە پێویستییە داستەقینەکانی جەنگ بۆ هەموو سەرکردەو فەرماندەرێك لە هەردوو پلەی سەرکردایەتیو ئامادەکردندا هەریەك بە پێی ئەو ئەرکەی کەوتۆتە سەرشانی ئامادەدەکەین جەنگ دەبەینەوە ٠

هەروەها بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە نامەیەکدا کە بۆ کۆلیجی ئەرکانی ناردبوو دوای ئاگاداربوونی لە نامیلکەی (چاو پیاخشاندنەوە بە بیروباوەڕەکانی جەنگدا» دەڵێ :

بیروباوەڕی جەنگ ناتوانری تەنیا لە چوارچێوەی تەنیا خوێدا دوور لە هۆی مرۆڤایەتیو کارتێکردنەکانیو هۆی مەوزوعیو هۆی تر سەیری بکرێ ٠

هەروەها بەڕێزی پەنجەی بۆ ئەو هۆ مەرکەزیانە ڕاکێشاوە کە زامنی بردنەوەدەبن لە ئەنجامی جەنگو ئەو هۆ بنەڕەتیانەی کاردەکەنە سەر ئەنجامەکانی جەنگ لەوانە : سووپایەکی چاك مەشق کردوو لەگەل بایەخدانی دیار بە قەوارەی شارەزایی لەڕیزە سەرەکییەکانیدا بۆ مەبەستی هەلمەتو بەرگری کردن ، چەکدارکردنو تیروتەسەلی

بڕوانە ل : ٧

سەرەکی فەرماندە صدام حسین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیران دەکات

بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین پێری ئێیوارە سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی فراوانی ئەنجومەنی وەزیرانی کرد ٠

ئەنجومەن لەو کۆبوونەوەیەدا کە نزیکەی پێنج سەعاتی خایاند لە چەند کاروباریکی بەرنامەی کاری کۆڵایەوەو بڕیاری پێویستی دەربارەیان دا ٠

لەم کۆبوونەوەیەدا بەڕێزان طه یاسین رمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی جێگری یەکەمی سەرۆك وەزیران ، طه محی الدین معروف ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی جێگری سەرۆك کۆمارو نعیم حداد سەرەکی ئەنجومەنی نیشتمانیو طارق عزیز ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانی جێگری سەرەك وەزیرانو ژمارەیەك لە ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستو وەزیرەکانو ژمارەیەك لە کاربەدەستانی دەولەت ئامادەبوون ٠

هێزە دلێرەکانمان دەستی مەردانە لە دوژمن دەوەشێنن

هێزە ئازاکانمان ، بەردەوامن لە سەرکوتکردنەوەی هێزەکانی خومەینی جادووگەرو ڕەگەزپەرستی نەفامو وەك شێری نەڕ لە سەر سنووری ولاتەکەمان بە دەستی مەردانەیان خەونەکانی ڕژێمی چاوچنۆکی ئێرانی لە گۆڕ دەنێن ٠

لە ماوەی ئەم هەفتەیەدا بە پێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان زەرەرو زیانێکی زۆر لە هێزەکانی دوژمن دراوە ٠

هەر لە بەیاننامەی ژمارە ٩٢١وە هەتا بەیاننامەی ٩٢٧ کە پێری لە سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکانەوە دەرچوون ، ئەوە دووپات کراوەتەوە ، کە جەنگاوەرەکانی سوپای عیراقی ئازا چاوکراوەن بەرامبەر هەر جولەیەکی بە نیازی زیان گەیاندن بە دیواری پۆلاینی سنووری عیراق بیکات ، دەمودەست لێیان دێنە دەستو سەرکوتیان دەکەنو بە سەدان لە هێزەکانی دوژمن کوژراونو زیانی مالی زۆریان پێ گەیەنراوە ٠

هەرچەندە دوژمنی چەپەل لەم هەفتەیەدا نامەردانە چەند جارێ شارەکانی بەسرەو خانەقینو زەرباتیەو مەندەلی تۆپباران کردوە ، بەڵام لێدانە توندەکانی هێزە دلێرەکانمان دەمودەست سەرچاوەکانی دوژمنی دەمکوت کردوە ٠

سوپای دلێری عیراق هەر لە سەر هەڵوێستی پالەوانانەو دلێرانەی خۆی نایەڵی هیچ خەونێك لە خەونە چەپەلەکانی جادوگەرەکەی قوم بێتەدیو سەربەرزی عیراق بە نەفامیو سەرەڕۆیی ئەو جادوگەرە هەرگیز نایەتە دیو عیراق تا دێ لوتکەی سەربەرزی بلندتر دەبێ ٠

لێدوانێکی گرنگی ابو ئایاد :

● نیەتی دژمنایەتی کاری خومەینی دژی عیراق سەرناکەوێت
● داوامان لە ئێران کرد شەر دژی عیراق بوەستێنێ کەچی بە پەلەتر پەلاماریدا

بەڕێز ابو ئایاد ئەندامی لیژنەی مەرکەزی بزوتنەوەی ڕزگاریخوازی فەلەستینی ـ فتح ـ ڕوونی کردەوە کە بەردەوامی ڕژێمی خومەینی لە شەڕی دوژمنایەتیدا دژی عیراق بەتایبەت دوای کشانەوەی هێزەکانی عیراق بۆ سەر سنووری دەولەتی ڕاستیەك دووپات دەکاتەوە کە ئەوەیە : ڕژێمی خومەینی هەول دەدات هەموو گیروگرفتەکانی ناوخۆی توربداتە سەر سنووری عیراق ٠

ابو ایاد زیاتر وتی : بەڵام نیەتە دوژمنایەتی کارەکانی ڕژێمی خومەینی سەرناکەون چونکە ئەم شەڕە بۆتە شەڕی هەموو گەلی عیراقی مەزن ٠

ابو ایاد لە کۆڕێکدا کە یانەی دۆستایەتی گەلان لە بەلگراد سازی کرد بە بۆنەی سەردانەکەیەوە بۆ یوگسلاڤیا قسەی کردوو وتی : ڕژێمی خومەینی بە دەستدرێژی دژی عیراق زیانێکی گەورەی دا لە خەباتی گەلی فەلەستینو ئەگەر ئەو شەڕە نەبوایە عیراق دەجولاو بەسەر کوسپی ڕژێمی سوریا دەپەڕیەوەو یارمەتی دەداین لە کارەساتی بەیروتدا ٠

بەڕێز ابو ایاد پەردەی لەسەر ئەوە لادا کە لەکاتی گەمارۆی زایونیەکاندا بۆ بەیروتی ڕۆژوا بزوتنەوەی بەرگری فەلەستین بەکۆکردنەوەی هێزەکانی ئێرانی زانی لە ڕۆژهەلاتی بەسرەو بالویزی ڕژێمی ئیرانی لە بەیروت بانگ کردو داوای لێ کرد کە کاروباری شەڕ دژی عیراق ڕابگرن تا چاو لە کارەساتی بەیروت نەپۆشریو بالویزی ئیران بەلێنی دا کە خواستەکەمان بەجێ بگەیەنێ بەڵام ئەوەی ڕوویدا لە جیاتی دواخستنی بۆماوەی ٢٤ سەعات ، کەچی ٢٤ سەعات پەلامارەکەیان پێش خست

بەڕێز ابو ایاد باسی خیانەتی هەردوو ڕژێمی اسدو قذافی کرد بەرامبەر بە مەسەلەی فەلەستینو هەردوو ڕژێمەکەی بە ڕوخاو باس کردو وتی : مرۆڤ ناتوانی پاك بێت لەگەل ویژدانی خۆیداو شۆڕشەکەیدا ئەگەر بەوانەوە ئەی ترسنۆك ٠

ڕۆژنامەیەکی سعودی

زایونیەکان لایەنێکن لە دەستدرێژی ئێران بۆ سەر عیراق

ڕۆژنامەی « الجزيرة »ی سعودی وتویەتی کە قەوارەی زایونی بۆتە لایەنێك لە دەستدرێژی ئێراندا بۆ سەر عیراق ٠

ڕۆژنامە کە لە وتارێکدا لەم بارەیەوە وتویەتی یارمەتی عەسکەری زایونی دوژمن بەوچەکانەوە کە لە لوبنان گرتیو ناردنی بۆ ڕژێمی ئێران ئەم ڕاستییە دووپات دەکاتەوە ، هەروەها ئاشکرابووە کە شارەزایی عەسکەریش پێشکەش بە ئێران دەکات ٠

هەروەها وتویە : ڕژێمی ئێران هەموو تەقەللایەکی ئاشتی ڕەدکردەوەو بەردەوام بوو هەتا ڕادەی ئەوەی گەیشتە هاوکاری کردن لەگەل زایونیەکان ٠

بێگومان زایونیەکانیش ئامانجی خۆیان هەیە لەبەردەوامی دەستدرێژی ئیران تا عیراق خەریك بکاتو لە دەوری نەتەوەیی خۆی دوربێو باری خەلیجی عەرەبیش هەر ئالۆزبێ ٠

لەوانەیە کونگرەیەکی بەرزی نوێ ببەسترێ

هەوالە ڕۆژنامە نووسیەکانی کوێت دەلێن لە دوای تەواو بوونی گەشتی لیژنەی حەوت قولی بۆولاتە ئەندامە هەمیشەییەکانی ئەنجومەنی ئاسایشی دەولەتان لەوانەیە کونگرەیەکی بەرزیان کونگرەیەکی نا ئاسایی وەزیرانی دەرەوەی عەرەب ببەسترێ بۆ هەلسەنگاندنی ئەنجامەکانی ئەو گەشتەو لەوانەشە کونگرەکە لە سعودیە ببەسترێ

تەقەللای خەستوخۆڵ بۆبەستنی پەیوەندی لە نێوان دیمەشق و تەل ئەبیبدا

سەرچاوەیەکی ڕۆژنامەنووسی لە کوێت پەردەی لەسەر ئەوە لاداوە کە گفتوگۆیەکی خەستو خۆل دەستی پێ کردووە ئەمەریکا سەرپەرشتی دەکات بە مەبەستی بەستنی پەیوەندی لەنێوان قەوارەی زایونیو ڕژێمی سوریادا ٠

سەرچاوەکە بە پێی هەوالی لەواشنتۆنەوە وەری گرتوە کە سەرچاوەیەکی دبلوماسی عەرەبی لەوێ سەلماندویەتی بەشێکی گەورەی تەقەللای فیلیپ حەبیبی نێردراوی ئەمەریکا لە ناوچەکە بۆ ناو بژیە لە نێوان قەوارەی زایونیو ڕژێمی سوریا بۆ دانانی شێوازێکی وا کە دەستەلاتداریەتی زایونی ڕازی بکات زۆر سوور نەبێ لەسەر دەست بەسەراگرتنی بەرزاییەکانی سوریا بەرامبەر بەوە ڕژێمی دیمەشق پەیمانی « دەستدرێژی نەکردن » مۆردەکات بۆ چارەسەری سەرجەمی کێشە لەگەل « ئیسرائیل » ٠

سەرچاوەکە دەستی بۆ ئەوە کێشاوە کە ئەمەریکا لەم ڕێگایەدا هەنگاوی گەورەی ناوە ، هەروەها ئەوە ڕوون کراوەتەوە کە حبیب لەسەردانەکانیا بۆ دیمەشقو فەلەستینی زەوتکراو ئەوەی دووپات کردۆتەوە کە هاوسەنگیەك هەبێ لە نێوان هێزە داگیرکەرەکانی زایونیو هێزەکانی ڕژێمی سوریا لە لوبنان ٠

ئەوەی شایانی باسە ئەم گفتوگۆیانە دوای ئەوەیە کە ڕژێمی سوریا داوای لە قەوارەی زایونی کردوە ماوەی مانەوەی هێزە دەولەتیەکان لە بەرزاییەکانی سوریا درێژەی پێ بدرێ وەك دەربرینی نیەتی ئاشتیی خوازانەی ، ئێوان هەردوولایان ٠

خۆپیشاندان لە خاکی زەوتکراو ٠٠

لە شاری نابلس لە فەلەستینی زەوتکراو خۆپیشاندانێکی گەورە ڕووی داوە بە بۆنەی چل ڕۆژەی شەهید بوونی لاوێکی عەرەبیەوە بە دەستی زایونیەکان ڕژێمی دوژمن بەرامبەر بەمە ـ کاروباری عەسکەری کوتو بڕی کردوەو قەدەغەی هاتوو چۆی بە سەر زۆر شوێنندا فەرز کردوە ٠

ڕووداوەکانی ڕۆژانی ڕابوردوو

● سلطان قابوسی سلطانی عومان نامەیەکی لەمەلیك حسینەوە پێ گەیشتوە ، بەلام ناوەڕۆکی ئەو نامەیە نەزانراوە ٠

● موریس درایپری یاریدەدەری وەزیری دەرەوەی ئەمەریکا لە بەیروتەوە بە پەلە گەڕایەوە بۆ واشنتۆن لە سەر خواستی حکومەتەکەی ٠

● سەرچاوەیەکی فەلەستینی بلاوی کردەوە کە ئیستا هەول دەدرێ بۆ سازاندنی چاو پێکەوتنێ لە نێوان یاسر عەرەفاتو امین الجميل سەرەکی لوبنان ٠

● پاپا بولیسی دووەم بلاوی کردەوە کە سەرەتای سالی داهاتوو بەسەردات دەچێت بۆ نەمسا ٠

● وەزیری بازرگای ئەمەریکا ئیستا بەسەردانێکی ڕەسمی لە ولاتی جەزائیرە ٠

دەستپێکردنی کۆنگرەی مافەکانی ئادەمیزاد

پێرێ لە کۆستاریکا یەکەم کۆنگرەی جیهانی مافەکانی ئادەمیزاد کرایەوە، ئەم کۆنگرەیە کە هەفتەیەك دەخایەنێت لە هەلوێست بەرانبەر بە مافەکانی ئادەمیزاد دەکۆلێتەوە بەتایبەتی لە ولاتانی ئەمەریکای ناوەڕاست ٠

خۆپیشاندانی قوتابیانی ئێران لە نیودەلهی

پێرێ قوتابیە ئێرانیەکان کە لە نیودەلهی دەخوێنن خۆپیشاندانێکی گەورەیان لە بەردەم بالیۆزخانەی ڕژێمی خومەینیدا کردووە بۆ نارەزایی دەربڕین بەرانبەر بەو کوشتنو برینەی ئەو ڕژێمە لە ئێران دژی گەلەکانی بەرپای کردووە ٠

ئێران :

● ڕژێمی ئێران لە مامەلە کردنی نەوتدا جێی باوەڕ نیە ٠
● باری ئابوری ڕژێمی خومەینی تادێ بەرەو شلۆقی دەچێ ٠
● ئەوەی جێی خومەینی دەگرێتەوە شێتو بەرەلایە ٠

● تاران ، ئاژانسەکان :

ڕۆژنامەی ماینشی دیلی ژاپۆنی لێکۆلینەوەیەکی فراوانی بلاوکردۆتەوە کە تیایدا دەلێ :

ئێران ئیستا ولاتێکی نەوت فرۆشی بێ متمانەیەو جێی باوەڕنیە چونکە لە جارێ زیاتر ڕێکەوتننامە دەولەتیەکانی شکاندوە ، هەروەها لە هەلویستی دوژمنایەتی کارانەوە لە جارێ زیاتر لە یاساکانی ڕێکخراوی نوبێك لای داوەو بەم جۆرە ئێران مەسەلەی نەوتی بەستۆتەوە بە ئیعتباراتی کێشە ناو خۆییەکانی ڕژێمەکەیەوە ٠

● لەلایەکی ترەوە ڕاپۆرتێکی ئاژانسی ڕۆژنامە نووسی فەرەنسا لە تارانەوە باسی ئەو کێشە ئابوریە گەورەیەی کردوە کە ڕژێمی ئێران ڕووبەڕووی بووە ، بازارەکانی تاران چۆلنو باری گوزەران بە تەواوی پەکیەتی، ڕاپۆرتەکە دەلێ : موعەدەلی ئاوسان لە ئابوری ئێراندا گەیشتۆتە لەسەدا سیو هەندێ شتومەك هەیە کە پێویستی گرنگی ڕۆژانەی خەلکەو تەنیا لە بازاری ڕەشدادەست دەکەون ٠

● ڕاپۆرتێکی تری ئاژانسی یونایتدپریس دەلێ آیت الله حسین علی منتظری کە خومەینی بە چاکی دەزانێ ببێتە جێگری خۆی شێتو بەرەلایەو نە خۆشی مێشکی هەیە ، ڕاپۆرتە کە دەلێ خومەینی کە سیاسی یەکی بەرهەلستکاری ئێرانی لە دەرەوە وای ناوە (ئاژەلێکی سیاسی نا ئاساییە) سوورە لە سەرئەوەی منتظری جێی بگرێتەوەو ئەمەش بۆتە هوی بێزاری زۆر لە دەستو دایرەکەی بە تایبەتی ڕەفسنجانی

Institut Kurde de Paris

لەبروسکەیەکدا بۆسەرەکی فەرماندە

جەماوەری سلێمانی بەڵێنی وەفاداری ویشتی بەستنی بەبیروباوەڕی حزب وشۆڕشی دووپات دەکاتەوە

جەماوەری سلێمانی بەڵێنی خۆشەویستی‌و بەوەفایی بۆ بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین دووپات کردەوە ، لەگەڵ دەربڕینی شانازیدا بە سەرکەوتنەکانی سەربازەدلێرەکانمان لە بەرپەچدانەوەی دەستدرێژیەکانی ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرستدا ·

لەو بروسکەیەدا لە گەڵدا ئاراستەی کردوە کۆتایی کۆڕیکی ئەنجومەنی باوەڕی پتەوی بە بیرو باوەڕی حزب‌و شۆڕشی دووپات کردۆتەوەو ئامادەیی تەواوی پیشان داوە بۆ ڕاپەڕاندنی هەموو ئەرکەکانی تێکۆشان ·

لەو کۆڕەدا بەوردی باسی باری تێکۆشانی ئێستاو پێداویستەکانی سەرکەوتنی زیاتر کرا سەرەڕای پێداویستەکانی قەزاو ناحیەکان‌و لەو کۆڕەدا بەڕێز جعفر عبدالکریم بەرزنجی پارێزگاری سلێمانی‌و هاوڕێیان ئەمین سرو ئەندامانی سەرکردایەتی لقی حزب‌و سەرەک دائیرەکان ئامادە بوون ·

بەڕێز طه محي‌الدين معروف دەگەڕێتەوە بۆ بەغدا

ڕێزگرتنی هەڵوێستی عیراق بۆچارەسەری کێشەکانی جیهانی ئیسلامی

پیری بەڕێز طه محي‌الدين معروف ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش جێگری سەرەك کۆمار گەڕایەوە بۆ بەغدا دوای ئەوەی سەرەکایەتی کۆ بوونەوەکانی دەورەی سێ‌یەمی لیژنەی هاوکاری ئیسلامی کرد ·

ئەوەی شایانی باسە جێگای ڕێزی وڵاتە کۆ بوونەوەکانی ئەم ئەفەریقاییەکانی بوو کە لیژنەیە کە لە جدە بەسترا دەستی ڕێزیان تا لە هەڵوێستی عیراق بەرامبەر کێشەکانی جیهانی ئیسلام سەرەڕای ئەوەی لە باری ئەو شەڕەدایە ڕژێمی ئێران بەسەریا سەپاندوە ·

ئەمەو بەڕێز طه محي‌الدين معروف ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش جێگری سەرەك کۆمار لەگەڵ ئەمیر عبدالله بن عبدالعزيز جێگری مەلیك فهد کۆبووەوەو لە کۆبووتەوەکەدا کە بەڕێز حامد علوان وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری دەرەوە تیسا ئامادەبوو باسی پەیوەندی برایەتی نێوان عیراق‌و سعودیە کراو بەڕێز جێگری سەرەك کۆمار سڵاوی سەرەك صدام حسینی گەیاند بە خاوەن شکۆ مەلیك فهد مەلیکی وڵاتی عەرەبی سعودیە ·

هەروەها جێگری مەلیکی سعودیە هەڵوێستی برایانەو هاوکاری لەگەڵ عیراق دوپات کردەوە بۆ بەربەستی ئەو دەستدرێژیەی تووشی دەبێ ·

ئەمەو بەڕێز طه محي‌الدين معروف ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و جێگری سەرەك کۆمار کونگرە - یەکی ڕۆژنامە نووسی بەست‌و ئادەبی عیراقی دەربڕی بە هەر هەوڵێکی نوێ بۆ دوایی هێنان بە جەنگی نێوان عیراق‌و ئێران‌و بەمە هەڵوێستی ئیجابی عیراقی سەلماندەوە بەرامبەر هەر تەقەللایەکی خێرخوازو دەستی بۆ هەڵوێستی تێك دەرانەی ڕژێمی خومەینی کێشا کە چۆن هەموو هەوڵێکی وای ڕەدکردەوە بە جۆرێ کە عیراق هیچی لەبەردەم ئەمێنێ جەنگین نەبێ بۆ بەرگری لە خاك‌و سەربەرزی خۆی ·

کۆبوونەوەی ئەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان

لە پێرێ‌وە کۆبوونەوەکانی دەورەی دووەمی ئاسایی لەنجومەنی یاسادانانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان بەسەرەکایەتی بەڕێز احسان هیبەالله جێگری سەرەکی ئەنجومەن دەستی پێ‌کرد ·

لە یەکەم کۆبوونەوەدا گوێ لە وەڵامی ژمارەیەك لە بەڕێزان ئەمیندارە گشتی‌یەکانی کاروباری ئۆتۆنومی گیرا کە لە لایەن بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانانەوە ئاراستەیان کرابوو دەربارەی کاروباری ناوچەکەو پێویستەکانی هاوولاتیان ·

نوێنەرانی گەل بەخوێن تۆماری وەفاداری وباوەڕ بەسەرکردەی گەل موردەکەن

بەڕێز نعیم حداد سەرەکی ئەنجومەن لە وتارێکدا بەم بۆنەیەوە وتی : ئەنجومەن ئەم تۆمارەی بەخوێن مۆر کرد تا بۆ سەرکردەی کاروانەکەمان‌و چرای ڕێگای نەتەوەو دروستکەری سەرکەوتنەکانی نەتەوەی دووپات بکاتەوە کە باوەڕی پتەوی پێ‌ی‌هەیەو ئامادەی هەموو قوربانی‌و خۆبەخت کردنێکە بۆ بەرگری لە خاکی نیشتمان‌و شەرەفمەندی نەتەوە ·

رۆژی یەك شەممەی ڕابووردوو ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی تۆماری باوەڕو وەفاداری یان بەخوێن بۆ بەڕێز سەرەکی فەرماندەی تێکۆشەر صدام حسین لەجیاتی گەلی عیراق راگەیاند کە دەربڕی وەفای گەل بوو بەرامبەر پاڵەوانی مێژووو بەدی هێنەری ئاوات ·

ئەمەش دەقی تۆمارەکەیە :

• بە خۆشەویستی باوەڕ دەدەین ··· بەگیان خۆمانە بەخت دەکەین ، بەخوێن بەڵێن بە سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین دەدەین کە سەرکردەیەکی لێ‌هاتوو هوشیارو بە بەهرەی کاروانی گەل‌و شۆڕشەو ئەوە دووپات دەکەینەوە کە بەردەوام بین لە خەبات بۆ شکاندنی دەستدرێژی ئێران کە بەرمی زایونی‌و ئیمپریالی‌و تاوانبارو پیلانگێران پیشتوانی دەکرێ ، سەرلەنوێ سووریون لەسەر خۆراگرتن‌و پتەوکردنی کۆمەڵێکی شۆڕشگێری دیموکراتی سۆشیالستی دووپات دەکەینەوە ، با عیراقی بەعسی ئەمر بژێ‌و هەتا هەتایە ئاڵای سوار چاکی قادسیەی دووەم پاڵەوانی ڕزگاری نەتەوەیی صدام حسین بەرز بشەکێتەوە

لەهەولێر

کاروباری پێویست بۆ دابین کردنی پێداویستەکانی زستان

نەجات ئامادەی کردوە
نووسینگەی هەولێر

لە کۆمپانیای بازرگانی عیراق

بە بۆنەی وەرزی زستانی ئەمساڵەوە کۆمپانیای بازرگانی عیراق لە جموجۆڵێکی ئەوتۆدا ئەبینرێ کە لەمەوپێش بەخۆیەوە نەدیبو ·

ڕاستەکە ئەڵێن دونیا بەرەو زستان ئەڕوا ئەبێ مرۆڤ خۆی ئامادە بکات‌و کون‌وکەلەبەر پڕ بکاتەوە نەیەڵێت زستان لە ناکاو هێرش بەرێتە سەد ماڵ‌و منالی ئەمسالیش لەوە ئەچێ کە زستان زوو ڕوی تێ کردبێ‌و بە پەلەیە لێمان پاڵە پەستۆکەی بەر کۆمپانیای بازرگانی عیراق لەوە ئەچێ شت‌ومەك هاتبێ‌و تایبەتە بەهی زستان ، چوومە پێشێ ، سەرنجم‌دا هەر پیاوەو بەشی خۆی هەڵگرتووەو هەر ژنەو خۆی بێ‌بەش نەکردوە ·

زۆربای نەوت‌و زۆربای کارەباو هی غاز لە هەموو جۆرێك بەسەر خەلکەوەیە ، ئەوی ڕاستی بێ کەس سکاڵای نەنەکردو کەس نەبوو بڵێ کوا بەشی من ! ئەمە جێی ڕەزامەندی‌و خۆشی بوو سەرەڕای ئەوەش نرخی هەرزان بوو · ·

لە مامۆستای بەڕێز بەڕێوەبەری کۆمپانیاکەم پرسی :

ئەم دیاردەیە شتێکی باشەو چۆن وا کوتوپڕ دەرکەوت ؟

ووتی :

ڕاستە وایە بەڵام ئێمەش هەوڵی ئەوەمان داوە کە بە زووترین کات ئەو شت‌و مەکانەی لە گەنجینەی دەوڵەت قوتار کراوەو مەخزەنەکانی پێ پڕکراوە بخەینە بەر دەست هاوولاتیان لەم وەرزی زستانەدا کەئەمساڵ پێشی کەوت وسەرماهات لەم ڕوژانەدا هاو وولاتیان سوودی لێ وەرنەگرن ئەی کەی باشە ؟ هەر چەندە ئەرکێکی دووچەندانەیان کەوتە سەر بەتایبەتی کەوا کادری دابین‌کردن بەهۆی جەنگی زەوامان لەگەڵ

بڕوانە ل : ٧

هەروەها بەم بۆنە پیرۆزەوە پێشانگای شەشەمی ڕێنمایی سیاسی لەهۆڵی مۆزەخانەی سلێمانی کرایەوە · کە چەندان وێنەی چالاکیەکانی سەرەکی فەرماندەی تیاپیشان‌درا لەگەڵ تەرخان کردنی بەشێکی تایبەت بۆوێنەی ئەو شەهیدانەی بوونە قوربانی ڕێگای سەربەرزی‌و سەربەستی وڵاتە ئازیزەکەمان بەرووی دەستدرێژی ناڕەوای ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرستدا ·

هەروەها لەکارگەی شکری سلێمانی ئاهەنگێکی وتار خوێندنەوە بەم بۆنە پیرۆزەوە سازکرا کە لەوتارەکاندا سووربونی سەرجەمی گەلی عیراق بۆ بەرگری بەردەوام تاسەرکەوتنی تەواوەتی بەسەر دوژمندا دووپات کرایەوە ·

دیسان سەردانی تایبەتی کرا بۆ ماڵی هەموو شەهیدان‌و ڕێزو قەدریان لەو قوربانیانە نا کە ڕۆڵەکانی ئەو خێزانانە لە پێناوی سەربەرزی نیشتماندا پێشکەشیان کردوە ·

بڕوانە ل : ٧

لە پارێزگای سلێمانی :

چالاکی جەماوەری فراوان بەبۆنەی ڕۆژی شەهیدەوە

● **لە نووسینگەی سلیمانیەوە**

لە پارێزگای سلێمانیش‌وەك هەموو پارێزگاکانی وڵات ، هەر لە سەرۆژی ١ی‌مانگەوە ، یادی ڕۆژی شەهید دەستی پێ‌کرد ، شەقامەکانی‌شار بە دروشمی هەمەجۆرەی دووپاتی ئەمری سەربەرزی‌شەهیدو بەڵێنی گەل بۆ بەردەوامی خەبات‌و قوربانی‌دان بەرابەری سەرکردەی گەل صدام حسین رازابوونەوە ·

لەو ڕۆژەدا کە یادی شەهیدانی ڕێگای سەربەرزی وڵات دەستی پێ‌کردو هەموو دام‌و دەزگا ڕەسمیەکان‌و ڕێکخراوە جەماوەریەکان بەشداریان تیاکرد وەفدێکی گەورە لە لێپرسراوان‌و ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانی‌و یاسادانانی ناوچەی کوردستان سەریان لە بارەگای هێزەکانی قمقاع‌دا ·

ڕاپۆرتی وێنەدار

بێکاری لە دنیای سەرمایەداراندا

بێکاری لە دنیای سەرمایەداراندا

زیاتر لە ٣٦ هەزار هاوولاتی ئەمەریکایی لە نیورك بێ‌شوێن‌و جێگان‌و لەم وەرزی زستانەدا تادێ ژمارەکەش زیاد دەکات ·

بۆ ساڵی دووەم داواکاری زیاد دەبێت بۆ کردنەوەی دەرگای کەنیسەکان بۆ بەنادانی ئەو هەزاران بێکارەی بەهۆی بێ‌کاریەوە بە ئەمەریکادا بڵاو بونەتەوە ·

Institut Kurde de Paris

دیرۆکەک ژ فلکلوری کوردی

رەشۆ و خەنسێ

بێگومان ئەڤینی سێڤەکە بداری‌ڤەیە دەستێ ئەلەك خۆرتو پەریا ناگەهتێ ... دەمێ ئەم بەحسا ژێ کرنێ دەکەینو ئەخاسمە مژێ کرنا دۆتەمامو بسماما دلێت جانو لاوان تژێ ڤیانو ئەڤینی دبن... چنکو ئەڤینیا وان (مژێ کرنا)وان بهنا سۆزەکە راستو دورست ژێ تێت ، ئەڤیندارا (رەشۆی) چاخێ ئەجنقی ژنشکێ پشتی دنەڤینا وی دا کەلی دیت کو سەرێ پسامێ وێ لسەر چۆکاوێ داشۆربووی ... ! تەزینۆکەکێدا لەشێ وێو خوناڤەکە هوردا سەر ئەنیاوێ .

١ ـ هەی دەلێ لێ دەلالێ
هەی مۆگرێ هەڤالێ
هەی بچووکێ تەفالێ
ئەزێ بخوالاما وێ بەژنێ وێ بالێ
هەی‌وێ بەریکێ بەرچالێ
تشتەکێ تێدایەك خۆخێ یەك هناری
یەك سێڤێ یەك پرتەڤالێ
من خۆشترا ژشەکرێ بخودێ تەعالێ
دەلێ‌لێ وابی‌بێوا بخەمە دەلالێ
دەواهە واتێ سەر کانیکا حەیالێ
خویا دکەسێ دەق بەر فەتلا دەسمالێ
هەی خەنسێ فەلەك بە خائینە هەڤالێ

٢ ـ دەلێ‌لێ وابخەمە دەلالێ
ناف کێشا سەر کانیکا حەیالێ
ئەو خۆزکە من بوێ رۆژێ
ئەدەست هاڤێتە قەتکو جەودا چۆ بو سەرکانیکا حەیالێ
رەشۆی دەست هلاندە تفنگێ چۆ بونێچیرا وێ‌کارێ وێ غەزالێ

وسبە حەتا دانێ هێڤارێ
کربونە گۆتنو گالەگالێ
خەنێ دڤێتە بەرمێ خۆ بدەمالێ
رەشۆ دبێژە
پۆشمانا من رابە
تالیاڤێ دنیایێ مرنە
تو چەبلێ خۆ بەچەبلێ من بێجنینە
ئەزێ تە بەمە مالا خەلەفێ خال عەلی
دمژێرا دبێژن ئینا بو باجارێ شنگارێ

٣ ـ بەلەکی شەوتی رەشۆ دبێژ :
لێ‌لێ خەنسێ دوتمامێ
هاڤینێ خۆش هاڤینێ
رەشۆ خەنێ درەڤینێ
مالا خەلەفێ خال عەلی دگەهینێ
سێ هەیڤا لۆ دەرێدا دمینێ
هەردو بەکول وجان لوێ دەرێدادرونێ
لاشێ رەشو بکەڤە وێ‌مرنێ وێ نڤینێ
ئەوخەنسا نەعمەت بالگو سەرێ رەشۆرونێ
رۆندکا بسەر حالێ خۆ ورەشۆدا دبارینێ
بەزەبوونێ چار گازی لرەشۆدکە باوەشینێ
چاخێ رەشۆ چاڤێ خۆ دگەرینێ
بوکاسێ هەیڤا بسەرخۆ دادبینێ
نەخەلا دلێ خۆ بکۆڤان هلتینێ

خوێندنەوەی «ئیدیۆم» لە زمانی کوردیدا

لەم دواییانەدا کتێبی «ئیدیۆم لە زمانی کوردیدا» لە ژێر ژمارە (١)ی زنجیرەی کەلەپووردا لە دەزگای رۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی‌یەوە دەرچو . ئەم کتێبە کۆکردنەوەو لێکدانەوەی مامۆستا جەلال مەحموود عەلی‌یە .

بە هۆی ئەوەوە کە خولیای کۆکردنەوەو لێکۆڵینەوەی کەلەپوورم لە کەللەدایەو ، ئەم بابەتەم لە زۆر بابەتی دیکە لە لا لەپێشترە .. هەر بە چنگ‌کەوتنی کتێبەکە دەستم‌کرد بە خوێندنەوەیی‌و، کاتێکی تایبەتیم بۆ تەرخان‌کرد . دوای خوێندنەوەی کتێبەکەو ئاگاداربوونم لە هەوڵو کۆششی برای بە نرخ کاکە جەلال پڕ بە دڵ پیرۆزباییم لێ کردو ، بەپێزترو بەکەڵکتر پێشکەشی زمانی کوردی بکات .

جا چونکە ئەم مەیدانە گەلێ بەرینەو کارەکەی کاکە جەلالیش دواهەنگاو نیە لەبەرئەوەش ئیدیۆم خولقاوی رووداوو بەسەرهات ، یان زادەی ناو کۆڕو کۆمەڵێکەو دوایی خەڵك تەنیا ئیدیۆمەکە لەبەر دەکەن کە دیمەنێکی ئەو کارەساتە دەگرێتە خۆی .

بۆیە گەلێ جار مانای تەواوی ئیدیۆمەکە نازانریو خوێنەر یان بیسەر ناتوانێ تەواوی ئەو دیمەنو بەسەرهاتە بێنێتەوە یاد . چارەسەری ئەمەیش تەنیا پرسیارو گەڕانو پشکنینە . کاك جەلال لەم رووەوە کەڵکی لە شارەزایان وەرگرتووەو هەندێ ئیدیۆمی بە رووداوەکانەوە تۆمارکردوە کە تامو چێژێکی تایبەتییان هەیەو ، خوێنەر بە خوێندنەوەی شادمان دەبێ ، وەك ل : ٢١٥و ٢١٨و ٢٢٧و ٢٣١و ٤٨٤ ...و تاد . بریا لەم رووەوە زیاتر خۆی ماندوو بکردایەو بابەتی باشتری بۆ تۆمار بکردایەین . من لێرەدا دەسەبارەی خۆم دێنمو ، هەندێ خاڵ روون دەکەمەوەو، چەند شتێك دەخەمە سەر خەرمانەکە :

× ١ ـ **دەرخۆنە ل : ٥٧**

مەرج نیە دەرخۆنە سەرقاپی دێزە بێو ، دەرخۆنە گلێنەو سوورەوەکراو نیە ، بەڵکو دەرخۆنەو پنە یەکێکنو دەفرێکی دارینی ناوماڵی کوردەوارییەو ، چونکە سەرەوەی تەختە نراوە بەسەر دێزەداو شتی ناو دێزەکەی بێ‌پاڕێزراوە لە مشكو مێشو تەپو تۆز . وا پێدەچێ پەندی (با هەر دێزە بە دەرخۆنە بێ) ـ هەرچەند بەسەرهاتەکەی نازانم ـ لەم بابەتەوە هاتبێ .

٢ ـ بارە گوێزی لێ‌بنێین خرەی نایەت ل : ٦٠ .

١ ـ ساویلکەیە .

٢ ـ نەشارەزایە ، لە هیچ نازانێت) .

ئەم ئیدیۆمە مانایەکی دیکەیش هەڵدەگرێو بگرە لەو مانادا زیاتر بەکاردێو ، بۆ ئەوە گونجاوترە ، ئەویش ئەمەیە : (زۆر رامو هێمنو لەسەرخۆیە) .

بە دووری ناگرم کە کەرو هێسترو بارەبەری تۆڕیان رام کردبێو دوایی گوتبێتیان : تۆڕییەکەی ئەماوەو ئێستە هێندە رامو لەسەرخۆیە (بارەگوێزی لێ‌بنێی خرەی نایەت » .

٣ ـ لە ل : ٧٢دا مانای (دۆخە) نەکراوەو خوێنەری ئێستەی کورد ، بە تایبەتی شارستانی ، هیچی لێ نازانێ .

دۆخە ئەوەیە : کابرایەك ماوینیان هەندێ ئاژەڵ ئەدا بە زەلامێك ، یان ماڵێك ، بۆ ئەوەی خزمەتیان بکەنو چاوێریان بکەنو ، لە هەمان‌کاتدا بیان‌دۆشنو ماستو دۆکەیان بخۆنەوەو ، سەروبەریان بۆ کابرای خاوەنیان بمێنێتەوە .

٤ ـ مارەکەی شێخ‌عومەر بەسەرهاتەکەی بەو شێوە نیە کە لە ل : ٩٢ دا نووسراوەو ، چیرۆکەکە بە تەواوی لە ژمارە دووی سالی دەی گەلاوێژدا هەیە .

٥ ـ لە ل : ٨٧دا مانای (لۆس) نەکراوەو ، لۆس لەو وشانەیە کە خوێنەری ئێستەی کورد لەگەڵی ئاشنا نیەو نایزانێ .

لۆس : دارێکی گەورەی درێژە کە لە کێشی زەلامو دوو زەلامدا نیە هەڵیگرنو ، بۆ هەڵکترنو گواستنەوەی کۆمەڵێکی زۆری دەوێ ، بۆ ئەم مەبەستە هاتوون ناوبەناو دەستەکو داری قایمیان بە کوریس شەتەك‌داوە بە دارە زلەکەوەو ، دووزەلام شانیان داوەتە ژێر دارەکە ـ کە راستو چەپ ـ لە نیرگە یان شادار یان دارە زلەکە بەسراوەو ، بەو شێوە وا بوە هێزو توانای چل پەنجا زەلام کۆبوەتەوەو دارەکەیان لە شوێنێکەوە گواستوەتەوە بۆ شوێنێکی دیکەو ، کاری سلنگی ئێستەیان کردوە .

٦ ـ وشەی بێزار

ل : ١٠٠ بە گوێرەی ئەوەی من ئەیزانمو بیستوومە بۆ ئەو مەبەستە دەست نادات . بۆ کوتانەوەو کرنج‌کرنجکردنی بەرداش (بیراز) دەگوترێ نەك (بێزار) .

٧ ـ تاریکی مانگ سەر لە ئێوارە دیارە ل : ١٢٥ .

ئەم ئیدیۆمە سێ‌جار (ل : ١٢٥ ، ٢٨٧ ، ٤٤٧) بە شێوەی جۆراوجۆر لە کتێبەکەدا هاتوە ، بەڵام بە گوێرەی ئەوەی من بیستوومە لە هیچ لایەکدا شێوەی تەواوی خۆی نیەو ، شێوە راستییەکەی ئەوەیە کە دەگوترێ : (شەوی تاریکە سەر لە ئێوارە دیارە)و رستەی (تاریکی مانگ سەر لە ئێوارە دیارە) بزڕکاوەو ماناکەی شێواوە .

٨ ـ کەپەنەك

ل : ٢٧٤ . ئەوەی من بیستوومەو پرسیارم کردوەو بە گوێم ئاشنایە (کەپنەك) راستە نەك (کەپەنەك) .

کەپنەك : بەرگێکی ئەستووری هامدامانی فراوانە ، لە بەرگن دروست دەکرێت ، بە زۆری شوان بەکاری دێنێ ، چونکە دەتوانێ ماوەیەکی زۆر لەبەر باران بێو ناوەوەی تەڕ نەبێو ناو دانەدات .

٩ ـ کەرو خۆڵەمێش

ل : ٣٧١ . وا بزانم کە گوتراوە : خزمایەتیەکەیان کەرو خۆڵەمێشە ، واتا خزمایەتییەکی دوورو ناتەواوە .. پێچەوانە مانای لێ‌دراوەتەوە ، چونکە کە دەڵێن : (کەروخۆڵەمێشن) مەبەست ئەوەیە ـ هەرچەند لە ژێر پەردەی تەوسو گاڵتەدایە ـ کە زۆر هۆگری یەکنو بێ یەك نایان‌کرێ . لەوەوە هاتوە کە کەر بگاتە سەر شوێنی خۆڵەمێشاویو خۆڵەپەتانی تا پێی بکرێ خۆی ئەگەوزێنێ ، بە تایبەتی لە هاویندا ، تا خورشتی لەشی لابچێو خەرەنگەز لە خۆی دوور بخاتەوە .

١١ ـ گەردن کەچە

ل : ٤٠٠ ئەم ئیدیۆمە چوار مانای بۆ کراوە ،بەڵام مانایەکی پێنجەم هەیە کە نەنووسراوەو بۆ شوێنەکە بەجێیەو پڕ بەپێستیەتی ، ئەویش ئەوەیە : (فەرمانبەردارە) دەڵێن : فلان‌کەس گەردن کەچیەتی ، واتە لە قسەی دەرناچێو فەرمانبەرداریەتیو هەرچی بێ بلێ ئەیکات .

١١ ـ بڕوێش دەکات

ل : ٨٨ چەن مانا بۆ ئەم

محەممەد عەلی قەرەداغی

بڕوانە ل : ٧

لە یادی مامۆستا تۆفیق وردی رابەرێکی مەزنی فۆلکلۆری کوردی

مصلح جەلالی

کاتێك مرۆڤ کارێکی کرد .. کارێکی جوانو فەرداروبە کەڵك .. دیارە ئەم‌کارە دەربڕی هەستی رووناکی ئەو کەسەیەو بەرهەمی ئەو قوربانی‌دانەیە کە لە پێناو ئەم کارەجوانەدا داویەتی .. جا ئەم کارە جوانەی کە کردوویەتیو لەمەر رویەکەوەبێ مەزنیو بەرزی ئەو کەسە لەوەدایە کە لووت‌بەرزو بایی نەبێو یاخود ئیتر دانەنیشێو هیچ نەکات .

مامۆستایەك کە لە ٢ـ١٢ـ١٩٧٥دا لە تەمەنێکی کورتو پڕ لە تاڵیو ناخۆشی‌دا کۆچی دوایی کردوو بەجێی‌هێشتین .. بە کولەمەرگیو نەبوونی توانی لە (٥٠) کتێبو نامیلکەیان زیاتر پێ ببەخشێ کە زۆر ئەم بەرهەمانە هێشتا لەچاپ نەدراونو کۆنەکراوەتەوە ..

ئەم مامۆستایە لە بواری ئەدەبو نووسینو رۆشنبیریو بە پلەی یەکەم لە رووی فۆلکلۆری‌یەوە گەورەترین خزمەتی نەتەوەکەمانی کردووەو بەتەواوی خۆی ماندوو کردووەو وەك منیش بۆی دەچم ئەو بووارانەی کە ئەم مرۆڤە لێی‌داون وەك کۆکردنەوەی فۆلکلۆرو نووسینو ئەدەبو مێژوو .. نووسەرانی کورد پەییان پێی نەبردووەو وەك توانیویانە هەر لایەنێك یان دوو لایەنیان گرتووەو ئەوانی‌تریان واز لێهێناوە .. هەروەها لاشم وایە نەناسینی ئەم مامۆستایەش بە خوێندەواری کوردو کۆنەکردنەوەی ئەو بەرهەمانە کە نەزانراونو لەچاپ نەدراون دووبارە دەگەڕێتەوە بۆ رۆشنبیرانی کورد خۆیان.. چونکە ئەگەر یادکردنەوەی ئەدیبەکانمان بەتایبەتی ئەدیبێکی وا دلسۆزو خزمەتگوزا هەموو ساڵێك سەردەمی خۆیان یادیان بکرابایەوە دوورنەبوو کە خوێندەواری کورد بەدوای بەرهەمی ئەم مامۆستایەدا یاخود ئەدیبانی ترماندا بگەڕایە !!

مامۆستای ناوبراو لە تەمەنی لاویدا لە ساڵەکانی چلدا وەك هەموو کەسێکی نەتەوە خۆشەویستو نیشتمان پەروەرێ بە ژێردەستەییو هەموو جۆرە دواکەوتنێك بەشداری شۆڕشی مەهابادی دژی ئاوانو چەوساندنەوەو خوێن‌ڕێژیو دیلیو زۆرداری رژێمی شا کردوو دلێرانە خەباتی سەختی خۆی کردوو کۆڵی نەدا .. بەڵام کاتێك کە گەڕایەوە بۆ عیراق لە لایەن رژێمی مەلیکی گۆڕبەگۆڕو نۆکەرانی ئیمپریالیزمەوە بە دەیان جار تووشی زیندانو سزاو ئازار کراو خێزانی دەربەدەرو برسی بوو .. بەڵام ئەم لە جیاتی ئەوەی کە ئەم هەموو دەردی‌سەریو ئێشو زیندانو بێدەرەتانی‌یەی رژێمی خۆفرۆشی مەلیکی کۆڵی پێ‌بدەن زیاتر قۆڵی برایەتیان لە پێناوی میللەتێکی عیراقی سەربەخۆو نیشتمانێکی بەختیارو مافی نەتەوایەتی گەلی کوردمان پێ‌بایە قۆڵی برای عەرەبەوەو سەربەرزانە مەیدانی تێکۆشانی بەرنەداو یەکێك‌بوو لەوانەی کە دەستی بۆ دەستی هەموو یەکێ لەو مرۆڤانە درێژ دەکرد کە خەباتیان لە رێی ئازادیو خۆشیو دژی ئیمپریالیزمدا دەکردوو هەر ئەم هەستە گەشەشی بوو وای لە کاربەدەستانی کۆنەپەرستی مەلیکی بکات هەمیشە بەدوایەوە بنو بیگرنو خویو خێزانی دەربەدەرو برسی بکەن .

ئەم مامۆستا گەورەیە تۆفیق وردی‌یە .. یەکێ بوو لەو کەسانەی هەمیشە دووربوو لە لوت بەرزیو لە خۆبایی ـ بوونو خۆ هەڵکێشانو هەرکاتێکیش دەستی بپەرژایەو هەلی بۆ هەڵکەوتایە بە ئامەخانەکانی بەغداو بەکونو کەلەبەرەکانی کوردستاندا ئەو شوێنانەی بەرهەمێکی کۆنی ئەدەبی یاخود فۆلکلۆری لێ‌دەست دەکەوێ دەگەڕاو کۆی دەکردنەوەو لەچاپی دەدان یان بۆی نەدەکرا لە چاپیان بدات .

وادەزانم ئەم جۆرە مرۆڤانەی وا بێ پەرواو بێ هیچ مەرای‌یەك ئەو تەمەنەیان هەرچەندێك بێو هەرچۆنێك بەسەری بەرن وا ئەنگلدارو پڕ لە بەرهەمی جوان بێ شایەنی ئەوەبن کە لەوە زیاتر هەڵبگرن کە ئێمە لێی دەزانینو وەك هەموو ناودارێکی کورد ئەم مامۆستایەش هەموو ساڵی یادی بکرێتەوەو نووسینەکانی کۆبکرانایەوە خوێندەواری کوردی باشتر پێ بناسرایەو پایەو رێزی دیاری کراوی خۆی بدرایە .

هەزاران سڵاو لە یادی کۆچی دوایی ئەدیبو نووسەری کوردوو زیندووکەرەوەی فۆلکلۆری کوردی مامۆستا تۆفیق وردی بێتو خۆزگە هەموو کەسێك بەرامبەر بە کاری جوانو وشەی پاکو فەربەخشی خۆی تەرخان دەکردوو لەم‌جۆرە قوربانیە بەرزانەیان بۆ دەدا .

روون کردنەوەو راست کردنەوە

لە ژمارە (٦٦١)ی ئەم رۆژنامەیەدا وتارێکم لەبارەی (بەرگی یەکەمی دیوانی بێساران)یەوە بلاوکردبوەوە وتبووم تیایدا کەوا «لە نووسینەوەی شیعری کۆنی دیالێکتی گۆرانیدا ، لەنێوان موزافو موزافو ئیلەیهیدا (ی)ی ئیزافە تەنها لە حالێتدا دانراوە کە دواپیتی موزافەکە حەرفی عیللە (١ ، و ، ی) یا (ە) بێ » . ئەمەی کە نووسیومە ، وەك باشان مامۆستا عبدالستار کاظمیش سەرنجی راکێشام ، وردکردنەوەیەکی پتری ئەوێو ، بەداخەوە لە وتارەکەدا سەرپێی بەسەریا تێپەڕیوم ، چونکە ئەو دەنگانەی جاران لە رێنووسی کوردیدا هەمموویان بە شێوەی (و) ئەنووسران ، کە ببن بە دوادەنگ لە شێوەی (و) ئەنووسران ، کە ببێ بە دوادەنگ لە وشەدا ، واتەبێ (و)ی زەنەدار ئەبن وەك لە (کەو)دا ، یا (و)ی درێژ ئەبن وەك لە (ئارەزوو)دا ، یا (و)ی بۆش ئەبن وەك لە (تۆ)دا . ئەو دەنگانەش کە جاران هەموویان بە شێوەی (ی) ئەنووسران ، کە ببن بە دوادەنگ لە وشەداو وشەکەش ئیزافە کرابێتە لای وشەیەکی‌کە ، یا (ی)ی درێژ ئەبن وەك لە (دووری)دا ، یا (ی)ی بۆش ئەبن وەك (ی)ی (بەرێ)دا کە واتە (بۆ) .

لەناو ئەم چەند جۆرەی (و)و (ی)دا ، بەش‌بەحالی (و) تەنها لەدوای (و)ی زەنەدارەوە (ی)ی ئیزافە نابێ ، ئیتر لەو دوو جۆرەکەیدا ئەبێ ، وەك لەم بەیتەی مەولەویدا کە نموونەی هەر سێ جۆرەکەی تیایە :

شنۆی ئارەزووی وەسڵت زوهوور کەرد
لافاو مەینەت کۆگای شادی بەرد

بەش‌بەحالی (ی)یش لە هیچ‌کام لە دوو جۆرەکەدا نابێ . نموونەی (ی)ی بۆش وەك لەم بەیتەی مەولەویدا :

بەڵام ، گیانەکەم ، حەیفەن پەرێ تۆ
بێشەرتیت بەی‌تەوز نە عام مەشهوور بۆ

نموونەی (ی)ی درێژیش وەك لەم بەیتەی‌تریدا :

بەناباشی بورج بەرزە دیاران
سفیدکاری کەرد تاقچەی مەغاران

لەم حاڵەتی (ی)ی درێژەدا ئەگەر (ی)ی ئیزافەشی بخرێتە پاڵ ، لە خوێندنەوەدا هیچ لە خودی (ی) درێژەکەی دواپیتی وشە موزافەکە ناگۆڕێ ، هەرچەند ئێستا ئێمە بۆ بەدەستەوەدانی مەعنا بەشێوەیەکی باشتر ، ئەینووسینو ئەوەمان رەچاو کردووە کە نووسینەکەی کار ناکاتە سەر شێوەی خوێندنەوەی تێکڕای وشەکە .

لەم بەیتەی سەرەوەدا (ی)ی درێژ لە هەردوو وشەی (بەناباشی)و (سفیدکاری)دا هەیە ، وشەی یەکەم ئیزافە کراوەتە پاڵ (بورج)و وشەی دووهەم ئیزافە نەکراوەتە پاڵ هیچو ، هەردوو وشەش لە رووی قورسایی خستنە سەر دواپیتەوە وەك یەکن .

هەرچی وشەبەکیشە کە ئیزافە کرابێو دواپیتەکەی (أ) یا (ە)ی فەتحە بێ ، ئەوە لەو حاڵی ئیزافەیەدا (ی)ی نیشانەی ئیزافەی دێتە پاڵ ، وەك پێشتر نووسیومانەو ، وەك لەم بەیتەی مەولەویدا ، بەنموونە ، دیارە :

زووسانەن ، وەی‌ڕەنگ وە گەردوون یاوان
گێجیای لوول گێج کلێنەی کاوان

محەمدی مەلا کریم

لە ملوانکەی کەلەپوور

□ کمال دۆلپەمۆیی ئاردوویەتی □

دەلیلەی رام‌کێش غەزالان چین
سەیادی سەرکۆ سەربەرزان نشین
مسكو بۆی عەتر مایەی عەتاران
دەماخ لە هەوای بورجی دیاران
ستارەی زوحەل فیتنە زەمانە
جەللادی خوێن‌ڕێژ خوێشو بێگانە
توخوا ئازیزم زوڵفان عەمبەرین
گۆش بدە وەحەرف بەندەی کەمتەرین
ئەرسەد کەیبانووی عەشقی شیرینی
مەجازش نیەن پڕ خەشمو قینی
باڵات ببینم بە تەرتیبەوە
بەلەعلەی خەندەی سەرەندیبەوە
ببینم باڵات جەمینی دەم دەم
رووت دەرخە لە توێی عارەق چین‌کەم‌کەم
بە جلوەی چاوت شۆخی دیدە مەست
رازیم بە حوکمی رۆژەکەی (ئەلەست)
با ماچ کەم خاڵت بە حیجابەوە
وەك بەرد بە گۆشەی بینای کابەوە
بنۆشم شەربەت لە لێوت بێ‌غەم
فەرزە دەم تەڕکات حەجاج بەزەمزەم

Institut Kurde de Paris

یەکەم پێشانگای سیرامیك وهونەرمەندێك

بۆیەکەمجار لایەنێکی تری هونەری شێوەکاریمان، وزەی تێکەوت و کەوتەجووڵە کەدەمێك بوو چاوەڕوانی بووین تا شانبەشانی بەشەکانی تری بکەوتایە ڕەوت و لێیان جێنەمێنێ، بەرەو ئاسۆی پێزو بۆی خۆماڵی ٠

ئەوەبوو ئەقابەی هونەرمەندانی سلێمانی ڕۆژی پێنج شەممە ٩-٩-٩٨٢ پێشانگای هونەرمەند هیوا عبداللەی لەهۆڵی قوتابخانەی گوێژەی کچان کردەوە، کە تایبەت بوو بە (سیرامیك)و تا ١٥-٩-١٩٨٢ ی خایاند ٠

دکتور محمد یوسف(*) لە ئامیلکەکەیدا دەڵێ « لەم چەرخەدا سیرامیك، تەنها پیشەسازی بەرهەمی گۆزەگەرێتی ناگرێتەوە، بەڵکە بەو تەکنولۆژیایەش دەوترێت کەتایبەتە بەهۆی گەرم کردنەوە هەروەها سروشت و خاسیەت و ڕێگاو شێوەی دروستکراوەکەو خاسیەتی هونەری ئەم پیشەیە » ٠

سەرەتای بەرهەمەکانی کاك هیوا، بۆ نزیکەی هەشت ساڵێك لەمەوپێش دەگەڕێتەوە، ئەمەشی میانەیەکی بەرینە کە فرە تاقیکردنەوەی تیا مەیسەر بێت و هەمەچەشن تەکنیکی تیا هەڵچێت ٠

زۆری ماددەو کەرەستەو ئامرازو بوارو پەلوپۆیی و چۆنیەتی ئەم هونەرە، تاقیکردنەوەیەکی دوورو درێژ تووشی هونەرمەند دەکات، کەلێ جار هونەرمەند تووشی دووبارە بوونەوەو سێ بارە بوونەوەی ئیش دەکات، ئەمەش لایەنێکی هەڵکەوتنی ئەم کارەیە ٠ ئەم شتانەمان لەئیشەکاندا بەزۆری چاوپێدەکەوت وەك شێوەی جێبەجێ کردنی فۆرم، یان ڕەنگ و شووشە ٠

ئیشی ویل (چەرخ کردن)، ویل و پێکخستن، پاڵو، کمۆلین، لێدان ٠٠ ٠٠ ٠٠ شێوازی جێبەجێ کردنی بەرهەمەکان بوون، ڕاستە بابەت جێبەجێ کردن دیاری دەکات بەڵام هەڵبژاردنی بابەتەکان پێویستە لەمەودوا، لە چوارچێوەی تێڕوانینی هونەرمەندەوە بێت بۆ ئەو تەکنیکانەی شوێن پەنجەی هونەرمەند ڕوودەخەن، ئەمەش دەبێتە هۆی قاڵ بوون و شۆڕ بوونەوە بەناو ژمارەیەکی کەم لەوشێوازانەکە، لە بار دێتە پێش چاوی هونەرمەندو ئەنجامەکەشی ئەزۆك نابێت ٠

ئیشی ویل ئەرێتێکی کۆنی سیرامیکە وناکرێ پشتگوێ بخرێ و بازنی قوڵی سەنعەتکاری ئەم مەیدانەیە ٠ ئەوچەند پارچەکەمەش نیشاندرابوون هەروەك بابەت بوون ٠

ئیشی بیناکاریەکانی، دیاردەکانی ئەم پێشانگایە بوون، مەبەست لەبیناکاری، واتە جێبەجێ کردنی بەهۆی دانانی چینی قوڕ لەسەر یەکترەوە ٠ دەبێ ئاگاداری ئەوەش بین لای گۆزەگەرانی کوردەواری و زۆربەی گەلان ئەم ڕێگایە باوە ٠

بیناکاریەکان دوو جۆر بوون ٠٠ یەکەمیان، ئەو ئیشانەی دەشێ بەویل دروست بکرێن، وەکو گۆزەو گوڵدان ٠٠، ودووەمیان ئیشی بەبکەرو کۆلیخەکان، کەئەمەی دوایی زیاتر جێی مەبەستمانە ٠

بیری فۆرمەکانی ئەم ئیشانە لەسروشتەوە کردنیان، خۆی ئاساییانە بەو پەڕی ساکارییەوە بەرگی ئەم فۆرمانە، تەرازووکردنیان بەکەمترین ئەزموونی وەك هێڵ و شێوە بەپەنا بردنە بەر دەرخستنی لایەنە تایبەتیەکانی هەڵکەوتنی ئەم هونەرە، سیفانی ئەم ئیشانەبوون ٠

پارچەی ژمارە (٢١) بەناوی ئەسپ، ئەو ئەسپەنیە لە سروشتدا دەیبینین، هونەرمەند کۆمەڵێ لەو لایەنە سروشتیانەی وەك جوانی بابەخیان پێدەدرێت، تێك شکاندووەو بەکۆمەڵێ کەرەستەی کەم و ساکار ئاڵوگۆڕ کردووە، وچەند پەیوەنییەکی جوانکاری نوێی لەچوار چێوە سروشتیەکەوە هەڵێنجاوە، لەو قاڵبە هونەریەدا بەناوی ئەسپ دایڕشتۆتەوە ٠ ئەمەش وریایی و بیری هونەرمەند پیشان دەدات شانبەشانی هەڵچوونەکانی، لەعاشی بیناکاریەکانیدا ٠

ئیشی پالوی (صفائح) جیاوازی و وەك لێکدانی چەند پارچەیەك، یان بەستنی تەنها پارچە لەقالبدا، یان پیاکێشان هەموو ئەمانە لەئەندازەو سنووری تاقیکردنەوە دەرنەچوون ٠

ئەو هەنگاوە گەورانەی تەکنلۆجیا لەمساڵانەی دواییدا نای، بووە هۆی بوژاندنەوەی تەکنیکی ڕازانەوە (دیکۆرەیشن) لەفۆرمدا ٠

زۆرجار ڕازاندنەوە تەنها هەر ڕازاندنەوەیە، گەلێ جاریش لەپێناوی مەبەستێکدایە جگە لەمەیدانی جوانکاری ڕازاندنەوە ٠ هەردوو حاڵەتەکە لای ئەم هەیە، بۆ جێبەجێکردنی، دەمێك پەنای بردۆتە بەر ئەمسڵی قوڕەکە بەپێوەلکاندنی چەند پارچە قوڕێك بەڕووی فۆرمەکەوە وەك پارچەی (ژمارە ٣ - کەدیە)، هەندێ جاریش پەنای بردۆتە بەر هێڵکێشان بە ڕوو شاندنی بەهۆی ئامێرێکی تیژەوە، ئەمەش (سکرامیتۆ)ی پێدەڵێن، گەلێ جاریش بەپیاکێشان یان تێکەڵ کردنی زیاتر ! ڕەنیشێك ٠

باشترین نموونەی ئیشی ڕەنگ (قاپی ژمارە ١) ٠ کەفراوانی ڕووەکەی بۆتە هۆی، چەند ڕەنگێك

بەکاربهێنێت بۆڕازاندنەوە، ئەمەش ناقەنیشێك بوو لەم جۆرە بۆیە پێویست بەلێدوانی زیاتر ناکات ٠

بەگشتی شووشەکاریەکانی سەرکەوتووبوون چ وەك جۆری شووشەو کەمی کەموکوڕیەکانی لەگەڵ ئەوەیشدا کە بەکوورە سوور کرابوونەوە ٠

شووشەکانی بەکاری هێنابوون، شووشەی (ئێرشسن وتێرە)

- یان پێدەڵێن کەپلەی گەرمای توانەوەیان نزمە ولەتەکنیکدا هەژارن، بەڵام هەمەچەشنی و هەمەڕەنگی ئەم لایەنەی داپۆشیبوو، گوڵدانی ژمارە (٢٧) کە بەشووشەی خاڵاوی ڕەنگ ماتی کەم بریسکە داپۆشرابوو، نموونەی شووشەی نایاب و پاك و پڕ بەپێست بوو ٠

لەکۆتاییدا دەڵێم ئەمە یەکەم پێشانگای سەربەخۆی سیرامیکەو لای ئێمەش ئەم هونەرە هێشتا زمانی نەپژاوە، وپێویستی سەرشانی هونەرمەندانی ئەم مەیدانەیە، دەوڵەمەندی کەن ٠ ئەفەس درێژیش بۆ کاك هیوا دەخوازم ٠

قادر میرخان
سلێمانی ١٤-٩

دهۆك وشانوگەریا

گازیەك ژکاوەی

چالاکیێت تیاتروشانویا پرازۆ

روژ پێنج شەمبی ٠ ٠ رێکەفتا - ١٨-١١-١٩٨٢ ٠
- چاڤێ من ب زارفەکەرەکێ تیپاشانویو بزاڤ کەفت - هۆنەرمەند / قەیران فەرەج / -

کو نهە شاگردە ل رێزا دوا سێ یێ دوا ئاڤنچیا دوهوکێ یا خاندنا شەڤێ٠٠٠ ڤێجا من پێ خوش بوو ڤان چەند پرسیارەکا ژ برایێ کو خۆ هەر گاڤ دکەتە مومەکا هەلکری د رێیا شانو یێ دا ٠٠ بکەم ٠٠ دا بزانین کا شانو ل چ پەیسکدا دژیت ل باژێرێ مەیێ مەیێ دوهوکا رەنگین ٠

پ١ : - تۆ ئۆ شانو چەند بوونە هەڤ دوست ٠٠ ئۆ داخازا تە چی یە ژ شانوێ؟٠

ب - ئەز و شانۆ بوینە هەڤ دوست دەمێ من ب هەست ڤیانا مللەتێ کورد کری ٠٠ و ژیانەکا نی ٠ ٠ ئۆ داخازا من ئەوە کو هندی - بشێیم - د خۆ را دبینم دێ خزمەتا کولتور - کەلەپور - و تووری کوردی کەم ب رێ یا شانوێ ٠٠٠

پ٢ : - کێ تۆ پالدای بۆ شانوێ ٠٠٠؟

ب - دەمێ سالێت هەفتی یێ - ٧٠ - ٨٠ - شانۆیا کاوەی ئاسنگەر هاتی یە پێش کێش کرن ل سەر دەپێ شانۆ یا ئامادەیا کاوە ئاسنگەر هاتی یە پێش کێش کرن ل سەر دەپێ شانۆ یا ئامادەیا کاوە کو بۆ مەجەماوەری دیار دکن ژیانا مللەتێ کورد ل ئیرانێ ل دەمێ ئەژدەهاکی ٠

پ٣ : - شانو هەتا نهە ل چ پلەدا یە بشێوەیەکێ گشتی ٠٠٠ ئۆ بۆ تیروژکا شانوێ یا کیم بەلاڤە لدوهوکێ ٠٠ ؟

ب / - ب راستی خەبات و بزاڤا شانوێ ب شێوەیەکێ گشتی گەلەکا کێمە ٠٠٠ بەلێ هەر چەندە من گەلەك پێ نەخوشە کو ئاڤێ شانوێ بشکێنم بەلێ روژ بۆ روژێ ل باژێرێ مەیێ دوهوکێ یێ دادکەڤیت و پێش ناکەڤیت ٠ ٠ ئەگەرا ڤێ داکەفتنێ ئەوە چنکو پالدان نینە بۆ شانوێ ٠٠ و نەبوونا چەند کەسێن شارەزا ل دەرگەهێ شانوێ دا نهە - دەمێ ئەم تێدا دژین - ئۆ ٠٠ وەسا نەبوونا کچێن کورد ٠٠

پ٤ : - تۆ چەند
پ٤ : - تۆ چەند د شانویا دا پشکدار بووی
د شانویا دا پشکدار بووی هەتا نهە ٠٠؟
هەتا نهە ٠٠؟

ب / - ب راستی ئەز گەلەك شانو یا دا یێ پشکدار بویم کو من دفیا کاروانێ باری گران یێت خەم و کوڤانێت خۆ ب دارێژم ب رێ یا شانوێ ٠٠

شڤان علی
نووسینگەی دهوك

بۆخۆشەویستی

دەنگی زێڕینی

هونەرمەند قادر زیرەك

بۆ خۆشەویستی دەنگی زێڕینی هونەرمەند « قادر زیرەك » ٠٠٠

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر

● کە باسی هونەرمەندێك دەکەین خوانەخواستە ئەگەر لە ژیانیشدا نەمابێ ئەمە هەر زۆر پێویستی بەوەهەیە کە حەقی تەواوی خۆی پێبدرێ و دەستنیشانی پیرۆزی بکرێت ٠٠٠

« قادر زیرەك »ی هونەرمەندو جوانەمەرگ هەر لە مەواری « بێرکۆت »ەوە دەنگی خۆشەویستانەی تێکەڵ بەوسەدا دڵگیرە دەکرد کەچێشتنگاوان شوانەی شەیدای ئاوایی بەفووی شمشاڵەکەی ئەو ناوەی دەهێنایە زەناو بەرەو سەرکانی و ساردادی دەگەڕایەوەو چاوبڕکێی لەگەڵ کیژۆلە بێرێ دەکرد کە ڕۆژگارێکە بەتەمایی و بارکۆڵەی ئەوعەشقە پاکە هەڵدەگرێ ٠٠٠ قادر زیرەك لەگەڵ ئەم جیهانە ئەفسوناوییە عاشقی گۆرانی کوردی ببوو ٠٠٠

● کە ئەم گەنجە هونەرمەندەمان ناسی هەموو ئەو گۆرانییە بەشۆزانەمان ناسی بەسترانی داوەتو گەڕی ڕەشبەڵەکانەی کچان و کوڕانمان لەشایی و لۆغەندان ٠٠ ٠٠

« دوگمەی سینەو ئەمان ساقی و دوورم لەیاران و لەنبەوارولەنبەوار » بۆخۆیان بوونە مێژوو لەسەر سینگی ئەم ڕۆژگارە بەئەمری نووسرانەوەو لەباڵەخانەی حەزو عەشق و خاکدا چاوەژێکەلەکان هەڵی دەلوشن و ... مروانن ٠٠٠

● زستانە تووشەکەی ساڵی (١٩٥٥) بوو گوندی « بێرکۆن » زەماوەندی کەژاوەی هاتنی « قادر »ی لێ سازدرا ٠٠٠

ژوورە قوڕینەکەی بوکی « ئۆ » مانگە سۆبەی داری کرمانجینەتی خۆمانی لێدەسوتا ٠٠٠ بۆنی قشپڵ و چای سەرسەماوەری ئەم ناوەی جۆشدابوو، ناوە ناوەش لەژوورەکەی تردا مناڵێك وەکۆ قاسید دەهات و دەچوو تاکو بزانێ چیبوو ٠٠٠ !!

دەنگی گریانی منداڵێکی بچکۆلانە هاتو بانگ گەیشتە ئاوبیاوان و ناویان لێنرا «قادر» ٠٠٠

● لەو کاتانەی کە لە میانەی هونەری کوردیدا دەوری کاریگەرانەی خۆی دیت و بەتایبەت لەبواری گۆرانی ووتندا زیاتر ئەم دەنگە لەلایەن هونەرمەندانی وەك « وریا احمد »و گەلێکی تر پەسەندکراو ئاوازی تازە بابەت و لەباریان بۆ تەرخان کرد ٠٠٠

قادر زیرەك ٠٠٠

بروانە ل : ٧

ئەم هونەرمەندەو.. بەرپێزی سەرەتایی

لە چالاکیەکانی بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیری جەماوەر لەسلێمانی سازکردنی یەکەم پێشانگەی هونەرمەند وەهبی ڕەسول بوو کە لەهۆڵی قوتابخانەی گۆیژەی کچان بۆماوەی هەفتەیەك بۆی سازکردو لەلایەن بەڕێز محمد امین احمد بەڕێوەبەری لایەنی ناوبراوەوە کرایەوە ٠

هونەرمەند لەپێشانگەکەیدا نزیکەی (٢٨) بەرهەمی پیشاندابوو کە هەندێکیان بریتی بوون لە بەرهەمی تایبەتی خۆیی و هەندێکیشان وەرگیراوی جیهانی بوون لەوانە ڤان کوخ، لیۆناردۆ دافنشی ٠

شایانی باسە لە وردبوونەوەی هەموو تابلۆکانی ئەم هونەرمەندەدا بەبێ ئەوەی هەست بەهۆ بکەیت بەشوێن دەست نیشانکردنی کەموکورتی و لاوازی بەرهەمەکانیدا دەگەڕێت ئەمەشی بەڵگەی ئەوەیە کە هەموو بەرهەمەکانی

بەسەرکەوتوو خۆیان لەبەردەمی بینەردا دەبینێتەوە چ لەڕووی ناوەڕۆکەوە چ لە ڕووی ڕوخسار ٠٠٠ خۆ هەڵبژاردنی بابەتی تابلۆکانی ئەم هونەرمەندە ئەوەندەی تر پێتری بە بەرهەمەکانیداوە بەتایبەتی هەندێ لەو بابەتانەی کە ئاخێکی قووڵیان لەژیانی کوردەواریدا هەیە وەك تابلۆی (لەدیوەخانێك)دا ئەمانەو مامەڵەکردنی هونەرمەند لەگەڵ ڕەنگی تابلۆکانیدا خاڵێکی تری پێشانگەکەیەتی کە شێوەیەکی گشتی سەرکەوتنی تیا ڕەچاو دەکرێ جگە لەتەنها یەك تابلۆی کە بۆ ئەمەشیان دەنگی هونەرمەند خۆی لەگەڵ ئەم ڕایەدایە ٠

● وەهبی ڕەسول لەساڵی ١٩٦٣دا لەشاری سلێمانی لەدایك بووەو تائێستا بەشداری هەموو پێشانگەی قوتابخانەکانی کردووەو دەرچووی پۆلی شەشەمی وێژەییە ٠

● فریا ●
نوسینگەی سلێمانی

دەربارەی نووسین و کاری ڕۆژنامەنووسی

بەشی پێنجەم
نووسینی وائل عانی
احمد سید علی بەرزنجی کردویەتی بەکوردی

سەرچاوەکانی دەنگ و باسی لاوازیش چوارن :

أ - ئەو سەرچاوانەی کە لە ئەستۆی هەواڵدەرەکەدایە : واتا ئەوەی هەواڵەکە دەگێڕێتەوە، ئەرکی بڵاوکردنەوەکەی دەگرێتە ئەستۆ، ئەمەشی بەبێ ئەوەی پشت بە بەڵگەنامەیەکی بنەڕەتی ببەستێ ٠

نموونەی ئەمە : «لە دیوانی وەزارەتی پیشەسازی وازانراوە کە وەفدێك لەسەر ئاستی شارەزایان بەمزوانە بەرەو پاریس دەڕوات، بۆ ڕێکەوتن لەسەر بنیاتنانی کارخانەیەکی عەرەبانەی منداڵانە لە عێراقدا ٠»

لێرەدا هەواڵەکە باوەڕی پێناکرێ و ئەوەی دەشی گێڕێتەوە لە پێشنیارێکەوە وەری گرتووە کە خراوەتە بەردەست کۆبوونەوەیەکی ڕەسمی و بڕیاری سەرەتایی لەسەر دراوە، کەواتە سەرچاوەکە زۆر زۆر لاوازە ٠

ب - سەرچاوەی دیپلۆماسی : سەرچاوە دیپلۆماسیەکان بەسەرچاوەیەکی فشەڵ و لاواز دادەنرێن، چونکە پشت بەبەیاننامەیەکی ڕەسمی نابەستن (وە لە حاڵەتێکیشدا کە پشت بە بەیاننامەیەکی ڕەسمی ببەستن ئەوا دەبێتە سەرچاوەیەکی بەهێز) ٠

نموونەی ئەمە : «لە سەرچاوەیەکی دیپلۆماسیەوە لە بەیروت وازانراوە کە پارتە سۆشیالیستە ئەورووپاییەکان چەندان تەن دەرمان و خواردەمەنییان داوەتە بەرگریی فەلەستینی » ٠

ئەوکەسەی ئەم هەواڵە دەگێڕێتەوە لە پەنا بەهەڵەدابچێ یا ڕاست بکات، لەبەرئەمە سەرچاوەیەکی زۆر لاوازە ٠

د - دەنگ و دۆر : دەنگ و دۆر بە سەرچاوە فشەڵەکان دادەنرێ، زووربەی جاریشی لە ناوزڕاندن زیاتر هیچ مەبەستێکی نیە ٠

نموونەی ئەمە : « لە قوبرس دەنگێکی(١) وا لە ناو کۆڕە ئابوورییەکاندا هەیە کە - ئۆناسیس - ی دەوڵەمەندی بەناوبانگ وەسیتی کردووە بەکرینی نیوەی دورگەکەو بشکرێتە باخچەیەك ٠ ئەو پەلەوەرانەی کە بەدەگمەن هەن » ، دەنگو دۆرێکی ئاوا نابێ وەك سەرچاوەیەك پەنای بیرێتە بەر ٠

نموونەیەکی دی :

« لە ئەرژەنتین دەنگێکی وا بڵاوبۆتەوە کە خاتو - ئیزا بیلا بیرۆن - لەو شوێنەی کە بۆی دوور خراوەتەوە، بەهۆی ماددەیەکی ژەهرەوە کە تێکەڵ خواردنەکەی کراوە، کۆچی دوایی کردووە » ٠

ئەم پڕوپاگەندەیە هەتا بە بەیانێکی ڕەسمی ڕانەگەیەندرێ بە فشەڵ دەمێنێتەوە ٠

لەگەڵ ئەمەشدا زۆر جار دەنگ و دۆر بەکار هێنراوە بۆ هەواڵێك کە ویستراوە بۆ داپۆشینی کێشەیەکی دیاری کراو بڵاوبێتەوە ٠

نموونەی ئەمە :

« فەرمانڕەوای گشتی سوپای بەریتانیا لە - هۆنگ کۆنگ - بەوە تاوانبار کراوە کە هەڵی و کەوتی باشی نییەو فلیمی جنسی قەدەغەکراوی لابووە ٠ »

بڵاوکردنەوەی ئەم هەواڵە لەبنەڕەتدا بۆ ئەوەبووە کە سیفەتێکی دیاری کراو بخرێتە پاڵ فەرمانڕەوای سوپایی تا لەبیر ببرێتەوەو بتوانێ ئەمەدا دەیەوێ بەرگری لەکەدارکاو پەیوەندەی بەولایەنانەوە کە عەرەب نین بخاتەڕوو، لێرەدا سەرچاوەکە مادەم ناوێرێ خۆی دەرخات بەلاوازی دەمێنێتەوە ٠

جـ - چاودێری کەران : چاودێری کەرە سیاسیەکان بەسەرچاوەی بەهێز ناژمێردرێن، چونکە کاتێ دەنگ و باسەکانیان دەگێڕنەوە پشت بە لێکدانەوەی خۆیان دەبەستن ٠

لێرەدا چاودێر کەسێکی دیاری کراو نییە، هەروا (چاودێری کردن) پیشەیەك نییە، بەڵکو ڕۆژنامە نووس یا لێکۆڵینەوە نووس یان کەسێکی سیاسیی وا بۆی دەچێ کە (کاروبار بەم ڕوکارەدا یا بەو ڕوکارەدا دەڕوات) ٠

نموونەی ئەمە : «چاودێری کەرە سیاسیەکان لە پورتوگال وا بۆی دەچن کە مەسەلەی بەدەستهێنانی ئەندامێتی لەبازاڕی هاوبەشی ئەوروپادا یەو لەسەرەتای ساڵی ١٩٧٨ کۆتایی نایەت » ، ئەو چاودێری کەرەی هەواڵەکەی بڵاوکردۆتەوە پشتی بە لێکدانەوەی خۆی بەستووە، جا لەوانەیە لەمەدا

بروانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

دەزگای خوێندنی پیشەیی و دەوری چالاکانە لە پێگەیاندنی کادیری شارەزا

بەپێی ئەو گۆرانکاریە بەرەو پێشەوە چوونەی ولاتەکەمان لەرووی گەشەپێدانەوە بەخۆیەوە دەبینێ ، پێویستی دروست بوونی کادیری لێ هاتوو شارەزا لەکاروباری پیشەی زانستیدا بۆتە پێویستەکی گرنگ ، لەبەر ئەوە دەبینین دەیان خوێندنگاو کولیجی زانستیو پیشەی لەولاتدا پەرەی پێدەدرێ بۆ پێگەیاندنی ئەو کادیرانە ·

یەکێ لەو دەزگایاتەی کادیری پیشەیی شارەزا پێدەگەیەنێ (دەزگای خوێندنی پیشەیی)یە لەوەزارەتی پەروەردە بۆ زانینی ئەرکەکانی ئەم دەزگایە چاومان بە بەرێز (نزار عبدالغفار) سەرەکی دەزگاکە کەوتو ئەم گفتوگۆیەمان لەگەڵ کرد ·

● گرنگی خوێندنی پیشەیی چیە ؟

ـ خوێندنی پیشەیی بەشێکە لە نەخشەو بەرنامەی خوێندن لە عیراقداو سێ بەش دەگرێتەوە (بازرگانی ـ کشتوکاڵ ـ پیشەسازی) · ئەم خوێندنە متمانە دەکاتە سەر دوو ڕێباز یەکەم بەخێوکردنی ئەوەیەك کە بڕوای بە ئاراتو ئامانجەکانی حزبی بەعەسو شۆڕش و زانستی هەبێ دووەم فێرکردنی بەکردەوەو تاقیگەو کێلگەکاندا بۆ ئەوەی ئەوەیەك پێ بگەیەنین ئامادەبێت ئەخشەی بەرەوپێدان بە ئەنجام بدات داهاتنی ئەم خوێندنە لەعیراقدا ئەگەڕێتەوە بۆ ماوەیەکی زۆر پێش شۆڕش بۆ ساڵەکانی دوایی سەدەی نۆزدە بەڵام بایەخی پێویستی پێ نەدەدرا · تادوای ساڵی ١٩٦٨ واتە دوای شۆڕش کە هەیکەلی ئابوری لەعیراقدا گۆڕاو کاری کردە سەر باری گوزەرانی گەل هەروەها زیاد بوونی پرۆژەکان ئەوەی خستە بەرچاو کە تاچەند ئێمە پێویستمان بەم جۆرە خوێندنەیە بەراستی لەوکاتەوە ژمارەی قوتابیەکان بەرەو زۆربوون ئەچێ ساڵ بەساڵ تا گەیشتە ٣٥٠٪ بەتایبەتی لەم دەساڵەی دواییدا هەروەها ژمارەی ئەو قوتابخانەی کە لەساڵی (٧٦ ـ ٧٧) بەتەنیا کراونەتەوە لەژمارەی هەموو قوتابخانەکانی لەمەو پێش زیاترە · لەساڵەکانی یەکەمی خوێندنی پیشەییدا ژمارەی قوتابیەکان دەگەیشتنە ٥٠٠ دوای شۆڕش بو بە ٧٠ هەزار ئەم ساڵ ئەخشە وابوو کە ٣٢ هەزار قوتابی وەرگرین ئیستا گەیشتونەتە ئەم ژمارەیەو بگرە زیاتریش ·

● بڕیاری ئەنجومەنی ئەخشە تاچەند بۆتە هۆی هاوسەنگی نێوان خوێندنی پیشەییو ئاکادیمی ؟

ـ هەموو دەزانین چەند پرۆژە لەعیراقدا زۆر بووە ئەمەش هەمووی پێویستی بە کادری تەکنیکی هەیە کە ئێمە ئامادەی دەکەینو بڕیاری ئەنجومەنی ئەخشە بۆ ئەوەبوو کە مەسەلەی خوێندن ڕێك بخات دوای ئەوەی ناوەندی تەواو دەکەن ئەگەر پلەیان زۆر کەم بێ ئیستمارەیان بۆ دایەش دەکەنو دەتوانن هەرجۆرە خوێندنێکی پیشەییان بەدڵ بێ هەڵی بژێرن لەگەڵ ئەوەشدا دەسەڵات دراوە بە هەموو پارێزەرەکان کە لە پارێزگاکانیان چی پێویستە لەم بارەیەوە بیکەن چونکە ئێمە هەروەك ووتم ژمارەیەکی دیاری وەردەگرین ئەوەی لەو ژمارەیە دەمێنێتەوە، پارێزەر دەتوانێ بیانێرێتە خوێندنی ئەکادیمی ·

● بۆ ئەو قوتابیانەی خوێندنی پیشەیی تەواو دەکەن لە زانکۆکاندا وەرناگیرێن هەرچەند نمرەشیان بەرزبێ ؟

ـ مەسەلەی خوێندن ئەمڕۆ وەك هەرم دێتە بەرچاوم کە بنکەی یابڵێین زۆربەی خەڵك دەگرێتەوە خوێندنێکی ئەوتۆیان تەواو ئەکردوە سەرەکەشی کەجێگایەکی زۆرکەسی گرتوە ئەتوانم بڵێم ئەو کەسانەن کەکولیجیان تەواو کردوە لەپزیشکو ئەندازیارو مامۆستا ـو هتد · دەمێنێتەوە ئەمانە گرنك ترین بەشن ئەوانەی ناوەڕاست کە چونکە دەتوانن ئامۆژگاریو ڕاسپاردەی ئەوانەی سەرەوە بگۆرن بەنیشیو بیگەیەنن بەوانەی خوارەو ئینجا ئەوانەی ناوەڕاست ئەو کەسانەن کە خوێندنی پیشەییان تەواو کردوە · جگە لەمانە خۆیان دەزانن کە پێش ئەوەی ئەم جۆرە خوێندنە هەڵبژێرنو تەواو بکەن کە زانکۆکان لەصەدا دەیان وەردەگرێ ئەوەیش هەر لەبەر ئەو چەندهۆی پیشەوە · هەروەها ئێمە دەمانەوێت کادری هەمیشەیی لەهەموو ناوچەیەك پەیدابکەین کەقوتابی هەموو ناوچەیەك لەشاری خۆی دادەمزرێنین ·

● ئایا ئەوەی قوتابی دەیخوێنێ تا چەند سوودی لێ وەردەگرێ لەمەیانی ئیشکردنداو بەرنامە چۆن ئامادەدەکەن ؟

ـ بەرنامە هەمیشە لەگۆڕیندایە چونکە وەك دەزانن خوێندنی پیشەیی هەموو ڕۆژێك شتێکی تازەی پێویستە چونکە تەکنەلوژیا بەرەو پێشەوە دەڕوا بۆ نموونە (سیستەمی ژمارباری یەکگرتو کە ئیستا ژمارباری هەموو دەزگاکانی عیراق کاری پێدەکەن ئێمە خستومانەتە بەرنامەوە هەروەها پاراستنی ئەلەفزیۆنی ڕەنگاو ڕەنگیو ئەلکترۆن لەبەشی پیشەسازییدا دەخوێنن کەلەوەو پێش نەبووە هەروەها پاراستنی ئامێری ساردو گەرمیو دروستکردنی شوشەو کەرەسەی خواردەمەنی وکیمیاوی ئەتوانم بڵێم تەنیا لەبەشی پیشەسازییدا شارەزایی گەیشتوەتە (١٨) بەنسبەت کشتوکاڵەوە سێ بەشمان هەیە ئەویشی بەیتاڵی وبەرهەمی ئەباتیو بەرهەمی پەلەوەر بەنسبەت ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەشی بەرهەمی ئەباتی چاندنی توتنیشیان فێر دەکات · بەنسبەت بازرگانیەوە دوو جۆر خوێندنی سەرەکیمان هەیە کە دوا ڕۆژ لەئیشدا زۆر گەڵك لەخوێندنەکەیان وەردەگرن ڕاستیەکی تر هەیە دەبێ بیزانن کە خوێندنی پیشەیی لەمەوپێش کتێبی بۆچاپ نەدکرا بەڵکو قوتابی دەینوسیەوە بەڵام نیستا زیاد لە ١٤٥ کتێبی جۆراو جۆرمان چاپکردوە هەروەها ئەم کتێبانە هەموو ساڵێك چاك دەکرێنو دەگۆڕێن وباری سەرنجی مامۆستایانو قوتابیان دەخەنە بەرچاو ·

● ئایا مامۆستای تەواوتان هەیە بۆ ئەم ژمارە زۆرەی قوتابیانو چۆن مەشقیان پێدەکەن ؟

ـ بەنسبەت بەشی بازرگانی بەوە مامۆستای تەواومان هەیە ئەو دووبەشەکەی تریش خەریکین بەتەواوی ئامادەی دەکەین دوای ئەوەی بەشێکی زۆر لەوانەی ئەم ساڵ زانکۆیان تەواو کردوە کە دابەشیان دەکەین بەسەر قوتابخانەکانماندا لەلایەکی تریشەوە ئەگەر ئەمانە بەشیان نەکردو جێگای خاڵی مایەوە بەهێنانی هەندی شارەزالا دەرسو تنەوەبری دەکەینەوە ·

بێنەوە سەرمەشق کە قوتابخانە کشتوکاڵیەکان هەر لە قوتابخانەکانیاندا هەرچەند قوتابیەك بێنەکەوە لێپرسراوی چاندنی جۆرێك ڕوەکن هەروەها هەندی ئاژەڵیش لێ بەخێودەکەن چونکە گەوریەو ڕێگای دەبێتەوە تریش لە وەزارەتەکاندا مەشقە دەکەن لە ژێر چاودێری خۆماندا واتە مامۆستاکان ئەو دووبەشەکەی تایبەتی مەشقیشمان هەیە· تریش لەوەزارەتەکاندا

سەرگوڵ تەیمور
وێنەی غازی طالوب

پرۆژێت رێڤەبەریا شارەوانی یا دهوکێ

من دڤی یا بزانین کارێڤەبەری یا شارەوانی یا دوهوکێ چ ساڵ هاتی یەدانان و چ پرۆژە هەنە ··· ئەڤجا پاشی من ئەڤ چەند پرسیارە ژ رێڤەبەری کرن ئەندازیارێ هێژا ـ ئەحمەد حەمید علی ـ ل سەر کار و بارێت رێڤەبەری یاشارەوانی یا دوهوکێ ب شێوەیەکێ گشتی ···

پ١ : ـ چ ساڵ هاتی یە دانان رێڤەبەری یا شارەوا نی یا دوهوکێ ·؟

ب / ـ ل دیڤ بریارا ئەمینداری یە تا گشتی یاشارەوانی یا و هافینگەها رێڤەری یا شارەوانی یا دوهوکێ یا هاتی یە دانان لدیماهی یا ساڵێت بیستێ·

پ٢ : ـ هەوە نهە چەند پرۆژە هەنە کو ب رێك دئێخن ل پارێزگەهێ ··· ؟

ب / ـ ئەو پرۆژێن نهە ب رێك د ئێخین و چاك دکەین لدوهوکێ یێت ساڵا ـ ١٩٨٢ ـ وەکی :

١ ـ قیرکرنا جادێت ناڤ بازێری ·· دگەل چاك کرنا جادێت خراپ بووی لدەڤەرا دوهوکێ·

٢ ـ چێکرنا بازارێت حریفیین ـ ل تاخێ بەروشکێ لدوهوکێ ·· کو پارێ وان ـ ٥٠٠ ـ هەزار دینارن ··

٣ ـ چێکرنا ماڵا بێهنڤەدانێ ـ دار استراحە ـ ·

پ٣ : ـ هەوە چەند پرۆژە هەنە کو دێ ب رێك ئێخن د پاشەرۆژێ دا ل دوهوکێ ··· ؟

ب / ـ ئەو پرۆژێن ئەم دێ رێك ئێخین ل گەلەکێ باشە و نهە ئەم پاشەرۆژێ دا لدوهوکێ بۆ ساڵا ـ ١٩٨٣ ـ بهێت·· وەکی ··

١ ـ قیرکرنا جادێت چەند ماڵێت حکومی ل تاخێ دوهوکا نی··

٢ ـ چێکرنا جهێ یاری یا ـ منزهات ـ ل ناڤ بازێری ·· کو پارێ وان ـ·

پ٤ : ـ سەیدایێ هێژا کارێ چەوانی یە ب شێوەیەکێ گشتی ·· ؟

ب : ـ ب ڕاستی کار بێت ب چەند کارێت تێکەل رادبین ل ناڤ بازێری بخو ئەمازە ·· کو چ کێماسی یا هەی ئەهێلین هندی ژ مە بهێت ·· و هەروەسا بەلاڤکرنا چەند پارچێت ئەردی ل سەر فەرمانبەرا و بالا ئەو خەلکێ دەوروبەرێ بازێری ·· ئۆ مەرج ئەوە ئەو کەسێ ئەم پارچا ئەردی بدەیتێ کو خەلکێ دەوروبەرێ بازێری بخو بێت هەکو دبێژن ـ مەستقرت رەئسی ـ وی تێ دەوروبەرێ بازێری بیت ·· چ خەلکێ دوهوکێ بخو بیت ئانکو ژی خەلکێ قەزا و ناحیا بیت وەکی ـ زاخو ـ سەرسنگێ ـ ئامێدیێ ـ دێرەلوك ـ

نووسینگەی دهوك
شڤان علی

پەردەلادان لەرووی باری رۆشنبیری لەئێران

نووسینی : جەلال وردە «هاوکاری» کردویەتی بەکوردی

● بەشی پێنجەم ●

هەندێ کەس وانەزانن کە ئێمە رەخنە لەوەدەگرین کە دۆخی رۆشنبیری ئێران تووشی پەشێویو ناهەمواری بووە دەمانەوێ ستایشی سەردەمەکانی پێش خومەینی بکەین چونکە ئێمە هەر بگەڕێینەوە بۆ شارستانی یەتێکی کۆن بەتایبەتی ئەو دەسکەوتە ناوەدانیو زانیاریو هونەریو وێژەی یەی کە پەیدای کردووە دەتوانین بڵێین کە ئەنجامی تەقەڵلادانی لەشو بیری ئەو گەلانە بووە کە مێژووی ڕاستەقینەی درووست کردووە ·· بەڵێ ئەو گەلانە بوون کە داروو پەردووی لە شوێنانی دوورەوە هێناوەو کۆشكو قەڵای مەزنی بێ درووست کردووەو پاشاو دەسەڵاتدارە خوێن رێژەکان دەستیان بەسەردا گرتووە ·

ئەم ئایا بکارانە لەریزی میللەتدا هاتوونەتەکایەوە وئەم دەسکەو تانەیان وەدیهێناوەو کەچی پاشاو کار بەدەستانی سەردەمەکان ناوی خۆیان لێناوە وەك تابلۆکانی داریۆش یاخود تاقی کسری ، هەموو ئیشانەو بەڵگەیەکی مێژوویی ئەوە دەردەخەن کە ئەو خوێنرێژانە دەسبەرداری لە ناو بردنی هیچ جۆرە گرنگێکی زانیاریو رۆشنبیریو شارستانیەت نەبوون ·

دەسەڵاتدارانو کاربەدەستانی ئێران کەوتوونەتە دەست بەسەرداگرتنی بەهرەو بلیمەتی هونەرمەندو ئەدیبو بیرکارو زاناکان بۆمەبەستی خۆیانو ئەمەش لەکەشی هەڵخەڵەتاندنو هەرەشەلێ کردندا·· ئەوانەشی کەملکەچ ناکەنو ناچنە کۆرسی ناڵەبارییەوە ـ لەبەندیخانە دان ·؟ یاخود تووشی دەربەدەریو دوورخستنەوە دەکران بەپێچەوانەی ئەوانەوەبوون کەهەمیشەو لە هەموو سەردەمێکدا تاڵانکارو خۆفرۆش بوون ·· بەڵام لەگەڵ ئەو هەموو سەردەمە ناخۆشانەدا بیرکارەکان رۆڵە ڕاستەقینەکانی میللەت دەستیان لە نایابکاریو بەرهەمە ئەمەرەکانیان هەڵنەگرت ··

ئەمە ئەو لەنگەرەیە کە لە نێوان ئەو ڕژێمانەی ئێراندا دووا بەدوای‌یەك هاتوون بەرامبەر بەهەڵوێستی رۆشنبیری ، ئیستا ، بابزانین لەسایەی خومەینیدا وەزعەکە چۆنە ·

● زانکۆو خوێندن

هەر لە ئاداری ١٩٨٠وە خومەینی دەستی کرد بە هێرشو پەلامار بۆسەر « خوێندنی هەڵەو قوتابخانەکان لە ئەوان بەرپرسیارن لە کارەساتەکانی رابووردوو »و لەم بارەیەوە وتی : رۆشنبیرەکانی ناتوانن خزمەتی گەل بکەنو خوێندن لەئێران دەبێ لە رۆشنبیری رۆژهەڵاتو رۆژئاوا رزگار بکرێ ، دەبێ لە زانکۆکان هەر دەرسی ئیسلامی بخوێنرێ ، لەبەر ڕووناکی ئەم رایەی خومەینی جادووگەردا دەستەو دائرەکانی کەوتنە پەلاماری زانکۆو قوتابخانەکان ، خاڵخاڵی جەلاد لە پێشەوەی جەلادەکانەوە کەوتە سزادانی مامۆستاو قوتابیان ، وەنەبێ گەلانی ئێرانو لەناویاندا رۆشنبیران لەم بارە بێدەنگ بووبن مامۆستایانو شارەزاو رۆشنبیرانو قوتابیان روو بەرووی دڕندایەتی داروودەستەکانی خومەینی وەستان ، ئەوانیش زیاتر کەوتنە دڕندایەتی نواندن بەرامبەریان ، بە بڕیارێك بۆ ماوەی دوو ساڵ زانکۆکان داخران ، بێگومان ئەم بڕیارە لەسەر حسابی باشە ڕۆژی لاوانو قوتابیان بوو کە لەزانکۆکان دەیانخوێند ، کەوا دەکات ئێران زیاتر متمانە بەدەستی شارەزایی بێگانە بکات ·

● ماویەتی ●

لەبەر رووناکی رووداوەکاندا

خامنەی خەڵکی عیراقی خۆش دەوێ!!

● ٢.ن. دڵسۆز ●

ناشیرین‌ترین کردار بۆئینسان بەتایبەت بۆکەسێ کە خۆی بەپیاو بزانێت بەتایبەت‌تریش بۆئەوانەی کەخۆیان بەمرۆڤی ئایین وەپیاوی‌خوا دائەنێن ، «درۆ» کردنە ، لەکوردیی خۆمانا ئەڵێین ، درۆ مەیدانی کورتە ، ئەوەتا سێ‌چوارساڵە ، تاقمێکی درۆزن ، کاروباری گەلێکی گەورەو گرنگو سەرزەوییێکی بەربڵاوی وەکو ئێرانیان گرتوەتەدەست، ئەمانە پاش‌ئەوەی کە شوڕشەکەیان لەدەستی گەلانی‌ئێران هەڵفڕاند وەبوونە دژی شۆڕش ، دەسیان‌کردە ، پروپاگاندەو درۆو دەلەسە بۆفریودانی گەلەکەیان ، پاش سەرکەوتنی شوڕش وەدەست بەسەراگرتنی لەلاینی مەلاکانی قومو تارانەوە ، زۆری پێ‌نەچو کە ڕۆشن‌بیرانی‌ئێران بۆیان دەرکەوت کەدوچاری چ کۆمەڵێکی دەس‌بڕو درۆزن بوون ؛ بەوبۆنەوە لە هەمو گۆشەیێکی ئێرانەوە ، بەتایبەت لەکوردوستانەوە وە بەتایبەت‌تریش لەلاینی رووناک‌بیرانەوە ، دژایەتی وەشوڕش وە بەربەرەکانێ لەدژی ڕژیمی خومەینی دەستی‌پێ‌کرد ، وەهەریەکەی تێ ئەکۆشا کەتاوەکو ئەم‌ڕژیمە بەتەواوی خۆی‌نەگرتوە بەڵکو مافی‌ڕەوای ئەتەوایەتیو ڕوشن‌بیرایەتی خۆیی بەزۆر لێ‌سێنێت ، یان تارڕژیمی خومەینی سەری ئەمی نەخواردوە ئەم سەری ڕژیمی خومەینی بخوات ، بەم‌چەشنە ، لێک‌دانی توند وە کوشتوکوشتار دەستی پێ‌کرد ، وەخەڵ‌خالی کەوتە دروێنە کردن ، بەتایبەت لەکوردوستانی ئێرانا ···، هەزاران‌ماڵ وێران‌کرا وەهەزاران ڕۆڵەی ڕۆشن‌بیرو دڵخاوێنی کوردیش ، تانە لەدار درانو ، تانەش لەشەڕا کوژران ، جا هەر لەو حەلەوە تائیستە هەمو هەفتەیێک یان خۆی هەڵئەکێشی ، کەئەوەندەو ئەوەندە گوندمان داگیرکرد ، ئەوەندە کەسمان کوشت ئەوەندەش کیلومتر چوینە پێشەوە ، کە ئەگەر ئەو هەموگوندە یان‌ئەو هەمو خەڵکە یان‌ئەو کیلومترانە بخەینە سەریەک ئێستە ئەبوایی سەربازی ئێران لەعیراقو تورکیەش تێ‌پەڕبونایێ ، جا سەبارەت بە پارتی « موجاهیدی خەلق» هەر بەوچەشنە ، هەر ڕادیوی تاران ئەڵێن تەواوکران قەڵاچۆ کران ، هەم سەرلەنوێ ڕۆژێ نارۆژێ گەورەترین ئایەتوڵڵای خومەینی بەگرنگ‌ترین وەفیداکارانەترین جۆری پەلاماردان ، ئەکوژرێن وەلەناو ئەبرێن ، کەچی سەرلەنوێ ڕژیم ئەڵێ هەرئەم‌جارەبو ئیتر وادوایی هات ، وەسەبارەت بەشەڕی عێراقو ئێرانیش ، هەربەوچەشنە سێ‌ساڵە هەرئەڵێن وا عیراقمان نابود کرد وا سوپای‌عیراق تێ‌شکا وارژیمی عیراق‌کەوت وا سەرەکی‌عیراق تیاچو ، کەچی ئەوەتە کە هەمومان

بڕوانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

سەدەی بووژاندنەوە

زنجیرەی مێژوویی

نووسینی : د. كمال مظهر احمد

فواد مجید میسری کردوویەتی بەکوردی
بەشی پێنجەم

لەدوا دوای سەدەی ناوەڕاستدا ، ئەورووپـــا دەرگای بۆ چەند لایەنێکی گرنگی کەلتوری رۆژهەڵات خستە سەر گازی پشتو بە هۆیانەوە یاساو نەریتی کۆمەڵگای دەرەبەگایەتی هاتنە لەرزین . زۆربـــەی کەلتوری رۆژهەڵاتیش لە بنەڕەتدا ئیسلامی بوونو لە ڕێگای « ئەندەلوس » و «سقلیە»و ئەو وڵاتـــە عەرەبانەی کە بەسەر رۆژهەڵاتی دەریای سـپی ناوەڕاستدا دەیانڕوانی ، گەیشتە خاکی ئەورووپا . لە ڕێگای «ئەندەلوس »ەوە ، بەرهەمی فەیلەسووفـــە کۆنەکانو لە سەروو هەموویانـــەوە «ئەفلاتـــوون» و « ئەرستۆ » کە بە درێژایی چەند سەدەیـــەك وون بووبوون ، پەڕیـــەوەو گـــەیشـــتنە دەستی ئەورووپایی یەکان ٠٠ هەرچەندە ئەو نووسینانە لـــە خەوش و ناتەواوی بەدەر نەبوون ، بەڵام لە ڕوانگـەی ئاین و شارستانیەتی ئیسلامی یەوە هەندێ شتـــی نوێیان خرابووە سەر . لە ڕێگای «سقلیە »وە کـــە بەدرێژایی دوو سەدە لەژێر دەسەڵاتی عەرەبـــە ئیسلامەکاندا بوو ، زۆر بابەتی زانیـــاریـــی وەك سروشتناسی و پزیشکی و فەلسەفی گەیشـــتە ئەورووپا .

شەپۆلی سوپای خاچداران کە بە تێکشکاویـــی دەگەڕانەوە ، هەر بەوەوە ڕانەوەستان ئەو چیرۆکـــە سەیرو عەنتیکانە لەگەڵ خۆیاندا ببەنەوە کە باسی خۆشی ی و ڕابواردنی دەربارەی میرو خەلیفەکانـــی رۆژهەڵاتیان دەکرد ، بگرە لە گەڵ ئەمانەیشـــــدا داهێنانی تازەو بیری نوێیان دەبردەوە . هەمـــوو ئەمانەیش بەس بوون بۆ وروژاندنی بیری خەڵکی ، تاوەکـــو بەراووردێکی کەلتـــوری خۆیـــان و رۆشنبیرێتی رۆژهەڵات بکەن .

پاش ئەوەی دەرەبەگە ئەورووپایی یەکان بـــە خۆیان و لەشکرو دەست و پێوەندیانەوە لە رۆژهەڵات گەڕانەوە هەستیان بە کرۆکی کـــــرد کـــــە دەڵێ : « لە ژیاندا ئەوەندە تێبکۆشە وا بزانـــە هەتا هەتایە دەژیت » ، لە کاتێکا بیروڕای کەنیسەی کاتۆلیکی وای پەروەردە دەکردن لە شوێنی خۆیـــان نەبزوون و لە پێناوی قیامەتدا هەموو ئان و ساتێـــك مردنیان لەپێش چاو بێ !! .

لێرەوە ئەورووپایی یەکان کەوتنە خـــۆو وەك دانیشتوانی رۆژ هـــەڵات ناوەڕۆکـــی هـــەردوو رەچاو دەکرد . بەسەرێك کۆشکی بڵندو ڕازاوەیـــان بنیات دەناو بەسەرێکی تریش بۆ دروست کردنـــی دەێرو کەنیسە وەستاییەکی بێ سنووریان دەنواند . دەبێ ئەوەیش لە یاد نەکرێ کە بەر لە ســـەدەی بووژاندنەوەو لە ئەنجامی ئەو هۆیانە، یان هەندێکیاندا کە پێشتر باسیان لێوەکراو بە هۆی بووژاندنـــەوەی « کارولنجی ــ سەدەی نۆهەم ــ » و « ئۆتونـــی ــ سەدەی دەهەم » ، پرشنگی شارستانیەت ناوبـــەناو ئەورووپای ڕۆشن دەکردەوە ، بەڵام سەبارەت بـــەوەی بەگشتی ی لە بوارێکی تەسکدا دەجووڵان و کاریان لـــە ژیانی کۆمەڵایەتی دەکرد ، دەتوانین بڵێین بەتەنهـــا توانیان زەمینەیەکی لەبار بۆ سەدەی بووژاندنـــەوە گەورەکەی ئەورووپا بڕەخسێنن کە لە کۆتایـــــی سەدەی پانزەهەمدا گەیشتە لوتکە ، چونکە خاسیەتە تایبەتی یەکانی لە هەموو ڕاپەڕینەکانی دیکـــەی مێژوو بەڕادەیەك جیای دەکاتەوە ، تا ئەو کاتـــە کیشوەری ئەورووپا بە خۆیەوە نەدیبوو .

بەشی دووەم
خاسیەتو سەردەمی سەدەی بووژاندنـــەوە
مەفهوومی بووژاندنەوە :

لەبەر رۆشنایی ئەو حەقیقەتانەی پێشتر باسیان لێوە کرا ، بۆمان دەردەکەوێ کە «بووژاندنەوە » لـــە ئەنجامی حەتمی کۆمەڵێك هۆی ناوخۆیی و دەرەکیـدا هاتە کایەوەو پێکەوە لە مناڵدانـــی کۆمەڵگـــای دەرەبەگایەتی ئەورووپاییدا کاری خۆیان کرد .

کەوانە بووژاندنەوە بە حوکمی ئەو واقیعـــەی تێیدا لەدایك بوو ، چ لە شێوەی تێڕوانینیدا بـــۆ دیاردەکانی ژیان و چ لە بیرکردنەوەدا ، ڕێبازێکـــی نوێی گرتەبەر تەواو بە پێچەوانەی بیروڕای بـــاوی کۆمەڵی کۆن و پەیوەندی یە دەرەبەگایەتی یەکانـــەوە بوون ٠٠ بەتایبەتی چونکە لە سەردەمی بووژاندنەوەدا ئەو پەیوەندی یە کۆنانە لەلایەك بووبوونە بار بەسـەر شانی کۆمەڵانی خەڵکی یەوەو لە لایەکی تریشـــەوە تەعبیریان لە سیستەمی کەنیسەی کاتۆلیکی و هەڵس و کەوتی دۆگماتی یانە دەکردو کۆسپێکی گەورەیشیان لەبەردەم داهێنان و بیری نوێی پەرەسەنـــدوودا دانابوو . زانایان لەم بارو دۆخە تازەیەدا کەوتنـــە خۆو شێوازی نوێی جۆر بە جۆریان دەدۆزی یەوە تا بەهۆیانەوە بەربەرەکانـــێی سیستەمی کـــۆن و بیروباوەڕی باوی دەرەبەگایەتی پێبکەن و پەردەیـــان لەسەر هەڵبماڵن . بۆ ئەم مەبەستە ڕێگای ژیانەوەی کەلتوری کۆنیان گرتەبەر ، بەتایبەتی کـــەلـــتوری یۆنانی . ئەوانە وا بۆ مەسەلەکە دەچوون گوایـــە بەهۆی ژیاندنەوەی کەلەپووری کۆنەوە دەتوانن لـــە کۆت و پێوەندی سەدەکانی ناوەڕاســـت دەربازبین و باشتریش دەتوانن لە یاساکانی سروشت تێبگەن . لەم ڕوانگەیەوە ئەم ڕێبازە فیکرییە نوێیە نـــاوی ڕێنیسانس « Renassance » کە بەزمانی فەرەنسایی واتای « ژیاندنەوە» یان «زیندووکردنەوە» یاخود « لەدایك بوونی نوێ » دەگەیەنێ کەوتـــــە ناوناوانەوەو پیاوانی سەدەی بووژاندنەوە بۆ یەکەمجار بەکاریان هێنا .(١)

(١) لە زمانی عەرەبیدا وشەی «النهضة» بـــۆ ئەو ڕێبازە فیکرییەو سەردەمەکەی بەکاردەهێـــنرێ و وەك زاراوەیەکی مێژوویی دەیان ساڵـــە نووسەرە عەرەبەکان بەکاری دەهێنن : ــ دانەر ــ هـــەر وەك زاراوەی «النهضة» لە زمانی عەرەبیدا مانای تەواوی ڕێنیسانس ناگەیەنێ ، لە زمانی کوردیشدا تا ئێستا زاراوەی «ڕاپەڕین» کە بەمانای «الانتفاضـــة» دێ ، بەکارهاتووە . جا لەبەر ئەوەی ئەو زاراوەیە پـــڕ بە پێستی خۆی نییە ، وا بەچاك زانرا لە بەکوردیـــی کردنی ئەم باسەدا « بووژاندنەوە » بەکار بهێنـــن و دانەری ئەم کتێبە بۆخۆی بەکوردی رینیسانـــس و بووژاندنەوەی بەکار هێناوە .　　ــ وەرگێڕ ــ

لای ژمارەیەك فەیلەسووف و مێژوونووســـ ، سەرباکی مێژووی مرۆڤایەتی ڕووداوێکی لە سەدەی بووژاندنەوە گرنگتر و مەزنتری بەخۆیەوە نەدیـــوە . ڕاستی یەکەیشی هەر وایە ، چونکە چەندیـــن داهێنان و گۆڕانی فیکریی نوێ هاتنە کایەوە ڕاستەو خۆ پەیوەندی یان بەو سەدەیەوە هەیەو تا ئێستایـــش سەدان مێژوونووس و هونەرمەندو رەخنەگری ســـەر بە ڕێبازو قوتابخانەی فیکریی و فەلسەفی جۆر بەجۆر ، لای خۆیانەوە بایەخێکی لە ئەندازە بەدەری پێدەدەن . لەبەر ئەو هۆیانە ئەگەر ناوبەناو مشتومڕو بۆچوون و هەڵسەنگاندنی زانستی ی جیاواز دەربکەون و لـــە خاسیەت و سەردەمی بووژاندنەوەو ئەو بابەتـــە گرنگانە بکۆڵنەوە کە لەمەودوا هەوڵ دەدەیـــن ڕۆشنایی بخەینە سەر لایەنە گرنگەکانی ، نابـــێ بەرێکەوت لەقەڵەم بدرێن .

ئیتالیاو مەودای مێژوویی بووژاندنەوە :

تا ئەمڕۆ دەستنیشان کردنی مەودای مێژوویی سەدەی بووژاندنەوەو ئەو وڵاتانەی تێیاندا دیاردەی ڕاپەڕینێکی نوێ سەری هەڵدا ، یەکێکە لەو مەسەلە ئاڵۆزانەی مشتومڕی زانستی یانەو سوودبەخشـــی لەسەر دەکرێ .

بێ گومان هەموو ئەو بەرهەم و داهێنانەی لـــە سەدەی پانزەهەم و شانزەهەمدا هاتنە کایەوە ملکەچی

بروانە ل : ٧

مارکێز و نۆبڵ لە نێوان ١٦ - پیاوو - ٢ - ژندا

ئامادەکردنی : محمود زامدار

سەرلەئێوارەی تشرینـــی یەکەمی ئەمساڵە ، ساڵـــی سەرکەوتنی دەنگ و زایەڵەی ڕاســـتی ، فیکـــری پێشکەوتنخوازو ئەدەبی سەر بەمرۆڤ و سەربەخـــاك و پاشەڕۆژو هیوا بوو ، بەسەر گڕەدەنگی سامناکـــــی شەڕفرۆشانی ئیمپریالیـزم و ئەڵقەلەگوێ و بیلانێڕەکانیان ٠٠ کاتێ کە ئەمینـــداری بەردەوامی ئەکادیمیـــای سوێدی (لارس کێلنســـتن) بەخۆی و بەلیژنەی لەمـــەڕ خەڵاتەکە ، کە بریتی یە : لـە (١٦) پیاوو (٢) ژن ، هاتـــە سەرتەلەفزیـــۆن و نـــاوی ڕۆمانتووسی کۆلۆمبیایـــی و جیهانی « کابریال گارسـیا مارکیز » ی بۆ خەڵاتـــی ئەمســـاڵەی (نۆبـــڵ) ی خوێندەوە ٠٠ ! ئەخوازەڵـلا وابوو بەدەساڵ و مارکیـــز لەسەرووی لیســـتەی پاڵێوراوانی ئەدەبیاتـــە بۆ ئەو خەڵاتە جیهانـــی یە ، شان بەشانی کەڵێ نووســـەری ناوداری وەك (نادین گوردیمر) و (رینێ شار) و (دۆریســ لیسینگ) و (ماریۆ فارگاس) و (کارلۆس فۆنیتســـ) و (سێفیرۆ ســـاردۆدی) و (گۆزی لۆی) و کەلێکـــــی تر ٠٠ !! بەمەیش ئـــەو خەڵاتە بەشیاوی درا بـــەو نووسەرەو ئەدەبیاتــــی ڕاچەنیوی ئەمەریکـــــای لاتینیش و بەتایبەتـــــی ئەمەریکای ناوەڕاست ـخاکی ڕاپەڕین و داهێنان ــ کـــە ڕووبەڕووی جۆرەها کێشـــەی مەرگ و ژیان بۆتەوە قـــەدرو ڕێزی لێنرا ٠٠٠ ئـــەوەی شایانی سەرنجیشە ، کەس لەو بڕوایەدا نەبوو ، مارکیز ئەو خەڵاتەی پێببەخشرێت، چونکە کەڵێ نووســـەری مەزنیش و بۆ جارەها جار ، بۆ ئەو خەڵاتە پاڵێـــوران و ئەنجامەکەی بەهیچـــــە دەرچوو ٠٠ ! هەروا کەسـ لەو باوەڕەدا نەبوو ، چونکە کاتێ کە ســـاڵی ١٩٧٢ ، مارکیز خەڵاتی (کالیگۆس)ی پێدرا ، هەموو بەخششەکەی لەرێی بزوتنەوە ئازادیخوازە ــ کانی ڤەنزوێلادا بەخشی و ئەمەو لەساڵی ١٩٧٨ یشدا ، دەزگای (هابیاســـــ)ی دامەزراند ، کە بایەخێکـــی زۆر گەورە ، بەبەرگـــری کردن لەمافەکانی مـــرۆڤ و سەربەستی گیراوە سیاسییە ــکانی ئەمەریکای لاتیـــــن ئەدات و جگە لەمەش هەر لەو ساڵەدا ، بوو بەنوێنەرێکـی دیـــارو ناوداری هێـــزە پێشکەوتنخوازەکانـــــی کۆلۆمبیاو وەك پاڵێوراوێـــك لەهەڵبژاردنی سەرۆکایەتی کۆماریدا ، خۆی پاڵاوت ٠٠ ئەوەبوو لەئاداری ساڵـــــی ١٩٨١دا ، ئەم کەڵەنووسەرە ، لەلایەن نۆکەرانـــــی عەسکەرتاریای ئەمەریکـــای لاتینەوە ، گەلێ پیلان بـــۆ کوشتن و لەناوبردنی دانـــرا، لەسەروویانەوەش پیلانـــی وەزیری بەرگری کۆلۆمبیا ، کەچی پیلانەکەی سەری نەگرت و مارکیزیش لـــەرێی باڵیۆزخانەی مەکسیکـــەوە ، خۆی و ژنە وەفادارەکـــەی دەربازبوون و گەیشتنـــــە دەرەوەی وڵات و تا ئێستاش لەمەکسیکۆدا ئەژێـــت و چاوەنۆڕەو هەموو کاتـــــی خۆی بۆ نووسین تەرخـــان کردوەو هەررۆژەی شەشـــ سەعات ، لە نۆی بەیانییەوە، تا سێی دوای نیـــوەڕۆ دائەنیشێ و شت ئەنووسێت و ئەنووسێتەوە ٠٠ !!

ئەوەی شایانی باسیشـــە ، بەر لەوەی ئەنجامـــــی دەنگدان لەسەر خەڵاتـــی نۆبڵ جاڕ بدرێت ، مارکیزی مرۆڤ ، وتارێکی درێـــژو ئاگرینی لەرۆژنامـــــەی (بایس)ی ئیسپانـــیی و بەناوی (بابرۆخێ بیگـــن و شارۆن و خەڵاتی نۆبـــڵ) ی بڵاوکردەوەو تێیدا باســـی تاوانەکانی ڕژێمی دڕنـــدەی زایۆنی هەڵخست ، لەهەمان ساتیشا گاڵتەی بە خەڵاتـــی نۆبڵ کردوە ، کە چـــۆن ئەو خەڵاتە بە (بیگـــن)ی شەڕخـــوازو مرۆڤکـــوژ دراوە٠٠ !!

بەڵێ : نە مارکیز خۆی و نەکەسیش بڕوای بەمـــە نەدەکرد ، کەچی لەپڕێکـا ، خەڵاتەکەی پـــێدرا ، وەك بڵێی : ئەو لیژنەیەی کـــە خەڵاتی بەبیگن و بەغەیـــری مانەندی بیگن بەخشـــیوە ، گوناهەکانی خۆی بەمـــە بشواتەوە وناوی ڕووی خۆی بپارێزێ و ئەوەش بۆ جیهان ساغ بکاتەوە : کە ئـــەو لیژنەیە ، زۆر بێلایەنـە ! ، وەهەقی بەسەر تۆقانـــدن و فشاری سیاســـییەوە نیە٠٠!!!

هەرلێرەدا ، ئـــەوەی شایانی لێدوان بێت ئەوەیە: کە (گابۆ) پیاوێکـــــی تێکسمراوو کورتەبنـــەی چاوڕەش و گەشەو تەمەنـــی گەیشتۆتە (٥٤) ساڵ و کوڕی کابرایەکـــی هـــەژاری پۆستەچی و خۆی بـــرا گەورەیەو شانزە برای لەخۆی بچووکتری هەیـــەو خەڵکی گوندۆکەیەکـــی دووردەستی کۆلۆمبیـــای ناو (ئاراکاتاکا) یە ٠٠٠ ئـــەو گوندە هەمان ئەو گوندەیـــە کە لەرۆمانە ناودارەکـــەی (سەد ساڵ لەگۆشەگیری دا) ناوی بە (ماکونـــــدۆ) هاتووە ٠٠ !

« گابۆ » ــ برادەرانـــی وای پێئەڵێن ــ لەســـەرەتای ژیانی ئەدەبی ی خۆیـــەوە ، زوربەی زۆری شاکارەکانـــی (فۆکنەر ــ هەمەنگـــوای ــ کافکا ــ جەیمس جۆیس ــ فەرگینیاوڵف) و بزوتنەوەی نوێی رۆمان و چیـــرۆك و سوریالیزمی خوێندۆتەوە٠٠ لەدوارۆژانی ساڵی ١٩٤٥و دوای ئەوەی گەلێـــــی دەردەسەری و تەڵەزگـــەی دیوە ، دەستی کردۆتـــە نووسین و وەك رۆژنامـــە نووسێك لەنێوان پاریس و هاڤاناو رۆماو نیویـــۆرکدا کەوتۆتە ئەگەڕ ٠٠ ماوەیەکیش لە ئاژانسی رۆژنامەگەریتی کوباو سەردەمێکیش بووە بـــە پەیامنێری رۆژنامـــــەی (ئاسپکتادۆر)ی ئیسپانـــی ٠٠ چەلێکیش خووی داوەتە هونەری سینەمایی و ڕەخنـــەی هونـــەری و نووسینـــی سیناریۆی فلیم ٠٠ کەچـــی لەئەنجامو لەساڵی ١٩٥٥دا ،

یەکەم رۆمانی خۆی بەنـــاوی (وشکەکاغەز)و ئینجـــاو دوای دوو ساڵ ڕۆمانـــــی (کۆلۆنیل کەس نادۆزێتەوە نامەی بۆبنووســـێت) و لەپاشا (ساتی بەدبەختی) و (سەربردەی ئیرۆندیـــرای ســـاکارو داپیـــرە ئەهریمەکەی)و ئینجـــا (خەزانی پەتریارك)و لەساڵی ١٩٨٠ شدا ، ڕۆمانـــــی (ڕۆژمێری مەرگێکـــــی جاڕدراو)ی بڵاوکردەوەو پتر لە بیست ملیۆن دانـــــەی لێفرۆشرا ، بەر لـــــەوەی ساڵێکی بەسەر تێپەڕێـــت ــ دوابەرهەمیشی کۆمەڵـــە وتارێك و توێژینەوەیەکـــــی رۆژنامەنووسی یەو بەنـــاوی (بۆنوبەرامەی گوافـــا) دا بڵاو کردۆتەوە ٠٠ !! .

مایەوە ســـەر ئـــــەوە بڵێین : خەڵاتەکە بەشێوەیەکی سەرەکی ، بەبەرهەمـــــی هەرەدیاری مارکیز (سەدساڵ لەگۆشەگیری‌دا) دراوە ، کە لەساڵی ١٩٦٧و لەلایـــەن دەزگای بڵاوکـــردنـــەوەی ئەمەریکـــــای لاتیـــن لە ــ بۆینســـــئایرس ــ دا بڵاوکرایەوەو سێ ملیـــۆن دانەی لێدابەشکرا ٠٠ ئـــەو بەرهەمەی کە لێواو لێـــوە لەڕەمزو نیشانە وێنـــــەی جۆربەجۆری دەربـــەدەری و دوونیون و گوشەگیری و مەرگ و سەرهەڵـدان ، لەنێـــــو جیهانۆکەیەکدا کە ئێـــوی گوندی (ماکۆنـــــدۆ)یەو داستانێکی زیندووی ژیانەو لەئاستی بەهێزترین داستانی مێژووی ئەدەبیاتی ئیسپانـــی دایەو کەوتۆتە ســـەرووی (کۆمیدیای خواوەنـــدی)و (دۆنکیشـــــۆت) ــ ئیرۆداواتەنی ــ لەهەمـــان کاتا شاکارێکی مەزنـــــی ئیسپانی یە لەم پەنجا ساڵەی دواییدا ــ وەك ڕەخنەگـــران بۆی ئەچن ــ و بابەتێکـــی قووڵی داهێنان و بەهـــرەی ئەدەبی یـــەو بە جـــۆرێ بەتەواوی ، لەکاتـــــی خوێندنەوەی پەیدەرپەییدا ، هەست بەکێشەو ئیقاعەکانـــی خاکی ئەو گوندەو لەوێشەوە ، هەموو کێشەو خاکـــــی ئەمەریکای لاتین و ئینجـــا سەرانسەری کێشەو خاکـی جیهانی سێیەم و گەلانـــی ڕاپەڕیوو ئەکەیت ٠٠ !!

ئـــەوەی مایـــەی درکاندیش بێت ، سەرباری ئەم هەموو بەرهـــەم و ناوونابگ و خەڵاتەشـــ ، هێشتا مارکیز ئەڵێ :

« خەونی مەزن و زیندووی ژیانم ئەوەیە : کە سەرلەنوێ شانۆدیب بنووسمەوە ، بەڵام تائێستا هیچێنم بـــۆ نەکراوە٠٠!!»

* * *

دیوانی بێکەس و

چەند سەرنجێك

بۆ جاری دووەم دیوانی شاعیری نیشتمانپەروەرو دڵسۆزی کورد فایەق بێکەسی نەمر لەلایەن ماموستا محمدی مەلا کەریمەوە کەوتە بەر دەستی خوێنەرانـــی کورد .

ئەوەی شایانی باسە جاری یەکەمیش هەر لەلایەن ماموستای ناوبراوەوە لە ساڵی ((١٩٧٠)دا چـــاپ کراوە .

ئەم چاپی دوەمەی گەلێ جیاوازی هەیـــــە لەگەڵ چاپی یەکەمدا ئەویش بە پێشەکیەکی جوان و هەندێ پارچە شیعری بڵاونەکراوەی بێکـــــەس کە لەچاپی یەکەمدا نیە .

منیش دوای خوێندنەوەی دیوانەکەو تاموچێژی ئەو هۆنراوانەی کە لە دڵی نیشتمان پەروەرێکـــی کوردەوە هەڵقوڵاوە چەند سەرنجێکم کەوتە بەرچاو جێی خۆیەتی لێرەدا بیخەمە بەرچاوی خوێنەرانـــی بەڕێز :

١ ــ بڵاونەکردنەوەی پارچە هۆنراوەیەکـــی بێکەس لە هەردوو چاپەکەدا کـــە بـــۆ رۆژی «٦» ئەیلولی وتوە لە ژێر ناونیشانی («٦» ئەیلـــول) لەگەڵ ئەوەشدا لە ژێر ناونیشانی ... لە کتێبی «گۆرانی و ژیان»ی طاهر توفیق ... بڵاوکراوەتەوە ماموستای گۆرانیبێژ کاتی خۆی ئەم هۆنراوەیەی کردوە بـــە

سروود بۆ زیاتر سەرنجی خوێنەران لە خـــوارەوە دەقی هۆنراوەکە ئەنوسینەوە .

شەشی ئەیلول دایکی وەتەن فایق بێکەس

دایکی وەتەن ڕاوەستاوە
فرمێسکی خوێنی لە چـــاوە
پرچی بە شانیا بڵاوە
ئەڵێ ئەولادم کوژراوە
جەرگم براوە هێزم نەماوە
دڵم سوتاوە گەڵا ڕێزانە
دوکەڵ کەوتە ڕووی ئاسمان
مەترەلیۆزان ئاگردران
بێچوە شێران شەهیدکران
منداڵانمان بێ باوك مان
شەشی ئەیلولە ڕۆڵە مەقتولە
دایکتان مەلولە گەڵا ڕێزانە
ئەی شەهیدانی بەرگ خوێنین
خوێتان بۆ ئێمە کردە بەرێن
لە دڵی میللەتا ئەژین
لە خوێنتان دەست بەردار نابین(١)
گەڵا ڕێزانە بەفرو بارانـــە
گەڵا ڕێزانە بەمزو بارانـــە

گۆرانی و ژیان طاهر توفیق ١٩٧١ لاپەرە ١٤ .

٢ ــ بڵاونەکردنەوەی پارچە هۆنراوەی سـکاڵا بە عەرەبی ی (عامی) کە سەرەتاکەی ئەمەیە :

قربت فی جریدات　　ترفیمات و طالعات
٠٠ ٠٠ ٠٠ ٠٠ ٠٠ هتد

لەگەڵ ئەوەشدا ئەم هۆنراوەیە لە چاپـــــی یەکەمدا هەیە لاپەڕە (١٢٨) .

٣ ــ بڵاوکردنەوەی پارچە هۆنراوەی قـــومار لە لاپەرە ١٠٦) چاپی دوەم کە ئەم هۆنراوەیـــە لـــە دیوانی پیرەمێردی ئەمریشدا هەیە بە گۆڕانێکـــی کەمەوە لە نێوان وشەکاندا بێکەس ئەڵێت :

وا سلیتانی گشت ئینتظامی
هاتە سەر یاری بۆکەرو رامی
بڵاو بۆتەوە لە ناو خاص و عام
جۆکەریان کردە ویردی صبح و شام

چاپی یەکەم لاپەرە (٥٧) چاپی دوهـــەم لاپەرە (١٠٦) پیرەمێردیش ئەڵێت :

تیاترۆی ئێرەو گشت ئینتظامـــی
ئێستە هاتۆتە سەر گەرمەی رامی
بڵاوبۆتەوە لە ناو خاص و عـــام
جۆکەریان کردە ویردی صبح و شام

پیرەمێردی نەمر (١٩٧٠) لاپەرە (٢٦١) .

بێ کەس لە کۆتاییدا ئەڵێت :

ئێمە قەومێکین وا لە ژێرباریـــــن
حەیفە ئەوەندە خەریکـــی یارین
با جاری خۆمان دەرکەین لە زللەت
ئەوسا دەس دەینە قومارو عوشرەت

چاپی یەکەم لاپەرە (٦٠) چاپی دووەهەم لاپەرە (١٠٨) .

پیرەمێردیش ئەڵێت :

ئێمە قەومێکین وا لە ژێر بارین
حەیفە ئەوەندە خەریکـــی یارین
جاری با خۆمان دەرکەین لە وەحشەت

عبدالباسط فاتح فتاح

بروانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

ڕووداوەکانی دنیــا بە وێنە

یەکــەم کونگــرەی ڕۆژنامەنووسی ســەرەك وەزیرانی نوێی ژاپون

یاسۆ هیرۆ ناکاسونــی سەرەك وەزیرانی نــوێی ژاپۆن کە تەمەنی ٦٤ ساڵـەلەم دواییەدا کونگرەیەکــی ڕۆژنامەنوسی بەســت تیایدا سیاسەتی حکومەتــی نوێی ژاپۆنی بڵاوکردەوە ·

دوو پۆستەر کە کۆمەڵەی بەرگری لە مافەکانـــی ئافرەتانی ئێران لە پاریس بە زمانی فارسیو فەرەنسایی دەری‌کردوە نیشانە بۆ ئــەو تاوانە دڕندانەیەی ڕژێمــی خومەینی دژی ئافــرەتو مندانی ئێران دەیــکاتو ڕای گشتی جیهان بانگ دەکـات بۆ بەرزکردنەوەی دەنگــی نارەزایی بەرامبەر بـــەو تاوانانە ·

دیوانی ـ پاشماوە

ئەوسا دەس بەنە ئەسبابی عیشرەت

پیرەمێردی ئەمر (١٩٧٠) لاپەرە (٢٦٣) ·

ئەوەندە نمونە بەسە بۆ ڕوونکردنەوەی ئــەم مەبەستە کە ئەبینین لەگەڵ ئەم جیاوازییە کەمەدا لە نێوان ووشەکاندا ڕوویداوە هیچ جیاوازییەکــی تری تیا نیە بەڵکو هۆنراوەکە بارو دۆخی کۆمەڵایەتی شاری سلێمانیمان پیشان دەدات کە چۆن لەو کاتەدا سەریان کردۆتە سەر شتی هیچو پوچو خۆڕایــی جا ئایا کۆکەرەوەی دیوانی بێ‌کەس بەهی بێ‌کەسی دائەنێت یاخود کۆکەرەوەی دیوانی پیرەمێرد بەهــی خاڵەی دائەنێت ئەم پرسیارە ئاراستەی هــەردوو لێکۆڵەرەکان ئەکەین بۆ ساغ‌کردنــەوەی ئــەم هۆنراوەیە بەسەر یەکێك لەو دوو شاعیرەدا ·

٤ ـ لە چاپی دوەمدا مامۆستا محمد بەشێکی تەرخان کردوە بۆ ئەو هۆنراوانەی لە چاپی یەکەمدا نین یەکەم هۆنراوەی ئەم بەشە لە لاپــەڕە (٢١٥) بەم شێوەیە دەس پێ‌ئەکات ·

چی بەسەرهات طاقی کیسرا هەیبەتی سولتان ڕەشاد حوکمی هارونە ڕەشیدو تەختو بەختی کەیقــوباد چەند هەزار ئینسانی ناسك جوملە بوونە خاكو خۆڵ کورەی ئەرزە سەرانسەر پڕ لە ئێسقانــی عیبــاد چاپی دوهەم لاپەرە (٢١٥) ·

ئەوەی جێی سەرنجە ئەوەیە کە ئەم دوو بەیتە لە دیوانی (گوڵی وەریو)ی شــێخ لطیــف شێخ محمودی نەمردا وەکو پێشەکیەك لە لاپــەرە (٥)ی ئەم دیوانەدا نوسراوە بە ناوی شــێخ محمــودی نەمرەوە · ئەمە بوو چەند سەرنجێك دەربـــارەی دیوانی بێ‌کەس ·

(١) ئەم تاکە بەیتە هەرخۆی لەنگە لـــە بڵاوکراوەکەی طاهر توفیقدا ·

لەهەولێر ـ پاشماوە

دوژمنی ناپەسند کەلە کوڕی‌یە لە پەرەی جەنگدایە دیسـان جێی سەربەرزیو شانازی‌یە کە هەر دوو پیویســـت جێ‌بەجێ ئەکریو بەریــوە ئەبریت بە سەرکەوتنەوە ·

ـ بەڵام ئەبینم گەلــێ شتی‌تر دانراوە لـــە پیشانگاکاندا کە لـــەم ڕۆژانەدا لەوانەیە بە پلـەی پیویستیە سەرەکی‌یەکـەی زستان نی‌یە ·

ـ وەکوچی گوایە ؟ ·

ـ وەك (سەلاجــو ئێرکوندشن) و جــل شوروگەلێ شی‌تر ·

ـ لەگەڵ ئەوەشدا نیمەوا بە چاك ئەزانین کە هەمــوو جورەپیویستیك لە شــتو مەکی ناو ماڵو خیزان لـــە بازاردا هەبێت مەرج نی‌یــە لەگەڵ وەرزا یەك بگریتــەوە چونکە سەلاجەش پیویستـــە لەگەڵ خیزان کە لـــەم ڕوژانەدا پیویستیان پــێ‌ی هەیەو ماڵ دائەمەزرێنــن ئەوە مانای ئەوە نی‌یە کـــە هەر لە هاوینا سەلاجە لـــە بازاردا هەبــێ و زۆریــا لەزستاندا بەڵکو پیویســـتە هەمو کاتێ هەمە جورشــت هەبێ ·

ـ لەبەر ئەوەیە کـــەوا هەمو دەمی کومەڵەی خەڵکــی دەوری کومپانیا کانــــی فروشیاری داوە ·

شتێ دەربارەی ـ پاشماوە

(سوكو باریك) سیاسەتی وڵاتەکەی لەو بەشە گرنگەی جیهاندا بەجێ‌بێنێ ·

بەشێوەیەکی گشتی ، ئەو ڕۆژنامانەی بـــە خاوەن ڕێڕەوێکی ڕاست ناسراون هەرگیز پڕوپاگەندە ناکەنە سەرچاوەیەك بۆ هەواڵە کانیان ·

بەکار نایە ، بەڵام لای خۆشمان (دەنگ) بەکاردێ بەرامبەر بە (شائعە) ، وەك دەڵێن :ـ

دەنگێك هەیەکە ···· هتد · ـ وەرگێڕ ـ

+ سەرنج

برای شارەزای ئەم بەرهەمە وەرگێـــڕراوە ـ خبیر ـ لەم بەشەدا وشەی (دەنگو دۆر)ی بـــۆ (شائعە) بەباشتر زانیوە ، لە ڕاستی‌دا وشـــەی (دەنگو در)م بیستووەو بۆ هەمان مەبەست ، بەڵام ئەمەی تریان ڕای ئەوە ·

ـ وەرگێڕ ـ

خوێندنەوەیەکی ـ پاشماوە

ئیدیۆمە کراوە ، بـــەڵام مانایەکی دیکە هەیــە زۆرم بیستوە کە بۆ ئەم ئیدیۆمـــە بەکارهێنراوە ، ئەویشـــ ئەوەیە : کابرا زۆر بـــەو شتە قایلە ، دەڵێن : فـــلان کەس فلانە کچی ناوێ ، یـــان فلان شت ناخوا · دەوترێ : بە خوا بڕوێشیشی بـــۆ ئەکات ، یان بە خوا کڕەیشی بۆ ئەکات نایدەنێ ·

١٢ ـ ل : ٢٦٠ مانـــای (دەوەن بە ئاش) ئەکراوەو ، ئەم ئیدیۆمە زۆر چەسپاوەو لەگەڵێ شوێندا بەکار دەبرێو ماناکەیشی بزانرێ بەتامتـــر دەبێ ·

بۆ خۆشەویستی ـ پاشماوە

لە کاتی پرۆڤەکردندا زۆر باوەڕی بەوە هەبور کـــە کارەئەی بەپیـــرۆزی بەجێ‌بخەیەنێ ···

دەنگی زیاتر لایەنـــی گۆرانی میللی هەبوو ، بەڵام هونەرمەندە ئاواز دانەرەکان توانـــی‌یان لـــەکاری ـ لاسایی‌کردنەوە رزگـــاری بکەن ··· چەند ئاوازێکـــی نوێ‌یان بۆ هێناکایەوە ···

هونەرمەند قادر زیــرەك توانی زۆر بە زیرەکانـــە بیانڵیو بیانگەیەنێتـــە گوێگر ··· زۆر بـــە هێمنانەوە گۆرانی دەگوت ، بەتەنگ کیانی مۆسیقـــا ژەنەکانەوە بوو ، حـــەزی نەدەکرد هەمیشە ئاوازەکان لەکاتی تۆمارکردنـــدا زۆر دووبارە بکاتەوە ···

● ئەی کە گیانی سپارد بەم خاکە ··· پیرۆزی بـــۆ مایەوە ··· ئەمری بۆمایەوە ··· کچان گۆرانی‌یەکانیان کردووە بە ملوانکـــــە بۆداوەتو ڕەشبەلەکـــێ بپۆشن لەیـــادی ئـــەم دەنگەخۆشـــەو ئـــەمـ هونەرمەندە ·· ·

سەرەکی فەرمانده ـ پاشماوە

لەگەڵ بەرچاوروونـــی ئامانجەکان لەبەر دەمـــی گەلو نەتـــەوەو هێـــزە چەکدارەکانداو هۆکانـــی خاكو ئاوو هەوا بـــە شێوەیەکی گشتی ·

سەرەکی بەرێز وتـــی پێویستە لەسەرمان بایـــەخ بدەین بە شێوازی مرۆڤایەتی فەرماندەو سەرکردەکـــانو ئەوەی زۆر پێویستە چاومان لێ‌ی‌بێ ، ئەوەیە کە فەرماندەو سەرکـــردەکان لە ڕادەی عەقڵیو دەروونـــــیو تەندروستی باشو بـــە ئارام‌بن لەگـەڵ بەرگەگرتنی بەرزو باڵادا ·

جەماوەری ـ پاشماوە

هەروەها لـــەم بـــادە پیرۆزەدا بەرێوەبەرێتـــی ئەوقافی سلیمانی پیشانگـــای قورئانی پیرۆزی سازکرد کە لەلایەن بەرێز پارێزگـــای سلیمانیەوە کرایەوە ·

ئەمەو ڕێکخراوی حـــزبو هەمـــور ڕێکخـــــراوە جەماوەریەکان لەسەرجەمـــی ئەم چالاکیانەدا بـــــە شداریان کرد ·

دەگێڕنەوە : دوو کابـــرا بە یەکەوە دەچن بۆ ئاشی ، لە ڕێگەدا یەکێکیان دەڵێ : کە چووینە ئاشەکە من لەپێشـــدا بارەکەی خۆمی لێ دەکـــەم · ئەوی تریان دەڵێ : ئەوەڵـــلا من لێی دەکـــەم ! لـــــە نێوانیاندا دەبێ بەهـــەرا ، ئەم بەو دەڵێ : بە خـــوا ناتوانی ! تا ئەنجام یەکێکیان ئەڵێ : خۆزگە ئێستــــتە ئاشەکە لێرەدا ئەبوو ئەوسا ئەمزانی چۆن بارەکەم لـــێ ئەکرد ! ئەوی دیکەیـــان دەڵێ : خۆ ئەچوە بچـــێ ، کردمان ئەم دەوەنە ئاشەکەیە ، یاڵلا با بزانم ئەتوانی چـــی بکەی ! لەوێدا هەڵدەپرژێـــن بەیەکداو ، شەڕێکی خۆڕایی دەکەنو سەرو گوێلاکـــی یەك دەشکێنن · لەو کاتـــەوە ئەم ئیدیۆمە کەوتۆتـــــە سەرزارانو دەگەڕێ دێ‌بەدێو شاربەشاران ·

١٣ ـ لـــە ل : ٣١٠ دا (سەری بوە بە ئاشو قنگی بوە بە ماش) مانای (ماشـ) ئەکراوەو بە زانینی ماناکەی ئیدیۆمەکە بەتامو چێـــژتر

ماش : بریتییە لەوە لـــە خوڕگەی ئاودا ـ بە تایبەتـــی لە بەهارانا ـ کە ماسی لـــە شوێنی خۆی دەجوولێو بـــۆ گەرادانان بەرەو تەنکـــاوو شوێنی دیکە دەچـــێ ·· چاڵێکی وەك حەوزو تەنـــوور بە وشکەکەڵەك ئەکەن ،دەمی حەوزەکە تەیمان ئەکەن ، تـــا کاتێ ماسی بەو شوێنـــەدا هاتوچۆ بکات بکەوێتە ســـەر ئەو تەیمانەو لە ناو ببـــڕێو ئەتوانێ خۆی دەرباز بکـــاو ، دوایی خاوەن ماش دێـــت ماسیەکان ئەگرێ ·

زۆر جار وا بوە قنگـــاوی ئاشەکە خوڕ بوەو ، ئاشەوان ماشی تێدا ناوەتەوەو ، بـــەم جۆرە ئاشەکەی دووســـەرە بوە : (سەری ئاشو قنگـــی ماش) بوە ·

لەبەر ڕووناکی ـ پاشماوە

ئەبزانین ، ئەم عەوام خەڵەتێنانە شەرمی ڕاستەقینە، شەرمی خەڵکەکەی خۆیان نایان‌گرێ ، کـــە ئەڵین ، **ئێمە هەرکاتێ وەهەرکوێ‌یێ لەعیراقمان بوێ داگیری ئەکەین) ،**

کەچی پاش بەکوشـــتدانـــی چەن هەزار کەسێ ئەگەر بستێ‌زەوی داگیر کەنەوە مانگـــێ جەژنیانەو شادی بۆئەگرن وەپڕۆپاگاندەی بۆئەکەن ، ئایا بەڕاستی ، پیاوە گوایا ماقوڵەکانی ڕژیمی خومەینی ڕاست‌ئەکەن ، کەهەرکاتێ بیانەوێ وە هەرکوێ‌یێکیان بوێ لەعیراقدائەیگرن ؟؟ جا ئەگەر وایە بۆ بەناهەق ئەم خەڵکەی خۆیان بەکوشت‌ئەدەن ، ؟ هەمومـــان ئەزانین کەوانیە !!! کەواتە درۆ ئەفەرمون ، وەئەگەر بۆیان بکرایێ ئیستەهەمویان کردبوینە کۆیلەو بەردەی **خۆیان ، جا ئێمە لێـــرەدادەس‌نیشان ئەکەیـــن بۆتازەتریـــن درۆی‌ڕژێـــم ، درۆی ڕژێـــم (درۆی‌ڕۆژی دووشـــەممـــەی ٢٢ـ١١ـ٨٢ درۆی سەرەك‌کـــۆماری ئێـــران ، مەلاسەی عەلی خامنەیی)**

مەلاسەی عەلی خامنەیـــی) مەلا خامنەیی لە کاتـــی بەخاك‌سپاردنی سی·٣قوربانی دەستی ئاخوندان ، واتە سی·٣ سەربازی ئێرانی خەڵکی ئەصفەهان کەلەشەڕا کوژراون وتی ، ئێمە گەلی عیراقمان خۆش‌ئەوێ وەهیچ دوژمنایەتێکمان لەگەڵ خەڵکی عیراقانیە !!! بەڕاستی سەیرە ، سەیرە کەساوێلکەکانی ئێران وایان‌کـردوە لەم ئاخوندانە کە تا ئەم ڕادیە خەڵکە بەگێل بزانن ، جا جەنابی خامنەیی ئەگەر عیراقیە کانت خۆش‌ئەوێ بۆچی ڕۆڵەکانیان ئەکوژی ، بۆچی ئەیاندەیتە بـــەر تۆپ ، تۆ تەنانەت ئەگەر ئێرانیەکانیشـــــت خۆش‌ئەوێ بۆچی ئەم‌شەڕە ناوەستێنی ، تۆیێك کـــە تەنها بەیەك ووشـــەی (بەڵێ) ئەتوانی ئەم ئاگـــرە بکوژێنیتەوە چاوەڕوانی چیت ؟ ، تۆناز انـــــی گەلی‌عیراق هەموی باوکو دایکو ژنومناڵی ئەوانەن کەتۆ خوێنیان ئەرێژی ، وەفیزیشـــــی پێوەئەکـــەی وەئەڵێیت ئەونەو ئەونە سەربازی کافری عیراقیمـــان کوشت ، تۆ ئەمان‌کەیتە کافـــرو ئەیش‌لێیـــت خۆشم‌ئەوێن ؟ جائەمەتە مەنطیقی ئاخوندی قومـــو کاشان ، ڕۆڵەت ئەکوژێ وەئەڵێت خۆشم ئەوێـــت ئەتکانە کافرو خوشی ئەوێت ، مل بەئاشتی نادانو شەڕ ناوەستێنی وەئەڵێ موسوڵمانم ، لەکاتێکا ئەوانەی کەمەلاکانی خومەینی پێ‌یان ئەڵێ کافر ، هەم خۆیـــان هەزاران جار ڕایان گەیاندوە کەئامادەن بۆ ئاگربەس ، وەبوڕاوەستاندنی شەڕ ، وەهەم لەوەڵامی ناوبـــژی کەرانیشا ئامادەیی‌یان پیشانداوە بۆ ڕاوەستانی‌شەڕ، ئەمەئەوکەسانەی کەخومەینی ئەڵێ کافرن ، وەدژی ئیسلامن ، کەچی خومەینی خۆی بەهیچ‌جۆری ناڕواتە ژێرباری ئاشتی ، ئایا بەڕاستی درێژەدان بەم‌شـــەڕە خدمەتی ئیسلام‌ئەکات یان بەزیانی ئیسلامە ؟ (خامنەیی ئەڵێ) خەڵکی عیراقمان خۆش ئەوێ کەچی دووساڵە لیستەی ناوی دیلەکان بڵاو ناکەنەوە وەنایەنـــــە صەلیبی سوری جیهانی ، وە هەزاران خێزانیـــان سەرگەردانو چاوەڕوان هێشتوەتەوە ، ئەمە جگـــە کوشتنی دیلەکانمان ، کە بەبەڵگەی ڕەسمی دەرکەوتوە کەلەدیلەکانیان کوشتوە ، جابەڕاستی خۆش‌ویستن ئەبێ‌وابێ وەئیسلام وەئیسلامیەت وەمرۆڤی ئایـــن وەپیاوی خوا ئەبێ وەکو ئاخوندەکانی ئێران‌بێـــت ، کە کوشتنی موسڵمان وەبەردەوام کردنی شەڕ لەگەڵ موسوڵمانانا دابنێ بەخدمەتی ئیسلام ودژایەتـــی ئیستعمار ، !!!! وە خۆش‌ویستنیشیان ئەبێ بریتی‌بێ لەڕۆڵە کوشتنمان وەبەکافر دانە قەڵەمان ، بـــەڵام ئەبێ بڵێین (درۆ) وانەبێ بۆچی باشە ؟ !!! ·· ·

زنجیرەی مێژوویی ـپاشماوە

یاساو ڕێبازەکەی بووژاندنەوە ئەبوون ، چونکە شان ـبـــەشانـــــی بیـــروڕای ئــــەو ســـەدەیە کـــەلتوری ســـەدەی ناوەڕاســـت بەردەوام لەکاردا بوو · ئەمە جگە لەوەی کـــــە دیاردەکانی بووژاندنەوە بەتەنها ووڵاتێكو دووانـــی ئەگرتەوەو گەشاندنەوەو پاشان سیس بوونیشـــیان لەسەر هێڵێکی دیاری‌کراوو چەسپاو نەدەڕۆیشت · هەموو ئەم دیاردانە بەپێ‌ی بارو زرووفی ئەو ووڵاتانە بەڕێوە دەچوون کە بووژاندنەوەیان بەخـــــۆیانەوە دیبوو · بەڵام سەرەڕای ئەم جیاوازی‌یانەیشـــ ، مێژوونووسو لێکۆڵەران باوەڕیان وایە کە ئیتالیـــا لانکەی بووژاندنەوەو بزووتنەوەی مرۆڤایەتی‌یـــە · ئێمەیش لەم بۆچوونەوە ، دەتوانین بیروڕایەکـــی گشتی‌ی سەبارەت بە سەردەمی بووژاندنەوە بخەینە بەردەستو قۆناغە سەرەکی‌یەکانی دەســـت‌نیشان بکەین ·

Institut Kurde de Paris

لەم پێشانگایەدا: ڕەنگ و ڕوخسار و جوانی

شێرزاد عبدالرحمن :
نووسینگەی هەولێر

کە سەرنج دەدرێتە تابلۆکانی هونەرمەندی لاو جەوهەر محمد لە دەستو پەرەمووچی ئەم هونەرمەندە لاوەدا گەلێ ووردەکاری ئەبینرێو هیوای دووارۆژێکی گەش لە تابلۆکانی دا ڕەنگ ئەداتەوە ، بە تایبەتی لە تابلـۆکانی ـ ئـەم دووایییەیدا ـ کە زیاتر ئەم هیوایە گەش ئەبێتەوە ·

لەو چاو پێ کەوتنەدا کـە لەگەڵ ـ جەوهەر محمد ـدا سازمانکرد ، باسی ڕەنگ و ڕوخسارو بابەت و جوانـی و گەلێك شتی ترمان کـرد ·· دەربارەی بابەت ووتی :

× هونەرمەندی ڕاستگۆ دەیەوێت بەکامیرای چـاوی خۆی ، گەلێك ووردەکـاری ئەم ژیانە هەیە بیخاتـە تابلۆکانیەوەو بەمەشـــویـــژدانو لێکـــدانەوەو تێڕوانینی خۆی بەرامبەر بەکارەسات و جوانـــی و خۆشەویستی دەردەبڕێو بۆ بنیادەمـــی تر ڕوونـــیان ئەکاتەوە ، وەکو کانیـــاوی بێ گەرد وێنەی خۆی تیـــا ئەبینێ ·

● **بەهرەی هونـــەری لاوەکانمان چۆن لێـــك ئەدەیتەوە ؟**

× بزووتنەوەی هونـــەری لە هەموو وولاتدا هەروەکـــو لە ناوچەی کوردستاندا لـــە گەشەسەنـــــدنو پەرەسەندندایەو لە دەستو پەنجەی ئەم بەهرە لاوانـــە گەلێك ئومێدی گەورە دیارە·· بەڵام هێشتا هونەرمەنـــدە لاوەکان لە قۆناغی بەهرەدانو نەگەیشتو نەتــــە ڕادەی داهێنانی گەورە ·

● **کاتێ بیر لە پێشانگایەك ئەکەیتەوە چی لە مێشکت دا کۆئەبێتەوە ؟**

× وەکو مرۆڤو وەکـــو هونەرمەندێك زۆر شـــتی وورد لە ناوەوەمدا کــــۆ دەبێتەوە وهەموویان لـــــە ناو ژیانو کێشـــــەو خۆزگەکانـــی مـــرۆڤـ ئەسوربتەوە ·

● **ئێستا خەریکی چی ؟**

× بیر لە پێشانگایەکـــی تازە دەکەمەوە بۆ نیشاندانی تابلۆ تازەکانمو سوپاس ·

ئافرەتی عیراقی مەزن

هەر وەك پیاو لـــــە بەرەی جەنگدا بەرگری لـــە خاکی نیشتمانو سەربەرزی نیشـــتمان دەکـــــات ئافرەتەکانیشتمان بە باوەڕو بەهرەو توانای لێهاتوویـــان لە کێڵگەو قوتابخانـــەو داموو دەزگاکانو ناومالـــــــدا قوڵی کاری بەزمـــــەم دارو بەسوودیان هەلکردوە لــــە پێناو سبەینێی بەختەوەری ئەم نیشتمانە ئازیزەدا ·

لێرەوە

بەرەو پەرەپێدانی چالاکیە ڕۆشنبیرییەکانی خانـــەی ڕۆشنبیری جەماوەر لـــە هەولێر

جێگای شانازیو ڕێزلێنانە کە خانـــەی ڕۆشنبیـــری جەماوەر لە هەولێر بەگشتیو لیژنەی ڕۆشنبیری ســــەر بەم دەزگایە بە شێوەیەکـــی تایبەتی مەردانە هاتوونەتـــە مەیدانەوەو هەولــــــی خزمەتکردنـــــی ئەدەبو ڕۆشنبیری کوردیمـــان دەدەن لە ڕێگای ئەم کۆڕە ئەدەبیو ڕۆشنبیرییانەی کە نـــاوە ناوە ڕێکیان ئەخەنو هـــەر جارەی کۆمەلێکی زۆر لـــە نووسەرو ڕۆشنبیرو ئـــەدەب دۆستانیان بۆ بانگدەکەنو زەمینەیەکی بە پیت بـــــۆ لێکۆلینەوەو گفتوگۆکـــردنو بیرو ڕا دەربڕین دەربـــارەی بابەتە پێشکەشکراوەکـــان دەخولقێنن ·

ئێمەیش لە پێنـــــاوی پەرەپێدانی ئەم جـــــۆرە چالاکییانەو خزمەتکردنـــی ڕۆشنبیری گەلەکەمان ئـــەم چەند وردە سەرنـــــجو پێشنیارانەی خـــــوارەوە دەخەینە ڕوو :

١ ـ وا چاکە بەرنامـــەی هەر وەرزێکی ڕۆشـــنبیری ماوەیـــەك بەر لــــــــە دەستپێکردنی لە هۆیەکانـــی ڕاگەیاندندا بلاو بکرێتەوە·· هەروا لە پێناوی ئامادەبوونو بەشداریکردنی بەشێکـــی زۆر لە ڕۆشنبیرو ئـــەدەب دۆستانمان لەم چالاکییـــە ڕۆشـــــنبیرییە ســـــوود بەخشانەدا پێویستە بـــــە چەند ڕۆژێك بەر لە بەستانی هەر کۆڕێك کاتــــــی پێشکەشکردنی کۆڕەکـــەو ناوو نیشانی بابەتەکە لـــــە ڕۆژنامەکانو شوێنـــــە گشتییەکانی ناوشـــــاری هەولێر بە شێوەیەکـــــی ڕوونو ڕێکوپێـــــــك بلاوبکرێتەوەو هەلبواسرێت·

ـ پێویستە هۆیەکانـــی ڕاگەیاندن بەشێوەیەکـــی ڕێکوپێكو بەردەوام هەوالو چالاکییەکانی ئەم دەزگایــە بلاوبکەنەوەو کاکلەی هـــەر بابەتێکی پێشکەشکراو بـــە ڕیپۆرتاژو ڕاپۆرتـــــی ڕۆژنامەگەرییانە بـــــۆ خوێنەوارانی بخەنـــە ڕووو هەوالو ڕیپۆرتاژەکانیش بـــە وێنەی زیندووی کۆڕەکـــان دەولەمەندبکەن ··

مەغدید حاجی

شەمەندەفەری ترێ کوڵستنەوە

لە یەکـێ لە شـــیوە کشتوکالییەکانی ئەورووپادا باخەوانەکان ڕێگایەکـــی ئاسان بەکاردێنن بـــۆ گوێزانەوەی بەرهەمـــی باخەکانیان بۆلای سەرەوەی شیوەکە · ڕێگاکەیشـــــ بریتییە لە هێلێکی ئاسـن کە مەکینەیەکی بەسەرەوەیەو باخەوانەکە خۆی لـــێ دەخوڕێ · · سنووقە ترێکان ئەخەنە سەر هێلەکـــەو ئەمیش سەریان دەخاتـــە سەرەوە · بەم جـــۆرە هەم ترێکانیان دەگوێـــزنەوە هەم ڕابواردنی خۆیشـــیان دەکەن ·

لێزەر لە بەرگدروونیشدا

لە فـــەرەنســـــادا تێکنۆلۆژیای دووربنـــی جلوبەرگی ئامادە هەنگاوێکی گەورەی ناوە بەرەو پێشەوە· بۆ ئەم مەبەستـــە ئامرازێك دروستکراوە بـــە تیشکی لێزەر ئیشدەکـاودەتوانێ پارچە قوماشـــی گەورە لەتلەت بکا بـــەوشێوەیەی پێویســـتبێ ·

ئیشەکەیش بە دوو قۆناغـدا تێپەڕدەبێ · یەکەمیـــان نەخشەکێشانی پارچەکانو پانو درێژییانە لەســـەر پەردەیەکی تەلەفزیۆنی ·· قۆناغی دووهەمیش ئەوەبـــە ئامرازەکە بکەوێتە ئیشـــو قوماشەکە بەو شێوەیـــە ببڕێ کە پێویستبـــێ · ئەم ئامرازە حەوتســـەد مەتری چوارگۆشە لە حەوت سەعاتدا دەبڕێو نرخیستـــی هەشتسەد هەزەنکـــــی فەرەنسایە · لە هەموو شتێ گرنگتر لەم ئامرازەدا ئەوەیە بە هۆیەوە دەتوانێ ئەوپەڕی سوود لە قوماشەکـــــە وەربگیرێو ئەهێلرێ هیچی بە خۆڕایی لە کیس بچێ ·

شتی تازە لە جیهانی دەنگـــدا

کۆمپانیای « ئاکـــای »لەم دواییەدا کۆمەلـــــێ ئامرازی دەنگی خســـتە بازاڕەوە کە بریتین لـــــە دەنگ زلکەرەیەك کە وزەکەی ٢٢ واتە بۆ هەر جۆگەیەك ، ڕادیۆیەکی ستیریۆ کـــــە شەپۆلەکەی ئێف ـ ئێم وو زۆر هەستیارەو بـــە وردی ئێستگەکان دەدۆزێتـــەوە · هەروەها ئامرازێکی کاسێت ستیریۆ کە هەر بـــــە دەسلێدان ئیشدەکـا · هەر لەم ئامرازانەدا کاتژمێرێکی کوارتزیش هەیە کە زۆر باش کاتت بۆ دیاریدەکـــاو ئاگاداریشت دەکاتەوە ·

ئاسۆی زانست

چاپ تەلەفۆن

هەرچەندە لە ئامێـــری چاپکردن دەچێ ئامێـــری چاپکردن نییە · تیپـــــی چاپکردنو پەنجەپشـــــی پێوەیە ، بەلام لەگـــــەل ئەوەیشدا ئامرازێکی پێوەیـــە بۆ دەنگگواستنـــــەوەو مێشکێکی ئەلەکترۆنیشـــی لەگەلدایە کە توانـــــای هەلگرتنی چوارهەزار تیپـــی هەیە · هەر کە بنـــــەوێ تێکستێ چاپبکەی دەنگـــی تیپەکانیش ئاشکرادەبـــن بە جۆرێکی وا دەتوانی ئـــەو تێکستەی کە چاپی دەکـــا بە تەلەفۆنیش بینێری بـــۆ شوێنێکی تر · ئەیشتوانـــی یەکسەر ئەم تێکستـــــە چاپکراوە بـــە دەنـــــگ بگوێزیتەوە یا هەلیگریو لـــە پاشا بیگوێزیتەوە پاشـــــ ئەوەی لە مێشکەکـــــەدا ماوەتەوە · بە ئـــارەزووی خۆیشت خێرایی گواستنەوەی تێکستەکە بـــڕبار دەدەی · ئـــەم ئامێرە بە قـــەدەر جزدانێك دەبێو دەتوانـــی لەگەل خۆتا هەلیگـــریو ناویشی « نووسەری جیبە »یە·

چیرۆك بۆ منالان

خەو

نووسینی
محمد صالح عبدالکریم

باوکی برادۆست لــــە کارەکـــــەی گەڕایـــەوەو هەمـــــوو بە یەکـــەوە نانی نیوەڕۆیان خوارد ، بـــە دەم قسەو پێکەنینەوە یەکـــە یەکە لەسەرخۆ خــــەویان لێکەوت ، برادۆســــــت نەبێ هەموو یاریەکانـــــی خۆی دەرهێناو دەستی کـــرد بە یاریکردن، شەمەندەفەرەکەی قوڕمیش دەکرد ، پیلـــی دەخستە فڕۆکەکەیەوەو هەلی دەسان ، باوکی هەرچەنـــد دوو سێ جار لە خــــەو ڕادەپـــەڕیو پێی دەووت (کوڕم بیەلە خەومــــان لێ بکەوێ) بێسوود بــــوو ، ناچار لەبەر قڕەقڕ نەیتوانـــی بخەوێو هەستا دەستی کرد بە ئاوڕشێنکردنی باخچـــە بچکۆلانەکەیان، کە لێبووەوەو هاتەوە ژوورێ ، سەیریکرد برادۆست خەوی لێکەوتووە، ئەمیش لەبەر مێلاکی خـۆی لێدایەوە بـــە زەویـــــداو خەوی لــــێ کـــەوتەوە ، **بەلام باوکی برادۆست لەبەر قەلەوییو نەخۆشی لە خـەوا پرخەپرخی دەکرد ، بەجۆرێك کە برادۆست لەبەر پرخـــە پرخەکەی باوکی نەیتوانـــی** بخەوێو هەستایە ســـــەر چیچکانو سەیری باوکـــی دەکردو خەوبشی دەهـات ، لەمەوەو دوای نەختـــێ بیر کردنەوە بۆی دەرکەوت کە لە خەوکـــردنو خـــەو زڕاندن چەند ناخۆشـــــەو هەر کاتەش شتی خۆی هەیە، کاتی یاریکردن جیـــاوازەو کاتی حەوانەوەو خــــەو جیاوازەو کاتی ئیشکردنو نووسینو خوێندنەوەشـــ جیاوازە ، لە هەمان کاتـــدا بڕیاریدا کە باوکی هەســـتا لەخەو پێی بلێ :

بابە تۆ لە کاتی خـەوا پرخەپرخ دەکەی ، تاکـــو ئەویش لە لایەن خۆیـــەوە مشووری خۆی بخوات ·

جیهانی سینەما

دوا فلیم

دوا فلیمی ئەکتەری ئاسراو جیسکا لانج پالەوانی فلیمی « پۆستەچی دووجار لـــە دەرگا دەدات » کـــە لــــە میهرەجانی سینەمایـــی کان سەرنجی زوربـــەی زۆری ڕاکیشا ، ئێستا لـــە دوافلیمیدا کار دەکات بە نـاوی « فرانسز »ەوە کەباســـیژیانی یەکێــــك لــــە هونەرمەندەکانی هولیـــود دەگێرێتەوە ·

گەڕانەوە ···

پیرسیلای ژنی گۆرانـــی بێژی پێشـــوی ئالفیـــس بریسلی بریـاری داوە ، واز لە دورکەوتنەوە لە سینەمـــا بێنێو ئێستا لە فلیمێکـــی نوێدا کار دەکات بەنـــاوی « هیوەر »ەوە · پیرســـیلای دوای مردنی بریسلی لـــە دنیـــای سینـــەما دوور کەوتبووەوە ·

٢٠٠٠ جۆرە ئاژەل لـەبەردەم ترسـی لەناوچوندا

ڕووداوە سروشتیەکـان هەمیشە هوی لەناوبردنـــی ئاژەل بوون لە ســـــەر ڕووی زەمیندا، دوا کارەسات لەم دواییـــەدا ڕووی داوە ، بەلام ئەمجارە مرۆڤ دەستی تیا هەبەو بەشداری لـــــە لەناوبردنی ژمارەیەکـــی زۆری ئاژەل کردوە لـــــە ڕێگای دەرمان خـــــواردکردنیەوە یان ڕاوکردنی بـۆ سوودی خۆی شارەزاکان دەلێن لەناوچونی ئـــــاژەل بەتیا هوی گورانـــی ئاو هەوا نیە بەهوی کشتوکالو پیشەسازیەوە· لەوانەیە پاك کردنەوەی ئەرز لە گژو گیا

هویەك بێ بۆ لەناو چونیان- هەربەکی لەئیمە کـــە جیهانی سبەینی دێنتە بـــەر چاوی هەست دەکات بەهوی مرۆڤەوەو کاری ڕۆژانـــەی زۆری دەبنە هوی کارەساتی کەم کردنەوەو دوای هێنـــان بە ئاژەل ·

هـاوکاری
دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی » / تەلەفۆن : ٨٨٧٥٧٩٥ پێنج خەت

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی وسەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

سالی ۱۹۷۰ دامەزراوە

هاوکاری
التضامن

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

لەم ژمارەیەدا
■ بربارە گرنگەکەی سەرکردایەتی شۆڕش دەربارەی خوێندنی کوردی ل ۲
■ رەخنەو شیعرو زانستی زمان ل ۲ و ٦

■ پێنج شەممە ١٦-١٢-١٩٨٢ ژمارە ٦٦٦ ■ ٨ لاپەڕە ■ بە ٥٠ فلسە ■ الخميس ١٦-١٢-١٩٨٢ العدد ٦٦٦ ■

سەرەکی فەرماندە دووپاتی دەکاتەوە:
عەقلی پێگەیشتووئەوەیە لەتاقی کردنەوەی کەسانی ترەوە فێردەبێ

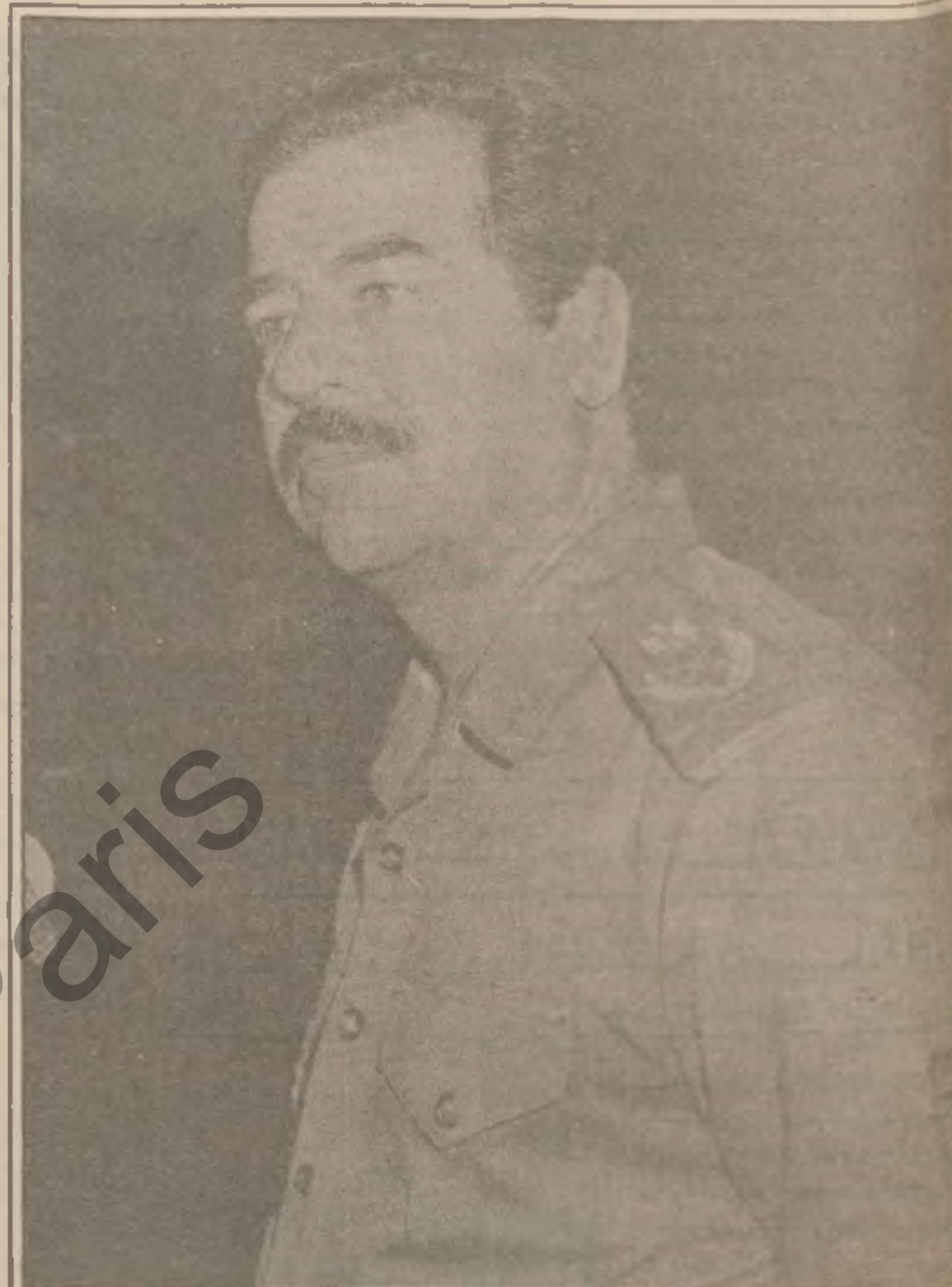

سەرەکی فەرماندە صدام حسین وتی بە توانایی سیفەتێکی پێکهاتووە لە تێکەڵبوونی کۆمەڵی سیفەتی ئیجابیو بەمە ئەنجامێکی مرۆڤایەتی یان حالەتێکی مرۆڤایەتی دروست دەبێ کە لە کەسێکدا کۆدەبێتەوە ئازادەبێو هۆی نموونەی شەخسیەتی پێکدەهێنێ .

سەرەکی بەرێز لە دوانێکدا لە مەلبەندی ناوەندیو بە ئامادەبوونی هەندێ لە سەرکردەکانی بەرەکانی جەنگ لە ١٦/١١/١٩٨٢ دا داویەتیو دوێنێ رۆژنامەی « الثورە » بلاوی کردەوە وتویەتی : ئەوەی بە لایەنی ئیجابیدا کاردەکاتە سەر بەتوانایی گرژ کردنەوەی پەراوێزی نادیارە لەبەردەم بەرپرسیارەکانداو لەو کاروبارانەی هەڵسو کەوتیان لەگەڵ دەکەنو لەسەریانە بەکارێکی دیاری کراو رووبەرووی ببن .

هەروەها بەرێزی وتی : ئەوانەی هەموو شتێکی پێویست دەزانن و حساب بۆ هەموو شتێ دەکەن کە رەنگە رووبداتو بە وردی لە هەموو شتێ ورد دەبنەوە کە شایانی لێ وردبوونەوەیەو کاریان باشە ئەوە بەفیئیان بالا دەبێ .

هەروەها سەرەکی بەرێز وتی : ئەو سەرکردەیەی متمانە بە دابێن کردنی جەنگ دەکات بە پێداویستی راستەقینەی بەر لە جەنگ تەنیا بەوە سەرناکەوێ بەڵکو لە سەریەتی متمانە بە ئیدارەی جەنگیش بکات بە شێوەیەکی راستی وەك پێداویستی رووبەروو بوونی کوتوپڕیەکان .

بەرێزی ئەوەی دووپات کردەوە کە بێ گەیشتوترین عەقل ئەوەیە لە تاقی کردنەوەی ترەوەو تاقی کردنەوەی گەلان و نەتەوەکانەوە ئەوەند فێردەبێ بەسی بێ بۆ هەڵسو کەوتی لەگەڵ ژیاندا لە ئاشتی و جەنگدا ، دەبەنگترین عەقڵو بێ ئاگاترینو خراپترین ئەوەیە کە لە تاقی کردنەوەی خۆیو تاقی کردنەوەی گەلان ئەوەندە فێر نابێ بەس لەگەڵ ژیانو گۆڕان کاریەکانی بەجۆری لە کوتوپڕیو بێ ئاگایی بکوژ بیپارێزێ .

هەروەها بەرێزی وتی : ئەو مرۆڤەی خۆی وا دادەنێ بە هەموو شتێ دەزانی مرۆڤێکی نەفامەو ئەو مرۆڤەی دەیەوێ هەموو کات فێربێ ئەو مرۆڤەیە متمانەی پێدەکرێ .

بەرێزی دووپاتی کردەوە گرنگترین شت کە دەبێ بایەخی پێ بدەین ئەوەیە وا بکەین دوژمن رووبەرووی کوتوپڕی نوێ بکەین .

هێزە دلێرەکانمان دەستی مەردانە لە دوژمنی رەگەزپەرست دەوەشێنن

کەرتەکانی هێزە دلێرەکانی سوپای عیراقی مەزن، بەردەوامن لە نواندنی چالاکی ئازایانەو مەردانەیان دژی چاوچنۆکی خومەینی‌یە نەفامە جادووگەرەکانو لێدانی توند ئاراستەی سەر سەری هێزە چەپەلەکانیان دەکەنو مەردانە سنووری سەربەرزی ولات دەپارێزن .

لەماوەی هەفتەی رابووردوودا ، جەنگاوەرەکانی سوپای عیراق ، چەندان جار دەستی مەردانەیان لەو هێزانەی دوژمن وەشاندوە کە ویستویانە زەفەر بە سنوورمان بەرن .

بەپێی ئەو بەیاننامانەی کە لەهەفتەی رابووردودا دەرچوون هەر لە بەیاننامەی ژمارە ۹۲۸وە هەتا بەیاننامەی ۹۳٤ ئەوە دووپات کراوەتەوە کە هەموو تەقەللایەکی دوژمن بەنیازی زەفەر بردن بە سنوورمانو زیاندان لە هێزەکانمان داویەتی هەموو سەرکوت کراونەتەوەو زیانی سەروو مالی زۆر بەدوژمن گەیەنراوە . هەر لە هەفتەی رابووردوودا بوو بەیاننامەی ژمارە ۹۲۹ رای گەیاند کە هێزی دەریایی دلێرمانو فرۆکە ئازاکانمان هەلمەتێکی مەردانەیان بردە سەر بنکەکانی دوژمن لە خور موسیو توانیان ئازایانە سێ کەرتی دەریایی دوژمن نوقم بکەنو ئەو هێزانەی راپەراندنی ئەم ئەرکە مەردانەیان پێ سپێردرابوو هەموو بەسەلامەتی گەرانەوە بنکەکانی خۆیان .

بەم جۆرە هێزە دلێرەکانمان رۆژ لەدوای رۆژ ، بەهێزیو پتەوی خۆیانو گەلە مەزنەکەمان دووپات دەکەنەوەو نایەلن دوژمنی چەپەل زەرەیەك لە رێزو نرخی سەربەرزیو سەربەرزیمان لەکەدار بکاتو هەموو رۆژێ دەرسێکی نوێی شکاندن بەوان دەدەنو هەموو رۆژی عیراق زیاتر بالا دەبێتو تا ئەو رۆژەی بۆ دوا جار دوژمنی چەپەلو خەونەکانی گۆڕ دەکرێنو عیراق هەر لەلوتکەدا تیشك دەداتەوە .

هیچ گۆرانێك لە نرخی « ئۆپێك »دا نیە

ئەمینداری گشتی رێکخراوی ولاتانی خاوەن نەوت ئۆپێك مارك نگوێمە رای گەیاند کە دوورە گۆران لەنرخی نەوتدا رووبداتو نرخی هەر لە ۳٤ دۆلار بەرامبەر یەك بەرمیل نەوت ناگۆڕێو کونگرەی داهاتووی رێکخراوەکە کە یەك شەممە لە ڤیێنا دەبەسترێ لەم مەسەلەیە نادوێ . بەلام ناوبراو وتی چاوەڕێ ئەوە دەکرێ بەرهەمی نەوتی ولاتانی رێکخراوەکە لە (۲۰) ملیۆنەوە رۆژانە بکاتە (٤٥) ملیۆن .

سەرەکی جەزائیر لە بەلجیکایە

دوێنێ سەرەکی جەزائیر شاذلی بن جدید بەرەو بەلجیکا کەوتە رێ بە سەردانێکی سێ رۆژیو قسەکەرێکی وەزارەتی دەرەوەی جەزائیر وتی گفتوگۆی بن جدید لەگەل کاربەدەستانی بەلجیکا دەربارەی باری ناوچەی عەرەبو پەیوەندیەکانی نێوان هەردوو ولاتیان دەبێت سەرەرای باری ناوچەی ئەفەریکاو کاروبارە دەولەتیە گرنگەکان .

باسکردنی شەڕی نێوان عیراقو ئێران

دەنگوباسێکی رۆژنامەنووسی لە کوێتەوە دەلێت : لەو سەردانەدا کە وەزیری دەرەوەی بەریتانیا دەیکات بۆ کوێتو چاوی بە کاربەدەستە گەورەکانی ئەوێ دەکەوێت ، لە زۆر کاروباری گرنگی ناوچەکە دەدوێت ، لە پێشیانەوە شەڕی نێوان عیراقو ئێرانو باری ئێستای لوبنان دەبێت .

رووداوەکانی رۆژانی رابووردو

● لە لەندن ١٦ هەزار ئافرەت خۆپیشاندانێکی گەورەیان دژی دامەزراندنی بنکە ئەتۆمیەکانی ئەمەریکا لە بەریتانیا ساز کردوە .

● یەکێتی سوڤیەتو فەنلەندا لە شاری هەلسنکی پرۆتۆکولی گۆڕینەوەی کەرەستەی بازرگانیو ئابوری نێوان هەردوو ولاتیان مۆر کرد .

● لە ٢٤ مانگی ئاداری داهاتوودا کینیت کاواندا سەرەکی زامبیا دەچێ بەسەردانی رەسمی بەریتانیا .

● بەشی یەکەمی ئەو فرۆکە « ئف ١٦ »یەی ئەمەریکا بە پاکستانی فرۆشتوە لە کۆتایی ئەم مانگەدا دەگاتە پاکستان .

● شێخ علي خليفە الصباح وەزیری نەوتی کویت لەگەل همبر کالدیرون بێرتی وەزیری نەوتی فەنزویلا کۆبۆتەوەو دەربارەی پەیوەندی نێوان هەردوو ولات گفتوگۆیان کردوە .

● گاستۆن ثورن بۆ سالی ۱۹۸۳ - ۱۹۸٤ دیسان بە سەرەکی لیژنەی ئەوروپی مایەوەو ئەم هەوالە سەرچاوەیەکی بازاری ناوکۆیی ئەوروپا رای گەیاندوە .

لەلوبنان :
باری تەرابولس هەرئا ئۆزەو شەڕ لەچەند لایەکی تر تەشەنەدەکا

بیروت : ئاژانسەکان .

پاش ئەوەی رۆژی شەممەی رابووردوو سێ رەگەزی حیزبی کەتایب کوژرانو هەشتی تریان لێ برینداربوو ، شەڕی نێوان میلیشیاکانی ناوخۆ پەرەی سەندو بەرەو ناوچەکانی جەبەل لوبنانو مەتنی ژووروو عالیەو بەحمدوون بلاوبووەوە .

سەرچاوەیەکی پولیسی لوبنان بلاوی کردەوە کەوا جۆرەها چەك لەم شەڕانەدا بەکارهێنراونو لە هەمان کاتیشدا هەردەستەیەك ئەوانی تر بە هەلگیرساندنی شەر تاوانبار دەکا . کەتایبی‌یەکان دەلێن خەلکی هێرشیان بردوەتە سەر سەنگەرەکانیانو بەیاننامەیەکی حیزبی پێشکەوتووی سۆشیالیستیش دەلێ رەگەزە کەتایبی‌یەکان خۆیان گەیاندوەتە ناو خەلکیو تەقەیان لێ کردوون .

دەنگوباسی زانراو وا دەگەیەنێ کە شەڕ پاش ئەوە گەرم بوو کە هێزەکانی کەتایب هێرشیان بردە سەر عین الجديدەو دەستیان کرد بە ئاگربەردانە خانووی خەلکیو لەمەبش زیاتر شارۆلکەی کحلونیەبش درایە بەر تۆپی کەتایبی‌یەکان .

لە لایەکی تریشەوە رادیۆی بیروت بلاوی کردەوە کەوا رێگای بیروت - دیمەشق لە هەردووسەرەوە براوەو هاتووچۆی پیا قەدەغەکراوە .

هەوالی سەرەوەی لوبنانیش وا دەگەیەنێ کە شاری تەرابلس هێشتا هەر لە مانگرتندایەو لە بارێکی ناخۆشو ئالۆزدا دەژیو هەرچی هەولێکیش درابوو بۆ ئەوەی هێزەکانی ئاسایشی ناوخۆ بکەوێتە بەینەوەو ناوبژی‌شەڕکەرەکان بکا سەری نەگرتوە .

بڕیاریش وایە بەڕێوەبەری تازەی ئاسایش بەردەوامبێ لە کۆششیا بۆ ئارامکردنەوەی ناوچەکەو کارێکی وا بکا کاری ئاسایش پاراستن بدرێ بە هێزەکانی ئاسایش .

ئەوەی شایانی باسە هێزەکانی سووریا ئەم شەڕەیان نایەوەو خەلکی تەرابولسیش هەستانە سەرپێ دژیانو داوای دەرچوونیان کرد لە لوبنان .

کاربەدەستە زایونیەکان دان بە پەرەسەندنی هەلمەتی فیداکاراندادەنێن

لە پایتەختەکانەوە :

کاربەدەستە زایۆنی‌یەکان دانیان بەوەدانا کە جموجوولو چالاکی فیدائی‌یە فەلەستینی‌یەکان لە لوبناندا لە پەرەسەندنایەو لە سەرەتای ئەم هەفتەیەدا حەوت کەسیان لە هێزە زایۆنی‌یەکان کوشتوە یا بریندارکردوە .

رۆژنامەی « الدستور »ی ئەردەنیش بلاوی کردوە کە وا باری خوارووی لوبنان زۆر تێکچوەو مەترسی لێدەکرێ بەهۆی چالاکی فیدائی‌یە فەلەستینی‌یەکانەوەو وای لێ هاتوە سەربازە زایۆنی‌یەکان بە کۆمەل نەبێ و بە چەکەوەنەبێ ناچنە دەرەوەو زۆربەیشیان ٢٤ سەعاتە خەریکی ئێشکگرتنن . هەروەها رۆژنامەکە وتی سەربازە زایۆنی‌یەکان ئێستە دان بەوەدادەنێن کە دانیشتوان بە موسلمانو گاورو فەلەستینیو لوبنانی‌یەوە بە چاوێکی پڕ لە کینەوە سەیریان دەکەنو دەبانەوێ دەرچن .

هەروەها رۆژنامەکە وتی کاربەدەستانی زایۆنی داوایان لە هەموو زایۆنی‌یەکان کرد ئەگەر زۆر پێویست نەبێ نەچن بۆ لوبنان پاش ئەوەی هەندێکی زۆریان لە خوارووی لوبناندا کوژران .

لە لایەکی تریشەوە دکتۆر فتحی عرفات سەرۆکی کۆمەلی مانگی سووری فەلەستینی داوای ئەوەی کردووە کە رادەیەك دانرێ بۆ ئەو بارە ناخۆشەی فەلەستینی‌یەکان تیا دەژین لە لوبناندا .

ئەفسەرێکی چەکی ئاسمانی ئێران دەلێ

کاربەدەستانی تاران رەنگو نیشانەی هەندێ فرۆکەی شارستانیان گۆڕی بۆ گواستنەوەی چەکی زایۆنی

لەندەن : رۆژنامەی (تایمز)ی ئینگلیزی لە دەمی ئەفسەرێکی ئێرانی گێرایەوە کە لەم دواییەدا داوای دالدەدانی سیاسیی کردوە لە سویسرە کەوا راپۆرتێکی دوورو درێژی لەبارەی باری گشتی سوپای ئێرانەوە داوە بە « مسعود رجوی » سەرۆکی رێکخراوەی موجاهیدینی خەلق .

ئەم ئەفسەرە کە ناوی رضا اسدی‌یەو پلەی مولازیم یەکەمی هەیە بە رۆژنامەکەی گەیاند کە وا کاربەدەستانی ئێران بەڕێوەبردنی بنکە ئاسمانی‌یە سەرەکی‌یەکانیان بە ئەفسەری پلەنزم سپاردوە پاش ئەوەی ژمارەیەکی زۆریان لە ئەفسەرە پایە بلندەکان ئیعدام‌کردوە یا گرتوە چونکە بەرهەلستی رژێمیان کردوە .

هەروەها وتی کاربەدەستانی تاران هاتوون رەنگو نیشانەی زۆر لە فرۆکەکانی رێگای ئاسمانی ئێرانیان گۆڕیوە بۆ ئەوەی چەکو جبەخانەیان پێ‌بگوێزنەوە لە قەوارەی زایۆنیو سووریاو لیبیاو شوێنی‌ترەوە بۆ ئێران .

لە کۆتایی قسەکەیا مولازیم یەکەم رضا اسدی وتی زیاتر لە ٤٠٪ ی هێزەکانی ئێران بە تەواوی پشتی رێکخراوەی موجاهیدینی خەلق دەگرن کە دژی رژێمی خومەینی وەستاوە .

Institut kurde de Paris

بڕیارێكی ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش

وه‌رگرتنی كوڕو كچو ژنی شه‌هیده‌كان‌و ون‌بووه‌كان له كۆلێژو ئامۆژگاكاندا بێ گوێدانه مه‌رجی تێكڕایی پله‌ی سه‌ركه‌وتن‌و ته‌مه‌ن.

ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی‌شۆڕش بڕیارێكی نوێی ده‌ركرد به وه‌رگرتنی كوڕو كچو ژنی شه‌هیده‌كان‌و ون‌بووه‌كان له كۆللیه‌و ئامۆژگاكانی ولاتدا بێ گوێدانه مه‌رجی تێكڕای پله‌ی سه‌ركه‌وتن‌و ته‌مه‌ن ، له‌به‌ر خاتری شه‌هیده به‌وه‌فاو سه‌ربه‌رزه‌كانمان‌و ، بۆ ده‌ربڕینی ئه‌و چاودێری‌یه‌باوكانه‌یه كه سه‌ركردایه‌تی حزب‌و شۆڕش چاودێری‌خێزانه‌كانی ئه‌و به‌وه‌فایانه‌ی پێ‌ئه‌كا .

ئه‌مه‌ش ده‌قی بڕیاره‌كه :

بڕیار :

پشت به حوكمی بڕگه‌(أ)ی به‌ندی چل‌ودووی ده‌ستووری وه‌ختی ، ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش له دانیشتنی ڕۆژی٩-١٢-١٩٨٢یدا بڕیاری ئه‌مه‌ی خواره‌وه‌ی دا :

یه‌كه‌م : ده‌قی بڕگه (١)ی‌بڕیاری ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆرش ژماره١١٩٢ی ڕۆژی١٦-٩-١٩٧٨ی ته‌عدیل ئه‌كرێ‌و به‌م‌جۆره‌ی‌خواره‌وه ئه‌خوێنرێته‌وه :

١ - كوڕو كچو ژنی‌شه‌هیده‌كان‌و ون‌بووه‌كان له كۆللی‌یه‌و ئامۆژگاكانی ولاتداوه‌رئه‌گیرێن ، بێ‌گوێ‌دانه مه‌رجی تێكڕای پله‌ی‌سه‌ركه‌وتن‌و ته‌مه‌ن .

دووهه‌م :

ئه‌م بڕیاره له ڕۆژنامه‌ی‌ڕه‌سمیدا بلاوئه‌كرێته‌وه‌و حوكمه‌كانی به‌سه‌ر كوڕوكچو ژنی ون‌بووه‌كانی شه‌ڕی نه‌ته‌وه‌بیماندا له‌دژی دوژمنی‌فارسی - ئه‌ڕوا له ٤-٩-١٩٨٠وه .

صدام حسین
سه‌ره‌كی ئه‌نجومه‌نی
سه‌ركردایه‌تی شۆڕش

به‌ڕێز طه محي‌الدین سه‌ره‌كایه‌تی كۆبوونه‌وه‌یه‌كی ده‌سته‌ی نیشتمانی ڕاهێنانی پیشه‌یی ده‌كات

به‌ڕێز طه محیی‌الدین‌معروف ئه‌ندامی ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش‌و جێگری سه‌ركۆمار ، سبه‌ینێی ڕۆژی یه‌كشه‌ممه‌ی‌ڕابوردوو سه‌رۆكایه‌تی كۆبوونه‌وه‌یه‌كی له دیوانی‌وه‌زاره‌تی كاروو كاروباره كۆمه‌لایه‌تی‌یه‌كانا كرد بۆلێكۆڵینه‌وه‌ی گۆڕینی بڕیاری تایبه‌تی به پێكه‌وه‌نانی‌ده‌سته‌ی نیشتمانی ڕاهێنانی پیشه‌یی .

به‌ڕێز جێگری سه‌ركۆمار له كۆبوونه‌وه‌كه‌دا كه كاك بكر محمود رسول وه‌زیری كارو كاروباره كۆمه‌لایه‌تی‌یه‌كانیشی تیا به‌شدار بوو داوای كرد كه ڕێبازێكی هه‌میشه‌یی بۆ ڕاهێنانی پیشه‌یی ئه‌خش بكرێت به‌جۆرێ كه ببێ به مایه‌ی زۆربوونی هه‌موو جۆره لێزانی‌یه‌كی پیشه‌یی له‌به‌ر ڕووناكی ئه‌و پلانانه‌ی مه‌شق پێ‌كردن كه بۆ ڕێكخستن‌و جێ‌به‌جێ‌كردنی كاری مه‌شق‌پێ‌كردنی پیشه‌یی بۆ ئاماده‌كردنی هێزی كارای مه‌شق‌پێ‌كراوی‌وا بتوانێ له‌گه‌ل پێویستی‌یه‌كانی گه‌شه‌پێ‌كردندا لێك‌بئالێن .

به‌ڕێز جێگری سه‌ركۆمارو به‌ڕێز وه‌زیری كارو كاروباره كۆمه‌لایه‌تی‌یه‌كان گوێیان بۆ ئه‌و پێشنیارانه شل‌كرد كه ئه‌ندامانی ده‌سته پێشكه‌شیان كرد له‌باره‌ی گۆڕینی پێڕۆی ناوخۆی بڕیاره‌كه‌وه به مه‌به‌ستی گه‌یشتن به باشترین تێكستی‌وا ئه‌نجامی باشی لێ بوه‌شێته‌وه .

شایانی وتنه ئه‌م ده‌سته‌به كه به بڕیاری ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش پێكهاتووه‌و پێوه‌ندی به به‌ڕێز جێگری سه‌ركۆماره‌وه هه‌یه ، به سه‌ره‌كایه‌تی به‌ڕێز وه‌زیری كارو كاروباره كۆمه‌لایه‌تی‌یه‌كانه‌و نوێنه‌ری زوربه‌ی وه‌زاره‌ته‌كان ئه‌ندامن تیادا .

فه‌رمانێكی كۆماری به له‌كارخستنی وه‌زیری حوكمرانی ناوخۆیی .

له‌م ڕۆژانه‌دا فه‌رمانێكی كۆماری ده‌رچوو به له‌كارخستنی سعدی عیاش عریم وه‌زیری حوكمرانی ناوخۆو دانانی كامل یاسین ڕه‌شید له جێگه‌ی .

ئه‌مه‌ش ده‌قی فه‌رمانه‌كه :

فه‌رمانی كۆماری ژماره ٧٤٩ .

پشت به حوكمی بڕگه (د)ی به‌ندی په‌نجاو هه‌شتی ده‌ستووری وه‌ختی، فه‌رمانی ئه‌مه‌ی خواره‌وه‌مان دا :

١ - له‌كارخستنی سعدی عیاش عریم له پایه‌ی وه‌زیری حوكمرانی ناوخۆیی .

٢ - دانانی كامل یاسین رشید به وه‌زیری حوكمرانی ناوخۆیی .

نووسرا له به‌غدا له ٢٦ی مانگی سه‌فه‌ری سالی ١٤٠٣ی كۆچی ، ڕێكه‌وتی ١٢ی كانوونی یه‌كه‌می سالی ١٩٨٢ی زایینی .

صدام حسین
سه‌ر كۆمار

كورته‌یه له ژیانی وه‌زیری نوێ

ئه‌مه كورته‌یه‌كه له ژیانی به‌ڕێز كامل یاسین رشید وه‌زیری حوكمرانی ناوخۆیی :

* له سالی ١٩٢١دا له پارێزگای سه‌لاحه‌ددین (ناوچه‌ی ئوممولقورا) له‌دایك‌بووه .

* خوێندنی له تیكریت ته‌واو كردووه .

* له سالی ١٩٥٩دا چووه‌ته حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیسته‌وه .

* له ٥-٩-١٩٦٤دا گیراوه .

* له هه‌ردوو شۆڕشی ١٤ی ڕه‌مه‌زان‌و ١٧ی ته‌موزدا به‌شداری كردووه .

* له سالی ١٩٧٣دا دانراوه به به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی له مه‌كته‌بی ڕێكخراوه میللی‌یه‌كانی سه‌ر به ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش .

* له ١٠-١-١٩٧٧دا هه‌لبژێررا به ئه‌ندامی پالێوراوی سه‌ركردایه‌تی قوتری .

* له ١٨-٩-١٩٨٢دا دانرا به جێ‌نشینی وه‌زاره‌تی حوكمرانیی ناوخۆیی .

* له ١٢-١٢-١٩٨٢ دانرا به وه‌زیری حوكمرانی ناوخۆیی .

ئه‌میندداری په‌روه‌رده‌و فێركردنی بالا

هه‌نگاوێكی تری شۆڕش له‌سه‌ر ڕێگای چه‌سپاندنی خوێندنی كوردی

له پێناوی چه‌سپاندنی خوێندن به زمانی كوردی ، له قوتابخانه كوردی‌یه‌كانی ناوچه‌ی كوردستاندا ، له‌م ڕۆژانه‌دا ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش بڕیاری داوه كه ماده‌ی خوێندنی كوردی فراوانتر بكاته‌وه .. له‌م باره‌یه‌وه به‌ڕێز مامۆستا موسی عبدالصمد

ئه‌میندداری په‌روه‌رده‌و فێركردنی بالای ناوچه‌ی كوردستان بۆ ((هاوكاری)) دواو وتی :

- له‌م دوایی‌یه‌دا ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش بڕیارێكی گه‌لێ گرنگی داوه له‌سه‌ره ڕێی چه‌سپاندنی مافه نه‌ته‌وه‌یی‌یه‌كانی گه‌لی كوردمان ، ئه‌و بڕیاره‌ش به‌م جۆره‌یه :

زمانی خوێندن له هه‌موو قوتابخانه كوردی‌یه‌كانی ناوچه‌ی كوردستان‌و له هه‌موو قوناخه‌كانی خوێندناندا به‌كوردی ده‌بێ ، ته‌نها دوو ده‌رسی لێ‌ده‌رچێ كه به زمانی عه‌ره‌بی ده‌بن‌وو له ده‌رسی (ئاین)و ده‌رسی (زمانی عه‌ره‌بی) پێك هاتوه . ئه‌وی شایانی باس‌بێ پێش ئه‌م بڕیاره ده‌رسه‌كان هه‌ر به كوردی بوون به‌لام (جوگرافیا)و (مێژوو)و (په‌روه‌رده‌ی نیشتمانی) به‌زمانی عه‌ره‌بی ده‌خوێندران ، به‌لام به پێی بڕیاره نوێكه‌ی ئه‌نجومه‌نی سه‌ركردایه‌تی شۆڕش ئه‌م سێ ده‌رسه‌ش ده‌بنه كوردی .

له دوایی‌دا مامۆستا موسی عبدالصمد وتی :

له‌گه‌ل ڕاگه‌یاندنی ڕێزو سوپاسی بێ‌پایانمان بۆ سه‌ركردایه‌تی شۆڕش‌و بۆ پێشه‌وای دلسۆزی گه‌لی عیراقمان سه‌رۆك صدام حسین بۆ ئه‌م بڕیاره گه‌وره‌یه‌ی كه كارێكی گه‌وره ده‌كاته سه‌ر په‌ره‌سه‌ندنی‌و پێگه‌یاندنی زمانی نه‌ته‌وه‌یی‌مان ، له هه‌مان كاتدا پیرۆزبایی گه‌رمیش له ڕۆله قوتابیه‌كانمان‌و ده‌سته‌ی په‌روه‌رده‌و فێركردنی ناوچه ده‌كه‌م .

نووسینگه‌ی هه‌ولێر

ڕژێمی سووریاو پیلانه‌كانی دژی گه‌لانی ناوچه‌كه

● هه‌لكموت ●

ئه‌وه‌ی ئه‌مڕۆ له ڕۆژهه‌لاتی ناوه‌ڕاستدا له به‌رده‌می گه‌لان‌و هێزه پێشكه‌وتنخوازه‌كاندا سه‌رنج ڕابكێشێ‌و له‌به‌رده‌می گه‌لانی جیهاندا جێی بایه‌خ بێ مه‌سه‌له‌ی گه‌لی ئازادیخوازی فه‌له‌ستین‌و گه‌لی لوبنان‌و شه‌ڕی نێوان عیراق‌و ئێرانه .

به‌لام له هه‌موو سه‌رنج ڕاكێشتر‌و جێی بایه‌خدارتر ئه‌وه‌یه كه میلله‌تێكی وه‌ك عیراق له سایه‌ی سه‌ركردایه‌تی‌یه ئازادی‌و پێشكه‌وتنخوازه‌كه‌یدا له‌وپه‌ڕی تواناو ده‌سه‌لاته‌وه داوای ژیانی ئاسایش‌و هێمن له‌گه‌ل دراوسێكانیدا ده‌كات‌و بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش چه‌نده‌ها لیژنه‌و لایه‌نی خێرخواز ته‌قه‌للای داوه كه‌چی هێشتا ڕژێمی ره‌گه‌زپه‌رستی ئێران زیاتر سووره له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه شه‌ر بخایه‌نێ‌و خوێن زیاتر بڕێژێ .

گه‌لی نه‌به‌ردی فه‌له‌ستینیش كه چه‌نده‌ها ساله له خاكی خۆی ده‌ركراوه‌و ده‌ربه‌ده‌ر بووه ئیمپریالیزم‌و زایۆنی به هه‌موو جۆری ته‌قه‌للای له‌ناوبردنی ده‌ده‌ن ده‌یه‌وێ بگه‌ڕێته‌وه سه‌ر خاكی خۆی‌و نیشتمانی خۆی كه‌چی ئیمپریالیزم‌و زایۆنی‌و كۆنه‌په‌رستان ده‌ستی درندانه‌تریان لێ ده‌وه‌شێنن‌و دویانه‌وێ بۆ به‌كجاری له‌ناوی به‌رن .

هێزه پێشكه‌وتنخوازه‌كانی گه‌لی لوبنانی دلێریش هه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه‌ی كه دالده‌ی گه‌لێكی تێكۆشه‌ری وه‌ك گه‌لی فه‌له‌ستینیان داوه‌و له‌به‌ر ئه‌وه‌ی كه به‌ربه‌ره‌كانی ده‌ستدرێژی‌یه‌كانی زایۆنی ده‌كه‌ن بۆ سه‌ر ولاته‌كه‌یان ئه‌وانیش هه‌موو ڕۆژێ له لایه‌ن فڕۆكه‌و تانگه‌كانی زایۆنی دووژمنه‌وه بۆردومان ده‌كرێن‌و لێیان ده‌كوژرێ .

به‌لام له هه‌مووی سه‌یرتر ئه‌وه‌یه كه هه‌ندێ كاربه‌ده‌ستی ڕژێمی عه‌ره‌ب هه‌ن وه‌ك حافظ ئه‌سه‌د كه له‌م سێ لایه‌دا به‌شداره‌و لایه‌نی دوژمنانی ئه‌م گه‌لانه ده‌گرێ‌و پشتیان قایم ده‌كات .. جارێ به هه‌موو توانای پارمه‌تی ڕژێمی ره‌گه‌زپه‌رستی ئێران ده‌دات دژی عیراق‌و بئاشكرا هاوار ده‌كات كه هه‌رچیه‌كی بوێ ده‌یداتێ‌و له لایه‌ك هات بۆ به‌هێزكردنی هێزی ڕژێمی ئێرانی بێ‌مێشك ڕێگه‌ی ڕۆشتنی نه‌وتی عیراقی گرت‌و سنووری خۆی له‌گه‌ل عیراقدا داخست‌و له‌لایه‌كی تر ده‌بان پیلان‌و ئه‌م‌لاو ئه‌ولای دژی گه‌لی عیراق كرد .

كه‌چی له‌خاكی لوبنانیش‌دا ئه‌و چه‌كانه‌ی كه هاتبوون بۆ هێزی به‌رگری فه‌له‌ستینی ده‌ستی به‌سه‌ریاندا گرت‌و پێشكه‌ش به زایۆنی‌یه‌كانی كردو ده‌شیه‌وێ به هه‌موو جۆرێ ته‌قه‌للای ئه‌وه بدات كه هێزی به‌رگری فه‌له‌ستین چه‌كه‌كانیان دابنێن‌و مل بۆ خواسته‌كانی ئیمپریالیزم‌و زایۆنی كه‌چ بكه‌ن .

دیسانه‌وه بۆ لێدانی هێزه ئازادیخوازه‌كانی لوبنان ده‌ستی خستۆته ناو ده‌ستی كۆنه‌په‌رستان‌و نۆكه‌رانی زایۆنی‌یه‌وه‌و ده‌یه‌وێ ئه‌م گه‌له دلێره ده‌م‌كوت بكات‌و زیاتر تووشی وێرانی‌و سه‌رگه‌ردانی بێن .

به‌لام با ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم نۆكه‌ره‌كانیان بزانن كه حكومه‌تی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی ته‌مموز توانای خۆی له‌و گه‌له دلێره‌ی عیراقه‌وه وه‌رده‌گرێ كه‌وا بۆ سێ سال ده‌چێ به‌وپه‌ڕی تواناو دلسۆزی‌و له خۆبوردنه‌وه له به‌ره‌كانی جه‌نگدا ده‌جه‌نگێ‌و به‌رهه‌می خۆی له مه‌یدانه‌كانی به‌رهه‌مدا وه‌به‌رده‌هێنێ به‌ختیارو سه‌ربه‌ست ده‌ژی‌و نایه‌لی هه‌رگیز دوژمنی چاوچنۆك زیان به خۆشی‌و سه‌رفرازی بگه‌یه‌نێ .

دیسانه‌وه گه‌لی فه‌له‌ستینی مه‌زنیش ڕۆژبه‌ڕۆژ ئیمان زیاتر به مه‌سه‌له ڕه‌واكه‌ی په‌یدا ده‌كات‌و هه‌رچه‌نده كاربه‌ده‌ستانی وه‌ك ڕژێمی سووریاو كۆنه‌په‌رستان ده‌ست له‌گه‌ل ئیمپریالیزم‌و زایۆنیدا تێكه‌ل بكه‌ن ئه‌م گه‌له چه‌كی سه‌ركه‌وتنی دانانێ‌و هه‌موو پیلان‌و نه‌خشه‌یه‌ك كه دژیان ڕێك ده‌خرێ سه‌رناگرن .

كه‌واته ڕوون‌بووه‌وه كه شه‌ر به عیراق فرۆشتن له لایه‌ن ڕژێمی ره‌گه‌زپه‌رستی ئێرانه‌وه‌و لێدانی گه‌لی ڕزگاریخوازی فه‌له‌ستین‌و لوبنان له لایه‌ن زایۆنی‌یه‌وه هه‌موو ئه‌لقه‌ی زنجیره‌یه‌كن‌و ئه‌مه‌ش ئه‌وه چاكتر ڕوونی ده‌كاته‌وه كه حافظ ئه‌سه‌د چۆن ده‌ورێكی گه‌وره بۆ پشت‌گرتنی زایۆنی‌و ڕژێمی بێ‌مێشكی ئێران ده‌گێڕێ .

ئاهه‌نگی وه‌فاداری‌و ڕێزلێنانی شه‌هیدانی جه‌نگی نیشتمانی

له هه‌ولێر

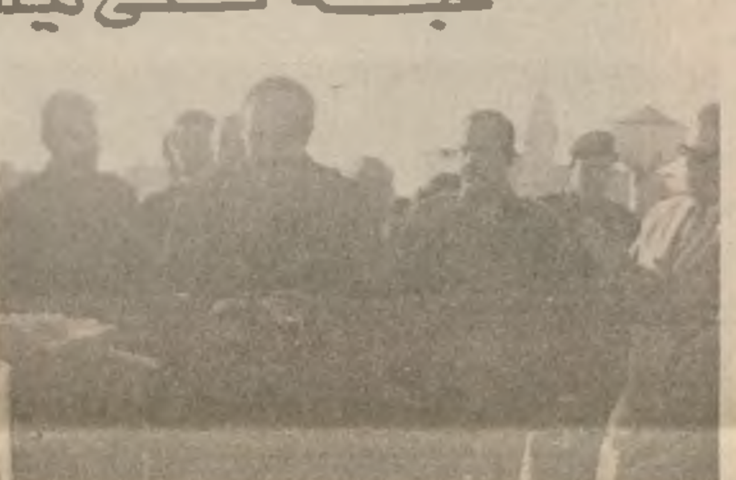

● بۆ یادی ئه‌و ڕۆله‌ئازایانه‌ی كه گیانی شیرینی خۆیان خسته سه‌ر له‌پێ ده‌ست‌و ، چوون به ده‌نگی نیشتمانه‌وه ، له‌سه‌رسنووری عیراقی سه‌ربلند چیرۆكی پاله‌وانێتی‌و قاره‌مانیتیان تۆمار كردو ، سه‌نگی گه‌رمو گه‌وره‌ی نیشتمان به‌رومرانه‌ی خۆیان كرده قه‌لغانی پاراستنی‌خاكی دێرینی كوردو عه‌ره‌ب .

دیله‌كان كردی له شه‌ری (بستێن)داو ، به‌ناوی خه‌لكی هه‌ولێره‌وه به‌لێنی وه‌فاداری بۆ سه‌ركرده‌ی فه‌رمانده صدام حسین دووباره كردوه .

ئینجا هاوڕێ ئه‌مینی نهێنی‌یه‌كانی لقی هه‌ولێری حزبی به‌عسی عه‌ره‌بی سۆشیالیست وتارێكی خوێنده‌وه تیایا ڕای‌گه‌یاند كه ڕاستی شه‌ره‌ف‌و كه‌رامه‌تی گه‌ل‌و نه‌ته‌وه پێویستی به خوێن‌و ڕاوه‌ستانی ئازایانه هه‌یه‌و له‌م بواره‌دا ڕۆله‌كانی گه‌لی عیراقمان به سه‌رۆكایه‌تی هاوڕێ صدام حسین گه‌وره‌ترین نموونه‌ی پاله‌وانانه‌یان نواندو ، وتی : ڕژێمی به‌كرێگیراوی خومه‌ینی شه‌ڕی بێ‌فرۆشتین ده‌بێ ئه‌نجامی ئه‌م ده‌ستدرێژی‌یه‌ی بچێژێ‌و كه ڕازی نابێ گوێ له ده‌نگی ئاشتیخوازانه‌ی عیراق بگرێ ، ده‌بێ بزانێ كه ئێمه‌ش ئه‌و گه‌له نین سه‌ر بۆ هیچ هێزێك دانه‌وێنین .

له پاشا مامۆستا صلاح سعدی به‌ڕێوه‌به‌ری له‌ناوبردنی نه‌خوێنده‌واری وتارێكی به بۆنه‌ی ڕۆژی زانسته‌وه خوێنده‌وه ..

ئینجا خوشكه ئاواز واحد حسین وتار قوتابیانی فێرخوازی هه‌ولێری خوێنده‌وه ، له دواییدا منالێكی ئامۆژگه‌ی نابیناكان كه ناوی (سهیر جرجیس) بوو ، سروودێكی وت ..

له پاشدا قوتابی جاسم محمد ، لێكۆلینه‌وه‌یه‌كی ده‌رباره‌ی (موعامه‌له‌ی دیل له ئاینی ئیسلامدا) پێشكه‌ش كردو ، خوشكه په‌یمان عزت پارچه شیعرێكی بۆ شه‌هیدانی جه‌نگی نیشتمانیمان خوێنده‌وه‌و ، هه‌روه‌ها كاك (هجران)یش پارچه شیعرێكی بۆ هه‌مان مه‌به‌ست خوێنده‌وه ..

له كۆتایی ئاهه‌نگه‌كه‌دا یاداشت به‌سه‌ر كه‌س‌وكاری شه‌هیدان ، ئه‌وانه‌ی له قوتابخانه میللی‌یه‌كاندا ده‌خوێنن دابه‌ش كرا .

● بۆ ڕێزلێنان له سه‌ربازه ئازاكانی سوپاس عیراق ، بۆ ئه‌و كه‌له پیاوانه‌ی له پێناوی پاراستنی شه‌ره‌فی خاك‌و گه‌لدا له‌شی پیرۆزیان كرده پرد ...

بۆ ئه‌وانه .. له ڕۆژی ١٩٨٢/١٢/١ دا خه‌لكی هه‌ولێر ئاهه‌نگی وه‌فاداری‌و ڕێزلێنانیان ڕێكخست ..

● له هۆلی ڕۆشنبیری جه‌ماوه‌ر ، ده‌سته‌ی ڕاوبژكاری ڕاگه‌یاندنی هه‌ولێر ئاهه‌نگه‌كه‌ی سازكردو ، به‌و بۆنه‌یه‌وه كه ڕۆژی یه‌كه‌می مانگی كانوونی یه‌كه‌م ڕێكه‌وتی ڕۆژی زانستیشه ، له‌ناو پرۆگرامی ئاهه‌نگه‌كه‌دا وته‌یه‌ك بۆ به‌ڕێوه‌به‌ری له‌ناوبردنی نه‌خوێنده‌واری‌و ، ڕێزلێنانی فێرخوازانیش دانرابوو ..

● له پێشه‌كی ئاهه‌نگه‌كه‌دا چه‌ند ئایه‌تێكی قورئانی پیرۆز خوێندرایه‌وه‌و ئینجا هه‌موو ئاماده‌بووان ده‌قیقه‌یه‌ك بۆ ڕێزلێنان له گیانی پاكی شه‌هیدانی جه‌نگی قادسیه‌ی صدام وه‌ستان‌و سروودی نیشتمانی عیراق له لایه‌ن لاوانی هه‌ولێره‌وه پێشكه‌ش كرا ، له‌پاشدا به‌ڕێز مامۆستا یحیی جاف پارێزگاری هه‌ولێر وتارێكی خوێنده‌وه ، تیایا باسی ئه‌و تاوانه گه‌وره‌یه‌ی كرد كه ڕژێمی خومه‌ینی خوێنرێژ دژی سه‌ربازه عیراقی‌یه

عبدالوهاب تاله‌بانی
نووسینگه‌ی هه‌ولێر

چەند سەرنج دەربارەی ڕەخنە

کاریت کردن

دوکتۆر
عیزەدین مستەفا ڕەسووڵ

چۆن ڕەخنەگر کار دەکاتە سەر نووسەرو چۆن ڕۆڵێک بۆ خۆی لە ڕێڕەوو بەرەوپێشچوونی ئەدەبیاتی نەتەوەکەیدا پەیدا دەکات ؟

لێرەدا دەبێ لە جیهانی بەرەوژووری تیۆری و نووسینەوە بێینە خوارەوە ، بێینە سەر پراکتیك (تەتبیق) و مەیدانی کارتێکردنەوە بەڵێ ـ لەوە دووایین کە دەبێ ڕەخنەگر بە توانا بێت و دەسەڵاتی بەسەر کارەکەی خۆی و بەسەر ئەو ئامێرانەدا هەبێ کە بەکاریان دێنێ . هەر وەك لەوەش دووایین کە ڕەخنەو ڕەخنەگر لایەنگرن و دەبێ لە جیهانی ئەبستراکتیزم (ئەجریدی‌یەت) دوور بن و بەشێکی زیندوو بن لە ڕێڕەوی ژیان و نەتەوەو بەرەو پێشچوونی ئەدەبیات ، واتە ـ وەك لە کونجی ریالیزمەوە پرسیار لە نووسەر و شاعیر دەکەین ، ئایا ئەم بەرهەمە سوودی چی‌یەو خزمەتی چ مەبەستێك دەکات ، هەروەها دەبێ ئەم پرسیارە لە ڕەخنەگریش بکرێت و هەمیشە ئەرازووی سوودو بەرەوپێش بردنی ئەدەبیاتی هاوچەرخ و نەتەوە یەکێك بێت لەو تەرازووانەی بایەخی ڕەخنەیان پێ دەپێوری ، یا هیچ نەبێ ئەو سەنەیەن ، کە لای ڕەخنەگر بەلای سەرکەوتنیدا قورس دەکەن .

هەر لەم باری سەرنجەوە ، کە لە کەرتێکی جیهانی ڕەخنەدا ڕەخنەگر و نووسەر (١) دەکەین بە دوو بەرەکەی هاوکێشی ڕەخنە ، لەو کەرتەدا بە پێویستی دەزانین ڕەخنەگر کار بکاتە

دۆزینەوەی ڕەخنە ڕۆڵی ئاشکرای هەیە .

بەڵام وەنەبێ لە هەموو حاڵو بارێکدا ، ڕەخنەگری پتەو جێگەی خۆی بگرێت ، چونکە وەك ووتمان لەم هاوکێشەدا بەری ئەوبەر نووسەرە ، یا بڵێین :

(ڕەخنە + قەناعەتی نووسەر = سوودبەخشیی ڕەخنە) .

کەواتە ڕەخنەگر هەر ئەوە نی‌یە کە توانای ڕەخنەگرتی و دەسەڵاتی و دەسەڵاتی بەسەر ئامێری ڕەخنەگرتندا هەبێت ، بەڵکو لە پاڵی خوێندەواری یا بڵێی سەقافەتی ڕەخنەگرانەو شارەزایی ئەدەبیاتو تیۆری ئەدەبدا ، لە ڕێی سایکۆلۆژیا زانینەوە بێت ، یا لە ڕێی تەجروبەی ژیانی خۆی و هەڵس و کەوتی خۆیەوە بێت لەگەڵ کۆمەڵ و نووسەراندا ، دەبێ بای سایکۆلۆژیی نووسەر بێت .

واتە پێش ئەوەی لە جیهانێکی تاقەوە بوودا ، یا هەر لەبەر ڕۆشنایی تیۆری ئەدەب و شارەزایی‌یە ڕەخنەگرانەکەی خۆیدا پلان بۆ نووسین و ڕەخنەکەی دابنێت ، دەبێت باش لە بەشەکەی تری ڕەخنەکەش وورد ببێتەوە کە نووسەرەو هەر هیچ نەبێ لە ڕووی ڕوخسارو داڕشتن و بۆچوونەوە حساب بۆ ئەوە بکات کە ئەم نووسینە چ کارێك دەکاتە سەر نووسەرو وای لێ بکات بە قەناعەتەوە لەگەڵ ڕەخنەگردا یەك بگرێتەوەو پێکەوە بەرەو مەبەس بچن ، کە لێرەدا پێشخستنی نووسەرو گەشە سەندنی ئەدەبیاتی نەتەوەیە .

دیارە ئەمە وا ناگەیێنێ قەناعەت نەبوونی نووسەر ئەرکی ڕەخنەگر لادەدات و ئەرکی ڕەخنەش ناهێڵێ . یا ڕەوانتر بڵێین ، ئەگەر نووسەر ڕازی نەبوو ئیتر دەبێ ڕەخنەگر بێدەنگ بێت و نەنووسێت ، نا ، چونکە هەر لەم جیهانی ڕەخنەیەدا کەرتێکی تر هەیە ، کە ڕەخنەگرو خوێندەوار یاخوێنە پێکەوە دەچنە ناو هاوکێشی ڕەخنەگری‌یەوە بەڵام پێش ئەوەی بێینە سەر باسی ئەو کەرتەی ڕەخنەگری . باهەر لە جوغزی کەرتەکەی پێشوودا بڵێین ، دەسەڵاتە سایکۆلۆژی‌یەکەی ڕەخنەگر زۆرجار نووسەری سەرکێش و لووت بەرزوا لێ دەکات کە خۆی ، لە قوولایی دڵدا بێ دان پێدانان قەناعەت بە ڕاستیی ڕەخنە بکات .

لە زۆر چەرخ و شوێندا ، ئەوەی تازەو لاو وەك لە زۆر مەیدانی ژیاندا خوێن گەرمە ، هەروەها بەو خوێن گەرمی‌یەوە دێتە مەیدانی ئەفراندن و خوڵقاندنی ئەدەبی‌یەوە . سەرکەشە شانازی بە خۆی‌یەوە دەکات ، هەست بەوە دەکات کە ئەو ئاسۆی ڕوونی دوارۆژو پێشکەوتن دەبینێت و ئەوەی کۆن لەجێی خۆیدا قەتیس ماوە .

زۆر جار ئەم ئەوە تازەیە هەموو ئەو مەزنەندەو پێوانەیەی لای ڕەخنەگران هەیە بە بابەتی کۆن و بە کۆت و زنجیرێکی ژەنگ هەڵهێناو دادەنێ ، کە دەیەوێ ڕێنە لە ئیبداع و خوڵقاندنی تازەو بەرەو پێشچوون بگرێت ، هەرچی ڕەخنەگریشە ، ئەوا بە پێی هەموو ئەو بنەڕەتو چێژو بۆچوون و ئامێرانە دەجووڵێتەوە کە لە سامانی دەوڵەمەندو زۆری تیۆری و ڕەخنە کۆبۆتەوەی هەر هیچ نەبێ لای ئەو پەسندە ، یا کەڵکی بەکارهێنان و بەرهەم پێ‌پێوانی پێوەماوە . جا چۆن ئەم ناکۆکی‌یە بە جۆرێك بە یەکەوە دەسازێنین ، تا کەڵکی ئەدەبیاتی نەتەوەو بەرەو پێشچوونی تێدا بێت و هاوکێشەکەشمان بە ڕوونی و ڕەوانی بەرەو ئاسۆی پێشکەوتن بڕوات ؟ .

ئەگەر ڕەخنەگر دەست لەو هەموو بۆ بەجێماوەی سامانی ڕەخنەو تیۆری بهێنێ و بۆ دڵخۆش کردنی خاوەن بەرهەم کاری ببێت بە چەپلە لێدان و پەسند کردن ، ئەوە دیارە هەموو زانست و کەلچەری خستۆتە لاوەو هەموو دیمەنە ڕووناکەکانی سامانی نەتەوەیی و جیهانی فڕێداوەتە (دەریا)و چاڵی ئەمانەوە . خۆ ئەگەر ئەو بنەڕەتانەش بە ڕاستیی لە گۆڕین نەهاتووو نە لەقیسوو پیرۆز بزانێت ، کە نابێ

هیچ بەردێکی بڕووشێت ئەوا بەخۆی بزانێت یا نا ، بەخسیری کۆن و نۆشش کەری نەگۆڕینە .

زۆر جار ڕەخنەگر ، لەو خوێن گەرمی‌یەی ئەوەی تازەو نووسەرانی ئیبداع کەری لاو تووڕە دەبێت ، ئەمەش هەر دان بە تازەدا نەنانە . هەرچەندە دانان بە هەموو ووتن و (ئیدیعا)ی خاوەن ئیبداعی لاویشدا لە ڕاستی لادان و ڕابووردوو لە ئێستاو دوا ڕۆژ بچڕاندنە .

کەواتە کە مەسەلەیەك ئەوەندە ئاڵۆز بێت ، دەبێ چۆن بچینە مەیدانی‌یەوە ، چۆن بتوانین گرێی ناکۆکی‌یەکانی بکەینەوە ؟ . لێرەدا توانای سایکۆلۆژیی ڕەخنەگر دەبێت بە ڕەگەزێکی گەورە . دەبێ ڕەخنەگر ئەو شێوەیە بدۆزێتەوە ، کە تەوژمی خوێن گەرمی‌ی خاوەن بەرهەم هێمن بکاتەوەو کەللەی ڕەق نەرم کات و وا لەو خاوەن بەرهەمە بکات ، کە ئەویش خاوەن بیرو تواناو مەسەلەیەو هەر هیچ نەبێت حەز بە پتەوی و بابەخداری و بەرەو پێشچوونی بەرهەمی خۆی دەکات ، کە لەگەڵ خۆیدا ، بە بێدەنگ هەست بە ڕاستیی ڕەخنەکە بکات و لە بەرهەمی لەمەودوایدا بە بەر چاوی‌یەوە بگرێت مەبەسیش هەر ئەمەیە . چونکە هەر لە کونجی ریالیزمەوە کە بۆی دەچین ، سوودی خاوەن بەرهەم پێشخستنی ئەدەبیاتمان مەبەسەو ڕەخنەگرتن دادگای سزادانی نووسەر نی‌یە ، تا داوای لێ بکەین بە دەنگی بەرز دان بە ئاوانی خۆیدا بنێت .

هەر لەبەر ئەمەشە کە دەبێ ڕەخنەگر لە جیهانی بەرەوژووری تیۆری نووسینەوە بێتە خوارەوە ، بەرەو پراکتیك و مەیدانی کارتێکردن و بەکێتی‌ی تیۆری و پراکتیك .

سەر نووسەرو ڕێگەی بەرەوپێشچوونو گەشەسەندنی بۆ ئاسانتر بکات .

ووتمان .. ئەم ڕێگە پیشاندانانە لە ڕێی ئیقناعەوە دەبێ ، بۆ ئەم قەناعەت پێ‌هێنانەش ، دەسەڵاتو توانای ڕەخنەگرو هێزو پێزو پتەوی و جێی خۆ

جیاوازی نێوان زانستی زمان و فیلۆلۆژی

○ دکتور کوردستانی موکریانی ○

لە نێو بەرهەمەکانی زمانەوانی‌دا زاراوەی زانستی زمان (علم اللغه)و فیلۆلۆژی (فقه اللغه) بەرچاو دەکەون ، کە لە بەکارهێنانیاندا پێڕەوی تایبەتێتی و پێناسەی زانستییان ڕەچاو نەکراوەو زۆرجار بۆ هەمان واتاو بواری زانستی بەکارهێنراون . وەنەبێ هەر لە سەدەی ڕابوردوودا بووبێ ، بەڵکو لەم ساڵانەی دوایش‌داو لە ڕۆژهەڵاتو ڕۆژئاواشدا هەبووە .

لێکۆڵینەوەی زمانەوانی بە زمانی کوردی نەك هەر کەمە ، بەڵکو هێندێك بابەت هەر باس نەکراون چ سەربەخۆو چ لە پەراوێزدا بووبێ پەنجەی بۆ درێژ نەکراوە ، بۆیە ئەم دوو زاراوەیە زۆر کەم بەرچاو دەکەون و بە دەگمەن بەکار دەهێنورێن ، تەنیا لەم چەند ساڵانەی دواییدا نەبێ ، لەگەڵ بایەخدان بە کێشەی جۆراوجۆری زمانەوانی ، ئەم دوو زاراوەیەش هێنێك چار بەکارهاتوون .

زمانەوانان لەو باوەڕەدا بوون ، کە زانستەکەیان پێویستی بە چەندیش زانستی دی هەیە ، وەك ، مێژوو ، جوگرافیە ، زانستی دەروون ، زانستی کۆمەڵایەتی و دەیان زانستی دی ، بەڵام لە هەمان کاتدا دانیان بەوەدا هێنا ، کە نابێ لە ڕێبازی ئەم لێکۆڵینەوانەیاندا زانستەکانی دی بەسەر زماندا زاڵ بێت . هەروا زمانەوانان لەو باوەڕەدابوون ، کە لێکۆڵینەوەی زمان لە چوار لایەنەوە دەبێ ، دەنگ ، ووشە ، ڕستە ، سیمانتیك و کێشەی دی زمانەوانی ، گە هەر سە بەم بابەتەیە وەك ، کێشەی زمان چییە ؟ پیشەی زمان و دەیان پرسیاری دی .. بۆ ساخ کردنەوەی ئەم کێشانە سێ ڕێبازیان کرنە بەر ڕێبازی وەسفی ، ڕێبازی مێژوویی و ڕێبازی بەراوردکاری . زانایانی ئەم بوارە تەنێ لە زمان دەکۆڵنەوە ، کە بابەتی دەنگ ، مۆرفێم ، سینتاکس ، سیمانتیك و ... دەگرێتەوە . ئەو ڕێبازەی بەکاری دێنن ، ڕێبازێکی زانستیە بۆ کەیشتن بە یاسایەکی کشتی زمانەوانی .

زانایانی فیلۆلۆژی وەکو هۆیەك لە زمان دەکۆڵنەوە ، بۆ ئەوەی باری کۆمەڵایەتی ، ئابووری ، وێژەی ڕۆشنبیری مرۆڤ بزانن ، هەروا لە زمانانی کۆن و نوێ دەکۆڵنەوەو زانستی بەراوردکاری بەکار دێنن .

بۆ زێتر ڕوون کردنەوەی جیاوازی نێوان زانستی پێناسەی ئەم دوو زاراوەیە بەم جۆرە کراوە .

زانستی زمان ، زانستێکە دەربارەی زمان ، کە لە کێشەی زانستی فۆنۆلۆژی ، مۆرفۆلۆژی ، سیمنتاکس ، لێکسیکۆلۆژی ، فرێزیۆلۆژی ، سیمانتیك و لێکسیکوگرافیا دەکۆڵێتەوە .

فیلۆلۆژی : ئەو زانستەیە ، کە لە زمان ، وێژە ، کەلچەر لەژێر تیشکی بەرهەمی وێژەیی کۆن و نوێی مێژوویی و ڕۆشنبیری دەکۆڵێتەوە :

خوێندنەوەیەکی

ئیدیۆم لە زمانی کوردیدا

محەمەد عەلی قەرەداغی

ئەوە ڕوون و ئاشکرایە کە کاك جەلال کۆششی زۆری کردووەو ، گەلێ ماندووبوون و شەونخوونی کێشاوە تا ئەم ئیدیۆمانەی کۆکردوەتەوە . دبارە دەماودەم کردن و درەنگ نووسینەوەی ئیدیۆمەکان وای کردوە چەند شێوەیان لێ بوەتەوەو ، بە گەلێ جۆرد گوتراون . جا لەوانەیە کاك جەلال شێوەیەکی چنگ کەوتبێ ، یان ئەو جۆرەی بەلاوە پەسەند بووبێ و ئەوانی دیکەی پشت گوێ خستبێ . من بەش بە حاڵی خۆم هەندێ شێوەی دیکەی چەند ئیدیۆمێك دەزانم ڕەنگە ئەوانەی لای من ڕاستتر یان پەسەندتر بن ، یان هەر نەبێ زانین و تۆمارکردنیان کارێکی باش بێ . بۆیە لێرەدا هەندێکیان دەنووسم :

١ ـ خەسوو بە لنگی گا دەچێت ل : ١٧٤ .

من ئەم ئیدیۆمەم بەم شێوەی دیکە بیستوە : (خەسوویەکی باش لە لنگی ، یا لە جوونێ گا باشترە) . ڕەنگە ئەمەیش ڕەساتر بێ ، چونکە خەسووی خراپ بە دەردی چی دەخوا ؟ خۆ ئەوەیش نیە بڵێین : خەسوو هەموویان هەر چاکن !

٢ ـ سەرئەنجام گا هەر دۆڵە ل : ٢٠٤ .

ئەوەی لەناو کوردەواریدا دەقی گرتوەو زۆر بەسەر زارانەوەیە ئەمەیە : (سەری گا هەر دۆڵە) .

٣ ـ سەرو قنگی کلاشێکن ٢٠٨ ئەمەیش شێوەیەکی دیکەی هەیە کە ئەمەیە : (سەرو قنگی بەڕوویەکن) .

٤ ـ قەڵەمی ئەژنۆی شکا ل : ٣٥٤ .

دەشگوترێ : (قەڵەمی دەست و پێی شکا) .

٥ ـ قسەیەکیش بۆ دز بکەین ل : ٣٦٠ .

ئەمەیش ئەم شێوەی تریشی هەیە : (با قسەیەکیش بۆ دز بکەین ، یا با قسەیێ بۆ دزیش بکەین) .

٦ ـ قوڵفی کابە کەچ نابێت ل : ٣٦٣ لێرەدا (قوڵفی زیادەو خۆی (کابە کەچ نابێت)ەو ، کاك جەلال خۆیشی لە ل : ٣٦٦ دا بەم جۆرەی بەکارهێناوە .

ئەمە یەکێکە لە ئیدیۆمە کۆنە دەقگرتوەکانو بە زۆر ناوچەی کوردستاندا بلاوبوەتەوە . وەفایی دەڵێ :

بۆچ بڕۆم لێ تێکدەنێ ڕووت وەردەگێڕی چاوەکەم ؟ (کابە کەچ بوو) قیبلە گۆڕا ؟ ماچێکم لەو لێوەدا !(٢)

٧ ـ کەر بسە جۆ بمرێت دەکات) .

١٢ ـ ل : ٤٨٨ ، د : ٦ (هەر ملەیەك سەختە بڕۆ بیگرە) ، ئەوەی باوە دەگوترێ : (بڕۆ کام ملە ...) .

١٣ ـ ل : ٤٨٩ بەکەم دێ (داخی دڵی خۆم ساڕێژ دەکەم) . ڕاست وایە بگوترێ : (داخی دڵی خۆم دەڕێژم) ، چونکە (برین ساڕێژ دەکرێت و ، داخ دەڕژێت) .

چەند خاڵێکی دیکە :

● چاکتر وابو کاك جەلال لە سەرەتای کتێبەکەیەوە بە ڕوونی لە ئیدیۆم (کینایەو مەجازو) بەند بدوایەو ئەم لایەنانەی شی بکردایەتەوە ، تا خوێنەر زیاتر لەم مەبەستانە

بڕوانە ل : ٧

ئیلهام

وصفي ردینی

گەلەك جارا مرۆڤ هزرا خو دەکەت و حەزدکەت بزانیت کا شیعر ئیلهامە یان نە ؟ .

ب ڕاستی ئەڤ بابەتە ژ مێژە جهێ دویڤ‌چوونو لێکولینایە بەلێ ب هزرا من شیعر ئیلهامە بێ گومان .

ئەفلاتوون جاخێ دکەتە بەحسێ هوزانڤانی دبێژیت « هوزانڤان تشتەکێ پیروزەو نەشێت هیچ تشتەکی بنڤسیت هەتا (سرۆش) یانکو ئیلهام ژ خودێ شیعرێ بۆ نەهێت » .

ئیلهام هێزەکا نەدیارە ، ژ کویرانیا گیانێ مروڤی دەردکەڤیت . نهێنیا ئیلهامێ ئەوە دەمێ هوزانڤان دبینیت بانگەوازیەك هات لێ نزانیت کا ژ کیرێ هات !!؟

وەحی یانکو ئیلهام ل دویڤ زانینا زانیێت (فرویدی) سەروکانیا وێ هێزەکا (میتافیزیکی)یەو عەرەب دبێژنە ڤێ هێزێ (شەیتان)و ڕۆمانیاو گریکا د گوتێ خودێ شیعرێ

ب کورتی ئەم شێنی بێژین (ئیلهام .اسرۆش) ئەو هێزە ئەوا هوزانڤانی پالددەت بو دانانا هۆزانێ و نیگارکێشی پالددەت کو کەڤالەکی دروست بکەت ، ئەڤ هێزا پالدەر ژ چ سەروکانیێت غەیبی ناهێت بەلکو سەروکانیا وێ کویرانیا گیانێ مروڤەیە ، چنکو هوزانڤان یا هونەرمەند هەست ب نێنیبونەکا داهێنانی (ابداعی) دکەت ، هەست دکەت تو تشت د گیانێ ویدا یێت هەین و د لەشەن و ئەڤ تشتە دڤێت دیار ببن ، لێ ئەڤ تشتە نە بابەتەکە کو بشێین ببینین یا زاوفەکەین بەلکو بانگەوازیەکە ژ گیانێ هوزانڤانی دەردکەڤیت)(١)

ل ڤێرە مە دڤێت بێژین هندەك جارا چەند تشت هەنە د بنە ئەگەرا ئیلهامێ بو هوزانڤانی یان هونەرمەندی وەك ئەڤین ، سروشت ، ئافرەت هەروەسا چەند کرپارو رویدان .

هوزانڤانێت مە ب تایبەتی یێت کەڤن بەحسێ (سرۆشی)و ئیلهامێ ین کری و نمونە د زورن بەلێ ل ڤێرە مە دوو نمونە بتنێ تینان .

جزیری سەرکێشێ هوزانا کوردی وەسا خو دیار دکەت و مەتێ دگەهینیت کو ئافرەت ئەگەرا سرۆش‌و ئیلهاما ویە :ـ

دیم فەنەرە مثال عەنبەرە بو ماوەرە لەب شەکەرە
ئەو مەی پەرست مەشهاو مەست جاما د دەست فەرفور بو
مەی بەرکەفێ مەشها صەفێ سۆزا دەفێ دا قەرقەفێ
حوسنا ل دیم وەصڤان نەشیم هەر چ دیم ژێ دور بو
دا من سرۆش ومرمەی بنوش ذەوق‌و مزوش لەو چۆم ، هۆشـ
ژ وێ عشوەیا یار بو خویا ئەو نەژمەیا ئەنگور بو
دیوانا جزیری ب ٣٩٣

ئەحمەد نالبەند (١٨٨٥ ـ ١٩٦٣ز) شاعرێ دەردو کوڤانا ، شاعیرێ ل سەر هەمی بابەتا ئاخفتی‌و پر ل سەر ئافرەتێ ژی پەیڤی دکەتە بەحسێ حوو ئافرەتێ‌و ئیلهامێ جاخێ دبێژیت :ـ

دەبرو تەماشا عامە مە
داوەت ل بەر یێ قامە مە
ق.لبێ حودان ئیلهامە مە
پر نوزو باگەر هاتنێ
ق.لبێ مە خوش کەن ئەی کچین
گەش کەن دلا دل قرەچین
ما مرۆڤنە ئەم هۆ بچین
کەیفێ کەزی زەر هاتنێ
دیوانا نالبەندب ١٠٢

ژێدەر

١ ـ فەلسەفەی جوانی‌و هونەر . کەمال مەعرووف . سلێمانی ١٩٧٩ز .

٢ ـ دیوانا مەلایێ جزیری ، تویژاندنا صادق بهاءالدین بەغدا ١٩٧٧ز .

٣ ـ قەفتەك ژ هوزانێت نالبەندی ، کومکرنا سەعید دێرەش بەغدا ١٩٨٢ .

هەستێکی ناسك

لە ساواکەم دوێنێ پرسی کوا وولاتم ؟
ووتی چاومە ...
ووتم بابە نیشتمانم ؟
ووتی دڵمە ...
ووتم دیجلەو فورات لە کوێوە دێن
بە ناخی کام خاکدا دەڕۆن ؟
ووتی ئەوان خوێنی سوورن
بە ناو شادەمارما دەڕۆن ...
ووتم ئەی قەندیل‌و سەفین ؟
ووتی وەرە ناو مێشکمەوە ،
نەخشەی وولاتت دەبینی
بڕواش بە ساوای خۆت بدێنی !.

○ غریب رؤوف رشید ○

Institut Kurde de Paris

ئافرەتی عیراقی و ئەو دەورە پرشنگدارەی لە شەڕی شەرەف و کەرامەتدا هەیەتی

له سەرەتای دەست درێژی رژێمی ئێرانی رەگەزپەرستو چاو چنۆکەوە رۆڵە دلێرەکانی عیراق وەك گرکان بۆبەربەستکردنی مەترسی لە دایكو کەسو کاریانو نیشتمانیان بەرەو رووی ئەو هێرشە دڕندانەدا وەستان بەگیانێکەوە کە پڕیبوو لە دلسۆزیو گیانی خۆیاگرتنو قوربانیدان . ئەمڕۆ دەربارەی لایەنێکی پاڵەوانیەتی ئەم گەلە مەزنەدەدوێین ئەویش پاڵەوانیەتی ئافرەتانی عیراقە کە لەسەرەتای شەڕەوە هەمووتوانای خۆی کۆکردوەتەوە بۆ ئەوەی تێکەڵ بە شەڕی داستانی ئەمڕی قادسیەی صدام بکات لەمەشدا خاتوو شەرمین جمودت ئەمینداری گشتی یەکێتی ئافرەتانی عیراق دەڵێ :

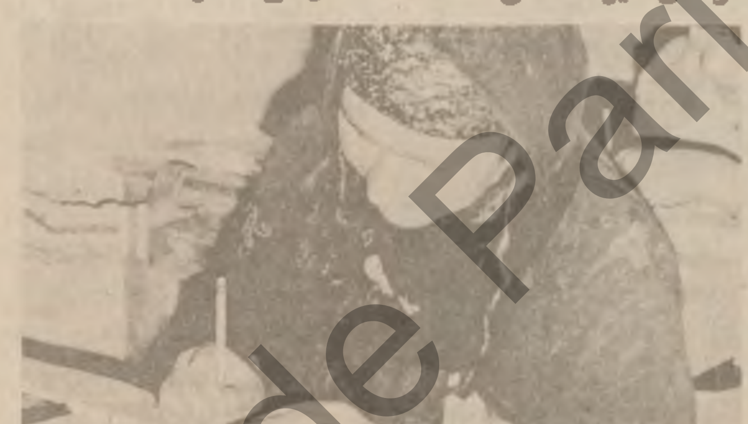

ئەم دەورە کاری گەریبەی ئافرەتانی عیراق لە رێی یەکێتییەکەیەوە دەبکێرێ بارمەتیەکی گەورەی سەرکردایەتی سیاسی نەبوایە لە سەرو هەموانەوە پاڵەوانی رزگاری خواز سەرەکی فەرماندە صدام حسین نەدەهاتەدی ، یەکیتی کەوتە مەشق دادانی ئافرەتان لەسەر ئەوەی لەبەرگری میلیو برین پێچیو لەسەر چەك ئەمەش لە رێگای ئەو دەورانەوە کە هەمیشە لەلقو مەلبەندەکانی یەکیتیدا دەگرانەوە هەروەها بەخوێن دانو سەردانی بریندارەکان لە خەستەخانەکانداو دیاریان پێشکەش کردنو هانی چەنگاوەرە دلێرەکانیان دەدا لەکاتی روشتنیاندا بۆ بەرەکانی جەنگ .

گەلی نوێنەرمان بەسەرەکایەتی سەرەکی یەکیتی سەری داوە لە وەلاتانی براو دۆستو دەربارەی مەوداکانی دەست درێژی رژێمی ئێرانی رەگەزپەرست بۆ سەر عیراقو ناچار بوونی عیراق بۆ وەلام دانەوەی ئەم دەست درێژیانە کە کراونەتە سەری دواوونو سەبارەت بەمەسەلەی راگەیاندن هەروەها زیاتر لەنیو ملیۆن مدالیای کە وێنەی سەرەکی فەرماندەیان تیدایە دابەش کردوە . ئەمە بێجگە لەمە هەزاران پۆسترات کەسەر کەوتنی سوپا دلێرەکەمان دەنوێننو چەندان فەستفالی شیعری میللی بەستوە کە سەرکەوتنەکانی سوپاکەمان دەردەبڕێ دیسانەوە گۆڤاری ئافرەت کە سەر بە یەکیتیە بە دەورێکی دیاری لەو سەرکەوتنەدا گێراوە کە

— لە ١٩٨٠/٩/٢٢ تا ١٩٨٠/١٢/٣١ لە هەموو وڵاتدا لەبواری بەرگری میللیو دەرمان پێچیو مەشق دادانی چەکدا ژمارەیان گەیشتە (٣٨٢٣٨) ئافرەت لە ١٩٨٠/٩/٢٢ تا ١٩٨٠/١٢/٣١ ئەوانەی خوێنیان بەخشی گەیشتە (٨١٤) ئافرەتو ئەو سەردانانەش کەدران لە شوێنەکانی یەکیتی لە هەموو وەلاتدا گەیشتە (٤٧٥٦) سەردانو (٢٠.٣٧٤) ئافرەت بەشداری ئەم سەردانانەی

سوپای ئازامان وەدی هێناوەو فلیمێکی سینەمایی لەبارەی شەرەکانەوە گرتوە .

● له خاتوو شەرمینمان پرسی تا چ رادەیەك ئافرەتان حەزدەکەن بچنە ریزی سوپاوە بۆ بەرگری لە شەرەفی نەتەوە ؟

کردوە .

● دەربارەی گوڕجو گۆڵی یەکیتی لە بوارەکانی پەیوەندی دەرەوەدا خاتوو شەرمین ووتی :

یەکیتییەکەمان لە مەغرب فراوانترین خۆپێشاندنی رۆشنبیری بەبۆنەی تێپەربوونی ساڵێك بەسەر قادسیەی صدامدا کرد بەلام لەتونس لیژنەی پەیوەندی پێشانگایەکی بۆ وێنەی فۆتوگرافی پێك هێنا کەدەربڕی پاڵەوانیەتی سوپامان بووو . گەلێ وێنە لەشەڕ نیشان درا هەروەها ئاهەنگی لە جەزائیر بەبۆنەی لەدایك بوونی حزبەوە گێراو ئاوازو سرودی سەرکەوتنی تیدا پێشکەش کرا . لیژنەی پەیوەندیکردن لە بەریتانیا چەپکە گوڵی پێشکەش بە باشکۆی سوپایی لە باڵویزخانەکەمان بە بۆنەی جەژنەکانی سوپاوە کرد . لە فنلندا بە ناوی یەکیتییەوە دیاری پێشکەش بە سکرتیرەی ریکخراوی ئافرەتان کرد لەگەل پێشکەش کردنی کۆمەلی قەوان کە بەزمانی فەرنسیو انگلیزی بوونو لە لایەن تیپی هونەری یەکیتییەوە تۆمارکرابوو . لە وەلاتە یەك گرتوەکانی ئەمریکاو یوگوسلافیاو هنگاریاو ئەلمانیای دیموکراتیو چیکوسلوفاکیاو پۆلونیاو ئەندونوسیاو فیتنامو پاکستانو ژاپونو کینیاو نایجیریاو ئەفریقای ناوەراستو تەنزانیاو مەدەغەشقرو گویانا سەبارەت مەوداکانی دەست درێژی ئێرانو سەرکەوتنەکانی سوپا مەزنەکەمان کۆری بەستو ئاهەنگی گێرا بەلام لەگەل ئەوەی کەسێ ساڵ بەسەر جەنگەکەماندا تێدەپەرێ تا ئێستاش ئەوپەڕی توانامان بۆ بەهێزکردنی شەری پیرۆزمان تەرخان دەکەینو ئافرەتانی عیراق بەخشینو خزمەتی گەلو نیشتمانەکەی بە خۆشەویسترین شت کە داوامان لێدەکا پێشکەش دەکەین .

— ذکریات محمد حسن —

لە یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر

چەپکە گوڵی رێزلێنان بۆ یادی رۆژی شەهید

● هەموو گۆرانیەکانمان بۆ ئێوەیە ئەی ئەو مرۆڤانەی کە هەمیشە تابلۆی ئازایەتی دەرازێننەوەو دەینەخشێنن ... بۆ ئێوەیە کە ویستوتانە رەورەوەی مێژووی قارەمانیەتی ئەم وولاتە بەرەو پرشنگداری بەرن ....

شەوگاری خوێنو مەینەتتان بۆ خۆشەویستی منداڵانی عیراق لە سەنگەرەکان دەکردەوە .... ئێوەبوون پێتان وتین ... خاك دەسگیرانی هەموومانە لە باوەشی بگرن لە دەستو پەنجەی چاوچنۆکەکان بیپارێزن ..

بەڵێ ئێوە شەهید بوون ، بەڵام هەر مۆمەگەشەو پرشنگدارەن کە لە ژوورسەری بوکی یەك شەوەی ئەم وولاتە دادەگیرسێنو نەمردوون لە دلی هەمووماندا دەژین ...

● بە ئامادەبوونی بەرێزان ئەمینداری گشتی کاروباری ئابووریو دارایی لە ناوچەی کوردستانو یحیی محمد رشید پارێزگاری هەولێرو هەڤاڵ رازگری سەرکردایەتی هۆبەی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی و خاتو پەیمان خالص لێپرسراوی نووسینگەی ئافرەتانی ناوچەی کوردستانی

عیراق .... یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر گەورەترین ئاهەنگی رێزلێنانی بۆ رۆژی شەهید

ناظم دلبەند
نووسینگەی هەولێر
صلاح شریف
وێنەکانی گرتووە

ڕێکخست ...

— چەند دیمەنێك لە ئاهەنگەکەدا ..

● منداڵێك بەجلی کوردییەوە کە کوری شەهیدێکی کورد بوو ، وێنەی باوکی بە جلی سەربازییەوە کردبوە میدالیاو لە بەخەی خۆی دابوو ....

● کۆمەڵێك لە منداڵانی شەهیدان سرودی شەهیدیان وت ...

● چەند ووتارێك خوێندرایەوە کە رەنگدانەوەی بیرو هەستی هەموو لایەکمان بوو بۆ گیانی پاکی شەهید ....

ئەو شەنوێستە شەرەفمەندانەیان دەخستە روو کە شەهیدانمان لە جەنگی رەواماندا نواندویانەو مێژوو دەینوسێتەوە ...

خوشکە « پەروین مجید » رازگری یەکێتی گشتی ئافرەتانی هەولێر لە ووتارێکدا وتی :—

خوشکە ئازاکانم ....

لەم رۆژەدا کە دەکاتە رۆژی شەهید لە وولاتی

بروانە ل : ٧

گیروگرفتەکانی ئافرەتە کرێکارەکان

کچە کرێکارە لاوەکان بە هەرزانتر کار دەکەن

کۆنگرەی جیهانیی کۆمەڵی نەتەوە یەکگرتووەکان کە بەبۆنەی ساڵی جیهانیی ئافرەتانەوە گیرا لەمەکسیك، دانی بەوەدا نا کەوا گیروگرفتەکانی ئافرەتان لە گیروگرفتە گشتییەکانی گەشەپێدانی ئابووریو سیاسیو کۆمەلایەتیی ولات جویناکرێنەوە . کۆنگرەکە بریاری بەیاننامەیەکو پلانێکی کاری دا کە لە جیهانا جێبەجێ بکرێ . هەروەها پتر لە (٣٠) بریاری دەرکرد کە گەلێ راسپێرییان تیابوو بۆ دەوڵەتو ڕێکخراوە

دەوڵەتیو کۆمەلایەتییەکان لەبارەی هەلگرتنی ستەمەوە لە ئافرەتانو خستنەکاریان لە مەیدانی گەشەپێدانا . بەرلەوەش کە کۆنگرەکەی مەکسیك بگیرێ، ڕێکخراوەی کار لە حوزەیرانی ١٩٧٥ دابەرنامەی کاری خۆی بۆ پەرەپێدانی هاوسانیلەنێوان ژنو پیاودا لە مەیدانی هەلی کارکردنو مامەلە لەگەل کردنا —

بڵاوکردەوە .

لە چاو پیا گێرانەوەی ئەو پێشکەوتنەوە کە لە پێنج ساڵی پاش بەسرانی کۆنگرەی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە دەربارەی ئافرەتان وەدەست هێنراوە کە لە هاوینی ١٩٨٠ دا لە کۆپنهاگن گیرا ، ئەوە دەرکەوتووە کەوا

بروانە ل : ٧

م. م. ك.
کردوویە بە کوردی

منداڵەکەت

دایکی بەڕێز ...

هەموومان دەزانین کە سەربەخۆیی بۆ منداڵەکەت شتێکی زۆر گرنگە بە گوێرەی خۆیەوە ... بەڵام لەسەر بناغەیەك کە پەیوەندی راستەوخۆی بە پاراستنی رەوشتەوە هەبێت .

هەندێك جار گیروگرفتی رۆژانە دێتەکایەوە لە نێوانی کچە بچکۆلانەکەو دایکی ئەویش دەست نیشان کردنی جلوبەرگیەتی ..

چونکە جوانی کچەکەیو دەستنیشان کردنی جلوبەرگ بۆی شتێکی خۆشنوودی دەبەخشێتو چێژی شیرینی دەداتە منداڵەکە واتە پێویستە دایکان هەوڵی ئەوە بدەن بە رێکخستنێکی جوانەوە جلوبەرگی منالەکانیان هەلبژێرن ...

چونکە با ئەوەی نوێمان هەر لە ئێستاوە فێری ئەوەبێ خۆی بۆ خۆی جوانکاری دروست بکات ... کە لەمە گەیشت دوور دەکەوێتەوە لە پیسی ... جا بۆ ئەم زستانە هەندێك لەو وێنانە دەخەینە روو کە بریتییە لە جلوبەرگی کچانە کە لەم وەرزەدا لەبەر دەکرێت ...

دەربارەی نووسین و کاری رۆژنامەنووسی

نووسینی وائل عانی
احمد سید علی بەرزنجی کردویەتی بەکوردی

مەبەست لە لێدوان (تعلیق) ئەو وتارە کورتەیە کە نووسەر باسی روداوێکی دیاریکراوی تێدا دەکار دوایی بەپێی ئەو راستییانەی بەردەستی رای خۆی دەردەبڕێ .

لێدوانیش لە زوربەی جاردا : راوبۆچوونێکی لایەنگیرانەیەو هەر نووسەرەش شێوازی خۆی هەیە لە دەربڕینی ئەو جۆرە لایەنگیرییەدا ، یان ئەوەتا راستەوخۆ دەبێ ، بەمانا نووسەر سەربەستی

بەخۆی دەدات لە هەلبژاردنی ئەو رستەو وتانەدا کە دەگونجێن بۆ دەربڕینی راوبۆچوونی ، ئەمەش بەبێ پشت بەستن بەراستییە چرەکان ... یان لایەنگیرییەکی ناراستەو خۆ ، کە هەر لە بنەڕەتدا پشت بە چەندێتی زانیارییەکانیو تواناو شارەزایی لە تەرخانکردنیاندا بۆ خزمەتی راوبۆچوونەکەی دەبەستێ .

لێدوان بەشێوەیەکی گشتێ : راوبۆچوونە ، مەزندەیەکی ئەوکەسە خۆیەتی لە لێکدانەوەی دیاردەیەکی دەستنیشانکراو یان رووداوێك لە رووداوەکان ، ساڵبتر ئەمە لەسەر ئاستی سیاسی یان رۆشنبیری یان کۆمەلایەتی یان زانستیی یان هەر ئاستێکی دی بێ .

شارەزایان رێکەوتوون لەسەر ئەوەی کەوا لێدوانی چاك ئەوەیە کە چڕو کورتو روونو ساکاربێ کە خوێنەر هیلاك نەکات ... خراپترین لێدوانیش ئەوەیە کە درێژو بەبەکا چوویێ تێزیاك

بێتەوە لە توێژینەوە . لێدوان ... وتەی رۆژنامە : لەو هەڵە باوانەی لەلای زۆر لە رۆژنامەنووسەکانمان بلاوە ئەوەیە کەوادەزانن لێدوان شتێکەو وتەی رۆژنامە (الافتتاحیە) شتێکی دی ، بەبێ ئەوەی هۆیەك یا جیاوازییەکی جەوهەری لە نێوانیاندا پیشان بدەن .

وتەی رۆژنامە ، لەراستیدا لە لێدوان زیاتر هیچیتر نییە ، وەبۆیەش وا ناونراوە چونکە لەبەر گرنگی ، رۆژنامەکە وای بەچاك زانیوە کە لاپەرەکانی خۆی پێبکاتەوە ... جاوەك شتێکی باوو ناسراو لاپەڕەی یەك بەمە دەگیردرێ ، یا ستوونی یەکەم (لای راست) وەیان ستوونی دوایی (لای چەپ) . بەڵام لەزۆر رۆژنامەدا دەبینین وتەی رۆژنامەکە یان لەلاپەرە دوو یاسێ وەیا چواردایە لەگەڵ نیشارە کردن بۆی لە ژێر ناونیشانی (وانەیەك ، راو بۆچوونێك) وەیا هەر شتێکیتر بێ .

بروانە ل : ٧

Institut Kurde de Paris

کاروباری دابین کردنی پێداویستیەکانی خەڵك لە بازاڕدا

لە دەزگاکانی بازرگانی‌و شتومەکی سەر بە ئەمانەتی‌گشتی کاروباری ئابوری‌و دارایی هەستم بە هەندێ‌جموجۆڵی تایبەت کرد ،لەبەر ئەوە سەردانێکی تایبەتیم بۆ ئەمانەتەکە ڕێك‌خست‌و گفتوگۆیەکی‌فراوان‌و بێ‌لایەن‌و سەربەستم لەگەڵ بەڕێز ماموستا محمد حسن دزەیی‌ئەمینداری گشتی کاروباری ئابووری‌و دارایی کردو پرسیارەکەم بەم شێوەیە ئاراستەکرد .

پ - بۆ گۆڕانکاریی‌یەك کە بە پێویستان زانیوە لە ئەمانەتەکەتاندا بیکەن چیتان کردوەو چ جۆرێك هێڵتان بۆ کێشاوە ؟

وەڵام : لەو کاتەی کە ئەمینداریتی گشتی کاروباری دارای ناوچەی ئۆتۆنۆمی کە ڕێکەوتی مانگی مایس ١٩٨٢ درایە دەست من کە ئەم ئەمانەتەش یەکێکە لە ئەمانەتە گرنگەکانی ناوچەی کوردستان چونکە نوێنەری سێ وەزارەتە دارایی وەزارەتی بازرگانی ، پیشەسازی ، کە بە گوێرەی سیستەمی نەخشەی بەڕێوەبردنی ئۆتۆنۆمی لە ناوچەی کوردستان ژمارە ٤ی ساڵی ١٩٧٥ دامەزراوە .. ئەم ئەمینداریتی‌یە بە هۆی فراوانی‌و بەش‌و لقەکانی‌و ئەرکە جوراو جورەکانی‌و گرنگەکانی کە لە سەربەتی بێ گیروگرفت نی‌یە بەڵام بەرای من لێپرساوی بەکار ئەتوانی ئەرکی بە کێچەڵ بگرێتە دەست‌و چارەسەری بەجێی بۆ بدوزێتەوەو کاروباری بەشێوەیەکی تەبایی بڕوا . لەبەر ئەوە هەرچەندە کە ماوەیەکی کەمە من ئەم ئیشەم پێ سپێرراوە بەڵام هەوڵ‌و کوشتێکی وا ئەدەم کە بەگوێرەی خواست‌و ئاواتی شۆڕش بێ‌و هەوڵی ئەوەم داوە کە هەندێ، لەڕێڕەوی کۆن کە، ئەمینداریتی‌یەکە بەتایبەتی لە بواری بەڕێوەبردندا لەسەری ڕوێشتوە بیگۆڕم .

وە لە لایەن دابین‌کردنی شتومەکە پێویستە بەکارهاتوەکان‌و بەرهەمیەکانی کە سەر بە ئەمینداریتی‌یەکەمانە بۆ ئەم مەبەستە لە ماوەی پێنج مانگدا شەش کوڕی جەماوەریمان بۆ نوێنەری کەرتی بازرگانی ئیشتراکی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کە هەر پارێزگایەك دوو کوڕمان بۆ گرتوەو چی خەمانەی دوچاری سەرپەرشتی‌و داوا کاری‌یەك نوێنەرەکان ڕەچاویان کردوە دەربارەی شتومەك هاتنە بازارەوە لە لیستەی داواکاری ئەمینداریتی‌یەکەدا لەگەڵ زروفی جەنگداو بە گوێرەی بودجەی وەزارەتە سەرەکیەکانەوە کە دامان ناوەو بە یاریدەی دەزگاکانی وەزارەتی بازرگانی توانیومانە گەلێ گیروگرفت چارەسەر بکەین‌و گەلێ لەو نوێنەرەکان‌و هاووڵاتیان ئەبوو بیسرەوێنینەوە . ئەو داواکاری‌یەی لە وەزارەتە مەرکەزیەکانمان کرد بویان جێ‌بەجێ کردین ئەمەش سەرەرای زروفی جەنگی نارەوا کە دووچاری وولاتە خەبات گیرەکەمان بووە دژ بە دوژمنایەتی فارس تاپەسەند .

هیچ گومان نی‌یە کە لەم کاتەدا هەموو پێداویستە خوراکی‌و بەرهەمی شتومەکی کوت‌وپڕی ژیان بازاڕەکانی پڕکردوتەوە تەنانەت چەند قوتابخانەیەك پڕکراوە لە شتومەك بە هوی بایەخ‌دانێکی بێ‌هاوتا کە سەرکردایەتی رامیاری بە ناوچەی ئۆتۆنۆمی داوە ئەویش بەسەرپەرشتی کردنی سەرەکی خەبات‌گێر صدام حسین .

بەڵام بە گوێرەی بودجەی نەخشە لیدراوی ساڵی ١٩٨٣ بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌و کە بڕیاری لەسەر دوا شێوەی دراوە بەڵکو ئەتوانم بڵێم پروگرامێکی تایبەتە سەرکردایەتی حیزب‌و شۆڕش بایەخی پێ‌داوەو هیچ کەم‌وکوڕێکی لەگەڵ ساڵی ١٩٨٢ دا نی‌یە هەرچەندە لەشەڕداین لەگەڵ فارسی دوژمن .

بەڵام بە گوێرەی کاروباری پیشەسازی داوامان لە وەزارەتی پیشەسازی سوکەڵە (صناعات الخفيفه) کردوە کە ئەو پیشەسازیە خومالی‌یە کە لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدایە بە ئەمینداریتی ئابووری‌و دارایی‌یەوە پەیوەند بکەن ، ئێمەش لەو بڕوایەداین کە ئەمە جێ‌بەجێ بکرێ .

پ - دەزگاکانی سەر بە ئەمینداریتی‌یەکەتان چین‌و بە چ جۆرێك بەڕێوەوبەرین‌و لە

بروانە ل : ٧

نەجات ئامادەی کردوە

لە تیپی نواندنی هەولێرەوە

لەم ڕۆژانەدا شارەکانی کوردستان چالاکی شانۆیی بەردەوامی بەخۆیەوە دەبینێ‌و سەرنجی هەموو لایەك ڕادەکێشێ ... لە ئێوارەیەکی درەنگ چووینە هۆڵی « ئیبنی مستەوفی » لە هەولێر ، هەر لەگەڵ گەیشتنمان کۆمەڵێك کیژۆڵەو گەنجی زیرەك‌و بە توانا خەریکی « پرۆڤە »کردن

خۆئامادەکردن بۆ بەرهەمێکی تر

بوون لە سەرشانۆگەری « لاس‌و خەزاڵ » ...

ڕێکەوتێکی چاك‌بوو ... داوامان لە کاکی دەرهێنەر کرد کە ماوەمان بدات چاوپێ کەوتنێك لەگەڵ چەند ئەندامێکی ئەم تیپە بکەین ..

کاکی دەرهێنەر ببوورە کاکە گیان دەتوانی ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە بەڕێوەبەری شانۆبکەیت ، چونکە ئەم کارەیان ، زیاتر ئەو ڕای دەبەڕێنێ ...

ڕۆژنامەنووس زۆر سوپاس ... ڕاستە بە پێی کارنامەی کارەکەتان دەبێ وابێت ...

چووینە لای کاکی بەڕێوەبەری شانۆ ، ئەویش بە دڵێکی فراوانەوە ئاشنای ئەم هونەرمەندانەی کردم‌و منیش کەوتمە قسەکردن لەگەڵیاندا لەپێشدا هونەرمەند « صباح عبدالرحمن » کە دەرهێنەری شانۆگەری‌یەکەیە وتی :ـ

پاش بەسەرچوونی ماوەیەکی دوورودرێژ توانیم ئەو ڕێگایە پڕ لە ساتمەو دڕك‌و دال‌و کۆماوی تالیەتی شانۆی کوردی ببڕم‌و بە ساغ‌و سەلامەتی هەنگاو بنێمە ناو دەست‌پێ‌کردنی بەرهەمی شانۆگەری تازەم کە (لاس‌و خەزاڵ)ە ...

لە ئەنجامی شی‌کردنەوەی ماندووبوونی ئەم چەند ڕۆژەی پێشوو کە دەستم کرد بە ئیش کردن لەم شانۆگەری‌یەو هیلاکی ساڵ‌و نیوێکی دوور لە شانۆ ، دڵنیام لەوەی کە (لاس‌و خەزاڵ) دەبێتە سەکۆیەکی دیکە لە پەیژەی سەرکەوتن بەرەو ئاواتی هەموو هونەرمەندێکی کورد بۆ دروست‌کردنی شانۆی کوردی دوور لە کین‌و بوغزو خۆپەرستی ...

ولخۆشم بەو ناوانەی کە بەردی بناغەی شانۆگەری‌یەکەن تازم دڵبەندی نوسەر .. صابر عبدالرحمن‌و مژدە جلال‌و شلێر احمدو ڕوپاك عبدالقادرو خلیل بابە وولید معروف‌و زۆران هونەرمەندی تر وەك ئەکتەرو کارە هونەری‌یەکان . درێژەی قسەش بمێنێ بۆ دوای پێش‌کەش کردنی شانۆگەری لاس‌و خەزاڵ ... سوپاس بۆ چاوەڕوانیتان ...

● ئینجا ناظم دلبەندی نوسەر قسەی بۆ کردین‌و وتی .. نوسینەوەی شانۆگەری‌یەك ئەوەندە سووك‌و ئاسان نیە ، دەبێ کاری زۆری بۆ کرابێ‌و شەونخونی بۆ چێشترابێ .. من تاقی‌کردنەوەی دووەمینمە بۆ دارشتنی بابەتە فۆلکلوری‌یەکانمان ... یەکەمیان شانۆگەری « محمدو سیوێ » بوو ، بەڵام ئەك ئەو دەقە دوور لە ڕاستی‌یەی تەلەفزیۆن ... دووەمیشیان شانۆگەری « لاس‌و خەزاڵ »ە ...

دوای ئەوەی کە دەستم کرد بە ئامادەکردنی سەرچاوە بۆ ئەم مەبەستە ، هونەرمەند « صباح عبدالرحمن » زۆر نەخشەی شانۆیی بۆ دانام‌و بەراستگۆیی‌یانە پاراستم ... بەڵام توانیم ئەم دەقە فۆلکلۆری‌یە لەسەر بنیات‌ناێکی زانستیانە دابڕێژم‌و ناشتوانم لێرەدا لە هیچ لایەکی بدوێم واتە نە سەلبی‌یەکەی نە ئیجابی‌یەکەی ... چونکە هەتا ئێستا هونەرمەندان پرۆڤەی لە سەر دەکەن باجارێ ڕابوەستین هەتا هەموو لایەك دەیبینن ..

● هەروەها هونەرمەند صابر عبدالرحمن کە دەوری « لاس » وەرگرتووە لە شانۆگەری‌یەکە دەڵێ :ـ

شانۆگەری لاس‌و خەزاڵ ، لەم شانۆگەری‌یە ، دەوری (لاس)م وەرگرتووە ، بێ گومان پێشەکی هەردەهێنەرێك کە بیەوێ نیشتێکی شانۆیی بکات خۆی دارشتنێك بۆ دەست‌نیشان‌کردنی ئەکتەرەکان دادەنێ بە پێی بۆچوونی خۆی ... جێگەی شانازی‌یە بۆ من کە

هونەرمەند « صباح » ئەو دەورەی بۆ تەرخان کردم .. ئەویش چەند لایەنێکی هونەری ڕەچاو کردووە کە لەمن دەبینرێ ...

بەڵام کە کەسیەتی « لاس » ... وەك من تێ‌ی‌گەیشتووم، دەبێ بتوانم بە تەواوی بچمە ناو قاوغی ئەم دەورە ، چونکە ئەگەر وانەبێ ئیبداعیەت دروست‌نابێ ... لاس گەنجێکی کوردەو سوارچاکێکی لێ‌هاتووەو هەرچەندە لە بنەماڵەیەکی خانەوادەن ، بەڵام وەك خۆی لە قسەکانی خۆیدا بە پێی شانۆگەری‌یەکە لەزۆردار نەچووە ... بەڵکو تێکەڵاوی یەکی تەواوی هەبووە لەگەڵ ڕەعیەتی ئاوایی ... لەلایەکی ترەوە لاس ... ومرۆڤێکی عاشقە عاشقێکی کراستەقینە بەهۆی گەڕوێشەوە دەکەوێتە داوی (خەزاڵێ) کە ئەویش بەگزادەیە ... واتە لە یەك وەستاونەتەوە . گرنگ ئێمە ئێستاکە لە پرۆڤەداین ، تا ئەو کاتەی بەرامبەر خەڵك دەبینەوە ، ناتوانین زیاتر هیچی تر بڵێین ... زۆریش ماندووین بە نیازی پێش‌کەش کردنی ئەم بەرهەمە تازەیە .

● مژدە جلال جۆبار ... ئەم کچە دەوری « خەزاڵ » دەبینێ‌و زۆر بە گەرمی‌یەوە وەڵامی‌پرسیارەکەی دایەوەو ڕای‌خۆی دەربڕی‌و وتی :ـ

من بە شانازی دائەنێم کە لە شانۆگەری « لاس‌و خەزاڵ »دا بەشداربووبم ، چونکە دەربارەی ژیانی کوردەواری‌یەو نموونەی پاکی خۆشەویستی ... وێنەی ڕوناکی نوورانی‌یە ...

بروانە ل : ٧

پەردە لادان لە ڕووی باری ڕۆشنبیری لە ئێران

نووسینی : جەلال وردە ((هاوکاری)) کردویەتی بەکوردی

پاشماوە ڕۆشنبیری‌و شارستانی‌یەکان

ئەو دەوڵەتانەی کە لە دەست ئیمپریالیزم ڕزگاریان‌بووە کاتێ کە کەوتوونەتە ئەوەی کەلەپووری ڕۆشنبیری‌و شارستانیان زیندوو بکەنەوەو داوای گەڕانەوەی ئەو شتانە دەکەن وەك پەرستگەی (پارثینون)ی یۆنانستان‌و ، ریشی (ئەبی هول)و مەسەلەی (حامورابی) کە دزراون کەچی مەلاکانی ئێران بێ‌ئەوەی جیاوازی لە نێوان شتی بەهادارو بێ‌بەهادا بکەن کەوتوونەتە وێران‌کردنی ئەو شوێنەوارە بەنرخانەی کە هەن .

گەرماوەکانی (خفرشا) لە ئەسفەهان کە سەدەی یازدەیەمی زاین دروست‌کراوەو مزگەوتی (زافاردی) کە ساڵی ١٥٢٠ زاین دروست‌کراوەو ئەو دەرگایانەی کۆشکی چوونە سەر تەختی (شاعەباس) لە کاشان هەبوو هەموو وێران کران‌و تەنانەت لەشاری مەشهەد قوتابخانەکەی کە ساڵی ١٦٤٠ز دروست‌کراوەو جوانترین‌و دەرگەوتووترینی ئەو شارە بوو بەر وێرانی کەوت‌و لەوەش خراپتر وێران‌کردنی شوێنەواری (شاری ڕەی) بوو کە لەم وێران‌کردنە گۆڕەکەی (نصرالدين شا) بێ‌بەش نەبوو .. هەروەها ویستیان گۆڕی (کۆرش) بروخێنن کە هی ٢٥٠٠ ساڵ لەمەوبەر زیاترەو دووبارە ویستیان گۆڕی (ئەلبرسپیولیس) بروخێنن کە بەیەکێ لە شتە سەیرەکانی جیهان دادەنرێ .

ئەمەش لەو وشەیەی نوێنەری ئێراندا دەردەکەوێ کە لە کۆنگرەی نووسەرانی ئاسیاو ئەفەریقادا ساڵی ١٩٦٧ خوێنرایەوە کە « شۆڕشی ڕۆشنبیری ویرانکاری‌و لەناوبردنی هونەرو ئەدەبی کلاسیکی نیە کە لەدەست دەستدرێژی‌و هێرشی داگیرکەران پاراستوومان‌و ئێمە بەهۆی کەلەپوورەوە دەتوانین مێشکی گەلەکەمان بە بیری مرۆڤانە ڕووناك بکەینەوە » .

سەربەستی دەربڕین‌و ژیانی ڕۆشنبیری‌و چارەنووسی ڕۆشنبیران ..

سەربەستی دەربڕین لە سەردەمی (شا)دا یەکێ‌بوو لە بایەخدارترین خواستی ریزە بەرهەڵستکارەکان‌و لە ساڵی ١٩٧٧دا لە کولیجی (گۆتە) لە شەوکۆڕێکی ڕۆشنبیریدا بەشی زۆری بیرکارو وێژەوان‌و هونەرمەندانی ئێران بەشداریان تێدا کرد .

کاتێ خومەینی لە پاریس گەڕایەوە بە شێوازە دیماگۆکی‌یەکەی بەڵێنی‌دا ئەگەر ڕۆژنامە بە پێی زانیاری‌یەکانی ئاینی موسوڵمان ڕۆیی سەربەستی دەداتێ‌و .. ئەم قسەیەش هەموو چاپەمەنی‌یەکی گرتەوەو ئەوەشی کە مایەوەو دانەخرا لە ترسی هەڕەشەو گوڕەشە وەك زوورنای لێ‌هاتبوو ئێزگەو تەلەفزیۆن ئەوە هیچ کە بووبوونە مەڵبەندی بروپاگەندەی ئەفسانەیی‌و بێ‌مێشکی نەزانەکان .

بەم‌جۆرە مۆسیقا پیس‌کراو کەوتە دەست بەسەردا گرتنی کاسێت‌و قەوان‌و کەرەسەی تۆمارکردن‌و هەرچی گۆرانی بێژە هونەرمەندو لیهاتووەکانی ئێران بوون هەموو شاردرانەوەو کەس گوێی لە دەنگیان نەدەبووو تەنانەت لە ئاهەنگی بوکێنیشدا نێرومێ بەیەکەوە دانیشتنابە نەدەبوو .. سینەماو شانۆو پێشکەش‌کردنی هونەر قەدەغەکرا .. بە کورتی‌یەکەی گەل لە سایەی دەسەڵاتی مەلاکانەوە تووشی دۆزەخێکی بێ‌پایان هاتوو خەڵکەکە ڕاپێچی جەنگ‌و مردن کرا .

ڕژێمی خومەینی بە دزداری کردنی سنرائیزبانەی بەرامبەر بە هەموو جووڵانەوەیەکی ڕۆشنبیری‌و مرۆڤانەی‌و بەو کارە تۆقێنەرانەی کە دژی ڕۆشنبیران‌و پێشکەوتنخوازان کە دەیکات سامی خۆی ئەنێتە دڵی ڕۆشنبیری‌و ڕۆشنبیرانەوەو ئەمەش ئەوەمان بیردەخاتەوە کە (گۆبلز)ی وەزیری ڕاگەیاندنی نازی‌یەکان کاتێ کە گوێی لە وشەی (ڕۆشنبیری) دەبوو « گورج دەستی بۆ دەمانچەکەی دەبرد » .

بروانە ل : ٧

● ماو یەتی ●

لەبەر ڕووناکی ڕووداوەکاندا

● بلند ئەحمەد ●

دیاردەیەکی ئاسایی‌یە کە ڕۆشنبیرەکانی ئێران ڕووبەڕووی ئەم بارودۆخە ناخۆش‌و گرانەی ئێستایان ببنەوەو لەگەڵ بیری کۆنەپەرستانەی ئایەتوڵڵاکاندا پێکدانچن .

ڕۆشنبیرە شۆڕشگێرەکانی ئێران کە‌بیروباوەڕێکی پێشکەوتنخوازانەیان هەڵگرتووە ، ئەبینن مێشکە ژەنگ‌گرتووەکەی پیاوە بەناو ئاینیەکان چۆن دڕندانە ئەکەونە وێزەی ڕۆشنبیری‌و ڕووخاندنی شارستانێتی سەردەم‌و قەدەغەکردنی ڕۆژنامە پێشکەوتنخوازەکان‌و پرۆگرامی ئێستگەو تەلەفزیۆن ، هەروەها ئەوان کاری ئەدەبی‌و زانستی بەکارێکی شەیتانی ئەزانن .

« گۆبلز » لەسەردەمی ئەڵمانیای نازی‌دا هەر کە گوێی لەوشەی «ڕۆشنبیری» بوایە لە ترسانا بەکەسەر دەستی بۆ دەمانچەکەی ئەبرد ، ئایەتوڵڵاکانی قومیش بەو ڕادەیەو بگرە زیاتریش لە ڕۆشنبیری‌و ڕۆشنبیرەکان ئەترسن ، ڕۆشنبیر ئەو وشە پیرۆزو پڕ ماناداره لە فەرهەنگی خومەینی‌یەکاندا بەمانای شەیتان دێت .. ڕۆشنبیر لای ئەوان کۆمەڵ بەرەو خراپی‌و ئاژاوەو فەسادی ئەبات ، ئەوان ڕۆشنبیرو قوتابیی زانکۆو ئەدیبەکان بەوە تاوانبار ئەکەن کە هەر ئەمانە ئەو ئاژاوەیەی ئێرانیان خولقاندووە، ئەمەش ڕوویەکی دیاری بیروباوەڕە بۆگەنەکەی حوکمدارەکانە دژی سەردەمی پێشکەوتن‌و تەکنۆلۆژیا .

کەواتە ئەم شۆڕشگێرە پێشکەوتنخوازانە کاردانەوەی خەباتێکی دژ بە عەقڵە دواکەوتووەکان ئەکەن‌و بە شێوەیەکی حەتمی شۆڕش‌هەڵئەگیرسێنن کە ئەمەش ڕاستی‌یەکی مێژوویی‌چەسپاوە .

لێرەدا ئەرکێکی گران لەئەستۆی ڕۆشنبیرەکاندایە ، ئەوان لێپرسینەوەیەکی‌مێژوویان لەسەر شانەو لەپێناوی بیشتمانی خۆیان ،بەڵکو لە پێناوی هەموو جیهان دژی کۆنەپەرستی‌خەبات ئەکەن ، پێویستە سەرجەم خەڵکی ئێران لەم‌هەلو مەرجەی ئێستادا هەڵوێستی خۆیان‌دیاری بکەن‌و دژی کۆنەپەرستە بەکرێ‌گیراوەکان‌دەست بدەنە خەباتێکی درێژخایەن .

لەژێر حوکمی ئەو ڕژێمەدواکەوتووەدا گەلێ دەرگای ڕۆشنبیری لە خەڵکی‌داخراوە ، هەر بۆ نموونە خوێندنەوەی ڕۆمانێکی ئینسانی جیهانی قەدەغەیە ، هەروەها شیعرو چیرۆك‌و کارەکانی تری ئەدەب ، ئەدەبی پێشکەوتنخوازی ، قەدەغەیە .

ئافرەتە ڕۆشنبیرەکانی ئێران ، حاڵی حازر ، بە شەقامەکانی تاراندا ، بە ئاشکرا یاخود بە نهێنی ، بڵاوکراوە بەناو خەڵکیدا دابەش‌ئەکەن‌و باسی خەباتی ئافرەت دژی کۆنەپەرستی ئەکەن ، لە کاتێکا پاسدارەکان بەهەموو شێوازێکی نامرۆڤانە تێ‌یان وەرئەبن‌و بێ‌شەرمانە لێ‌یان ئەدەن‌و ئەیانگرن‌و لە سێدارەیان ئەدەن . توورەیی لە سیمای خەڵکی ئێراندا بە ئاشکرا دیارە، گڕی تووڕەیی‌و شۆڕشگێری لەچاوی‌خەڵکیدا بروسکە ئەداو وشە بە هێزو کاریگەرەکان بە نووسین یاخود بە دەنگ هەڵبڕین خەڵکی وریا ئەکەنەوە ، دەستەکان یەك ئەگرن، وێنەی ریش چڵکنەکان لە ناوەندی شەقامەکاندا ئەدڕێنن ، بڵاوکراوەکان لە هەموو سوچێکی ئێراندا بڵاو ئەبنەوە ، شەقام‌و بازاڕو کێڵگەو کارگەکان .

خەباتی چەکدارانە لە کوردستاندا ڕۆژ لە دوای ڕۆژ لەپەرەسەندنایەو هەروەها لە عەرەبستان‌و بلوشستان‌و ئازەربایجان‌و جێگای تر .. ئەمانە هەموو وێنەیەکی دیاری ڕەت‌کردنەوەی خەڵکی پێشکەوتووی ئێرانە .

ئەمە دەنگی گەورەو تۆقێنەری ڕۆشنبیرەکانە ..

دەنگی ڕۆشنبیرەکان ترس‌و لەرزێکی زۆری خستۆتە دڵی حوکمڕاکان ..

ڕۆشنبیرەکان لە ڕاستیدا بەم خەباتەیان پەیامی ڕۆشنبیری ئەگەیێنن .

زنجیرەی مێژووی

سەدەی بوژانەوە

نووسینی : د. كمال مظهر احمد
فواد مجید میسری كردوویەتی بەكوردی

● بەشی شەشەم ●

لە ئەنجامی چەند هۆیەكی دیاریكراودا كە هەر یەكەیان ، بەم یان بەو شێوە كاریان لەوی تر دەكرد ، بیروباوەڕی بووژاندنەوە لە وڵاتی ئیتالیادا بەر لە وڵاتانی دیكەی ئەوروپا خۆی نواند . ئەم وڵاتە لەكۆتایی سەدەی ناوەڕاستدا زۆر خێرایی بەرەوپێش دەچوو . لە سەدەی یانزەهەم بە دواوە ئابووری ئیتالیا بەنەوایی پشتی بەبازرگانی‌ی دەرەوە دەبەست و ئەنجام ووزەو توانای كەشتی‌یەكانی لە دەریای سپی ناوەڕاستدا رۆژ بەرۆژ بەهێزتر دەبوون و توانی هەموو ئاڵوگۆڕێكی نێوان ئەورووپاو رۆژهەڵات بۆ خۆی قۆرخ بكا (٢) چونكە لەوە تێ‌گەیشتبوون كە ، كەل‌وپەلی دانسقە «بەهارات و ئاوریشم و عەترو خشڵی زێڕو زیو» لە وڵاتانی ئەورووپادا بازاڕێكی بەفرۆشتیان هەیە ، دیارە ئەنجامی ئەم ئاڵ و گۆڕەیش ئیتالیایی‌یەكان قازانجێكی زۆریان دەست كەوت ، بەڕادەیەك «هەریەكەیان لە جاران زیاتر دەوڵەمەند بوون» (٣) هێشتا سەدەی سیازە هەم كۆتایی نەهاتبوو ، ئیتالیا لە مەیدانی ئابووری و كۆمەڵایەتیدا ریزی پێشەوەی داگیركردو شارەكانیشی لە وڵاتانی دی زووتر پێش‌دەكەوتن . تەنها لە شاری « ڤینیسیا »دا ژمارەی ئەو كرێكارانەی لە پیشەسازی جنیندا كاریان‌دەكرد گەیشتە (١٦) هەزارو لەپیشەسازی كەشتی دروستكردندا ژمارەیان خۆی دا لە (٦) هەزا ركەس (٤) جا ئەگەر ژمارەی یەكەمیان ئاوێنەیەكی بێ‌گەردی پێشكەوتنی پیشەسازی بێ لە شارێكی وەك « ڤینیسیا »دا ، ئەوا ژمارەی دووەمیان ئەوە دەگەیەنێ تا چ رادەیەك بازرگانی‌ی نەش و نمای كردووەو چەندیش پێویستی بە ژمارەیەكی زۆر كەشتی هەبووە ، تاوەكو بەهۆیانەوە كەل و پەلەكانی لە دەریای سپی‌یەوە بەرەو دەریای سوور بگوێزێتەوە دانیشتوانی «ڤینیسیا» وەك سەرجەم دانیشتووانی شارو بەندەرەكانی دیكەی ئیتالیا بێ دوو دڵی‌ی خۆیان دەكوتایە هەر مەیدانێكی بازرگانی‌یەوە بە مەرجێك بیانزانیایە قازانجیان مسۆگەرە ✻ ، تا حاڵ گەیشتە ئەوەی چەندین بازرگان خەریكی كڕین و فرۆشتنی كۆیلەی سپی بوون و بەردەوام ، دەربەساری میرو خەلیفەكانی رۆژهەڵاتیان بە ئافرەتی «بولكان»ی سیخناخ دەكرد ، بێ ئەوەی گوێ‌بدەنە ئەو بڕیارەی «پاپا» دەری‌كردو تێیدا كڕین و فرۆشتنی ئافرەتی بەكارێكی دژ بە یاساو نەریتی ئاینی مەسیحی لەقەڵەم دەدا ، دەڵێن تەنانەت ئەو بڕیارەیش هیچ شوێنەوارێكی لە دڵ و دەروونی بازرگانەكاندا بەجێ نەهێشت چونكە «بازرگانی‌یەك بوو قازانجی زۆری لەدوا بوو» (٥)

شاری «جەنەوا»و «فلۆرەنسا»و چەند شارێكی دیكەی ئیتالیا شان بەشانی یەك پەرەیان دەسەندو گەشەیان دەكرد ، بەڕادەیەك شاری « فلۆرەنسا » لە زۆر بواری ئابوریدا «ڤینیسیا» پشتی بەجێ‌هێشت . جموجۆڵی ئابوری بەو شێوە فراوانەو پێشكەوتنی پیشەسازی و ئاڵوگۆڕ كردنی دراو ، خشتی‌یەمەوقیمێكەوە «كاری لە ئابوری سەرجەم وڵاتانی ئەورووپا كرد» (٦) وسەرهەڵدانی یەكەم دامەزراوی شێوە سەرمایەداریی لەسەر ئاستی هەموو جیهان بووە شتێكی سروشتی‌ی .

هەر لە «فلۆرەنسا»دا یەكەمجار پەیوەندی‌یەكانی سەرمایەداریی دەركەوتن و یەكەمین مانیفاكتۆرەو تڕۆستی دارایی «الاتحاد المالی» هاتە گۆڕێ و ژمارەیەكی زۆر پیشەگەرو بازرگان تێیدا كەل‌وپەلی وڵاتەكەیان بۆ دەرەوە دەكرد . لە سەدەی چواردەهەمدا ژمارەی كارگەی پیشەگەرە گەورەكانی «فلۆرەنسا» كە گەیشتبوونە قۆناغی مانیفاكتۆرەو قوماشیان بەرهەم دەهێنا ، لە (٢٠٠) كارگە تێپەڕی كرد . (٧) گەشەكردنی پیشەسازی بەو خێرایی‌یە ، بووە هۆی ئەوەی نیسبەتی كرێكاران بگاتە ٨٠٪ی هەموو دانیشتووانی شار (٨) ، ئەمەیش ژمارەیەك بوو ، نەك هەر لە ئیتالیادا بەڵكو لە سەرپاكی كیشوەری ئەورووپاو جیهاندا وێنەی نەبوو .

هەر لەو قۆناغەدا ، شاری «فلۆرەنسا»دا گەورەترین بانك بە شێوە نوێ‌یەكەی دامەزراو ئاڵوگۆڕی بە بەهێزترین دراوی ئاڵتوونەوە دەكرد كە لەو سەردەمەداو لە هەموو ئەورووپادا هیچ پارەیەك نەیدەتوانی شان لە شانی بدا (٩)و دەرگای ئیمتیمادی بۆ بازرگانەكانیش خستە سەرگازی پشت . نەك هەر ئەوەیش . بەڵكو دەستگیرۆیی وڵاتانی دیكەی ئەورووپایشی دەكردو قەرزو قۆڵەیشی دەدانێ و چەند جارێكیش یارمەتی ئینگلستانی دا . دام و دەزگای «ڤاتیكان»یش بۆ كۆكردنەوەی دەرامەتی خۆی لە ئەورووپادا ، تەنها پشتی بە بانكەكانی «فلۆرەنسا» دەبەست . (١) تا ئێستایش زۆربەی ئەو زاراوانەی گەلانی ئەورووپا لە ئیش و كاری بانكدا بەكاری دەهێنن بە ڕەگەز ئیتالیایی‌ن و مەندێكیشیان بە هۆی پەیوەندی‌یان بە عەرەب و ئیسلام و بیزەنتی‌یەكانەوە ، هاتوونە ناو ناوانەوە .

یەكێك لە رووالەتەكانی تری گەشەكردنی «فلۆرەنسە» ئەوەبوو ، ژمارەی دانیشتووانی لە ماوەی سەدەو نیوێكدا نزیكەی دوو ئەوەندە زیادی‌كرد . لە كۆتایی سەدەی سیانزەهەمدا ژمارەی دانیشتووانی گەیشتە (٧٠) هەزار كەس ، پاشان لە ناوەڕاستی سەدەی پانزەهەمدا خۆی دا لە (١٥٠) هەزار . ئەم دیاردەیەیش ئەگەر بەپێوانەی دیموگرافیا حسابی بۆ بكرێ ، قەڵەمبازێكی گەورەی كۆتایی سەدەی ناوەڕاست بوو ، چونكە لەوكاتەدا گەورەترین شاری ئەورووپا ژمارەی دانیشتووانی لە هەشت یەكی ئەو ژمارەیەی دوایی تێپەڕی نەدەكرد . (١١)

هەموو ئەو گۆڕانە بنەڕەتی‌یانە لە سروشتی سیستەمی سیاسی شارە پێشكەوتووەكانی ئیتالیادا رەنگیان دابەوە زۆربەی خێزانە دەسەڵاتدارەكانی ئیتالیای خستە بارو دۆخێكەوە پەیوەندی‌یەكی توندوتۆڵیان لەگەڵ كاروباری پیشەسازی و بازرگانیدا بەست و لە ئیشوكاری كشتوكاڵی زیاتر بایەخیان پێ دەدا . خێزانی «میدتیشی»(١٢) ✻ فلۆرەنسەیی باشترین نموونەی بنە ساڵە حوكمڕانەن . ئەوەی شایانی باسە پارەدارەكان و بەنابەنی بازرگانەكان نوێنەریان لە ئەنجومەنە رەسمی‌یەكانی چەند شارێكی ئیتالیادا زۆربە نەبوون . ئەم دیاردەیەیش ئەوە دەگەیەنێ كە تەوژمی بەتینی ئابوری نوێ ئەوەندەی كات نەهێشتبووەوە سەرمایەدارە ئیتالیایی‌یەكان خۆیان بەكاروباری ئەنجومەنە رەسمی‌یەكانەوە خەریك بكەن و بەرژەوەندی‌یەكانیان لەوە دا دەبینی‌بەوە كە «كات لە هەموو شتێك بەنرخترە» (١٣) لەوەیش گرنگتر ، بەردەوام‌بوونی هەر سیستەمێكی سیاسی لە شارەكانی ئیتالیادا ، توندوتۆڵ بەستراببوو بە هەڵوێست و رادەی پشتگیری‌كردنی ئەو سیستەمەوە لەلایەن پارەدارەكانەوە ، تەنانەت لە هەندێ كاتدا دام و دەزگا ئابوری‌یەكانیان «دەوڵەتێكی سەربەخۆ بوون لە ناو دەوڵەتدا» (١٤) .

٢ —
J. R. Straer and others the Mainstreem of Civilization, second edition, New York 1974, P. 207.

٣ —
H. Baron, The Crisis of the Early Italian Renaissance, Princeton, 1967, P. 365.

نووسەر مەبەستی دانیشتووانی «فلۆرەنسا»یە بە تایبەتی لەو كاتەدا كەوتبووە بەر شاڵاوی داگیركردن و بەردەوام لە شەڕدا بوو .

٤ — كاتێك نرخ و بەهای ئەو ژمارانەمان بۆ دەردەكەوێ كە بە پێودانی سەردەمی خۆیان پێوانەیان بكەین .

✻ — كەلە نووسەری دراما «شەكسپیر» توانی ئەم حەقیقەتە مێژوویی‌یە لە شانۆیی «بازرگانی ڤینیسیا»دا بەرجەستە بكا . ئەمەیش ئەوە دەگەیەنێ تا چ رادەیەك ئەدەب ئاوێنەی ژیانی كۆمەڵەو تا چ رادەیەك مێژووی ئەدەب بە مێژووی ئابوری و سیاسی و كۆمەڵایەتی‌یەوە بەستراوە . ئەم حەقیقەتەیش بە روونی‌ی لەو بەشەدا دەردەكەوێ كە دكتۆر بۆ نووسەرو هونەرمەندانی سەدەی بووژاندنەوەی تەرخان كردووە . — وەرگێڕ — .

G. Cl. Sellery, the Renaissance, Its Natare and Drigins, Madison 1962, P. 18.
D. Hay, The Italian Renaissance in its historicol background, Cambridige, 1966, P. 89.

٧ — پرۆفیسۆر ف.ف . سیمیونۆف مێژووی سەدەكانی ناوەڕاست .
بە زمانی رووسی . چاپی سێیەم . مۆسكۆ ١٩٧٠ ل ٢٨٠ .

٨ —
J. Gage, Life in Italy at the time of Midici, London, 1968, P. 101.

٩ — «فلۆرەنسا» بەر لە هەموو شارەكانی تری ئیتالیا سكەی پارەی ئاڵتوونی لێ دا بە «فلۆرین» ناو دەبرا . شاری «ڤینیسیا» بەلای كەمەوە «٣٠» ساڵێك دوای «فلۆرەنسا» دەستی بە سكە لێدان كرد .

١٠ — ف.ف. سیمیۆنۆف . سەرچاوەی پێشوو ل ١٨٧ ، ٢٨٠ — ٢٨١ .
١١ — هەر ئەو سەرچاوە ل ١٨٢ .

١٢ — ووشەكە لە زاراوەی Medici وەرگیراوە كە پەیوەندی بە ئیشوكاری ئەجزاچێتی و پزیشكی‌یەوە هەیە .

✻ « بەرتۆلد برێخت » لە شانۆیی «ژیانی گالیلۆ»دا پەردە لە سەر حەقیقەتی ئەم بنەماڵەیە لادەدات كە چۆن خێزانی « میدیتشی » پەرۆشی داهێنانی نوێ و كاروباری بازرگانی‌ی دەرەوە بوون — وەرگێڕ —

١٣

١٤ — كانی خۆی یەكێك لە بانكەكانی شاری «جەنەوا» بەو جۆرە تاریف كراوە .

مەتەلۆك و كەلەپووری كوردی

كەلەپورێ كوردی ، ئەلەپورەیێ زەنگینە زەمەی رەنگانە ، ژ چیروك و مەتەل و مەتەلۆك و حەیرانوك و پێ‌ئەنین و ... تاد . ئەڤجا وەی نەیێ ئاسێ ژ رویباری هەلاندیە ، هندێ رێ بێتە بەلاڤ‌كرن و دیاركرن .

كەلەپورێ كوردی ، ئانكو (بەرهەمێ باب و باپیرێن‌مە) تولاڤێ سەرێ هەمی لایێن ژینێیە . ئەڤجا دەمێ شایی و داوەتو خۆشیا ستران و بەستێن هەمەرەنگ دەنگێ وا بو ، دەمێ ئەڤینی و خەمێ و نازیا حەیرانوێن بێ‌تەك پەیڤێن وابون . دەمێ كەنی و دل خۆشی‌یێ ، پێ‌ئەنین و گالتە پاری‌یێ وابو ، دەمێ دەم بورانێن ئەخاسمە شەڤێن زڤستانێ ، شەڤێن بێ‌ناری‌یێ بچیروك و مەتەل و مەتەلوك و سترانانە رۆژا خو قسەر چیا دئێخست .

باب و باپیرێن مە لپێش ئەڤجا گەر مە دڤێ ژینا چاڤێن مە خویا ببیت و نەهێنە ژبیربرن ، دڤێ هەر كەسەك ژمە ژلایێ خوڤە خوهێ ژ ئەنیا خو بقەمالیت دڕێكا جەماندن و ساخ‌كرنا بەرهەمێ وا ئانكو كەلەپورێ‌مە .

مەتەلوك هەر وەكی مە خویا كری پشكەكا پڕ بهایە ژ كەلەپورێ مە ، نەك هەر دەم بوراندن و بەس ، بەلكو تێكدا رەوان بێژی و زانیاری و رۆشنبیرینە ، بڕەنگەكی وەسا بێن چێكرین كو بزەحمەت بوئە ئێك ژمە بشێت تەنێ ئێكێ‌ژێ چێكەت . بڕەنگەكی جوان و دجهێ خودا بێن دانایین ، چەند پەیڤەكێ رامانەكا دروست و جوان هەیە . هەر تشتەكی چەند ساخلەدانێن جوان و لدویف بێن بو دانایین . ئەڤە ژی چەندەكەن ژوان مەتەلوكا :

١ — هادا ، مادا ، كوریاخوبادا .. چو ناڤ وەرزێ تورادا .
بەرسڤ : ناڤە .

شەش بەندو بەندكەك .. دوو نان و كوتلكەك .
بەرسڤ : ترازی‌یە .

سێ برا بشاشكەكێنە .
— خانكێ نانی‌یە .

٤ — دەهـ برا بێن ژوپڤەتێن هەرێكی حەلانەكێ دپشتێ .
— تبلن .

٣ — بەحرا شینە .. ئاڤ تێ‌نینە .

٦ — تەبرەك‌هات ، نانەك‌پات ، نەفترەیە نەزەكات ، نەشەكرە نەنەبات .
— تەیر : مێشا هنگڤینی‌یە .
نان : هنگڤینە .

٧ — ژوورەكە ، ستوین‌شین ، ئاڤ سپی ، دیوان زەر .
— نێرگزە .

٨ — چومە دولا دەری .. عەجێبەكێ گرت هەستی‌یێ سەری ، كێ دیتی‌یە ؟! دەورێ حەفتی و حەفت زەمانا ، دار دارستە بەری .
— ئاشە .

باب و باپیرێن مە هندەك رەنگێن دی ژێن مەتەلوكا دەرێخستن كو راماناوا بپەیڤەكێ یان دووا ئاهێتە دان ، وەكی نەڤێن بورین . رەنگەك ژێ هژمارەیی‌یە . وەكی پرسیارا داهاڤێتە بەر ئێك و دو . هەر وەكی دڤێ مەتەلوكێدا خویا دبیت :

(نەهـ مهـ ، دەهـ بەران ، یازدە صە ، دوازدە شڤان) بەرسڤ :

٩ مهـ + ١ بەران = ١٠ + ١ صە = ١١ + ١ شڤان = ١٢ یانژی :

٩ مهـ یێ دەهێ بەرانو یێ یازدێ صەو یێ دوازدێ شڤان ، تێكدا = ١٢ .

باب و باپیرێن مە بڤێ چەندێژێ رازی نەبون . رابون رەنگەكێ دی یێ هونەری كرە دناڤ مەتەلوكێن خودا . رەنگەكێ دی یێ مەتەلوكا دانا ، هەرئێك پێكهاتی‌یە ژدوو تا سێ پەیڤێن كورت و پڕ رامان ، رامانا وا هەر ئەو بخونە ، ئانكو نە پێتڤی بەرسڤ و رامانایە بەلكو برەنگەكێ رەوان بێژی و هونەری و شارەزایی پەیڤێن وا بێن دانایە پشت ئێك كو زوی بزوی مروڤ تێ ناگەهیت ، وەكی :

١ — (پرتانە .. پرتانە ، بێ نەزانیت حەیدانە) . مە رەم ژێ بەس (پرتانە) یە .
گەر پچەكێ هزرا خو تێدا بكەین دێ بخو رهون بیتو دێ تێ‌گەهین .

پر : پرد ، جسر ب (عەرەبی) .

تان : چەپەر ، ئەوێن ژشڤكا تێنە چێكرن . نوكە بومە هەما رهون بو كو پرە یان ژتانی (چەپەری) هاتن‌یە چێكرن .

٢ — (ئانوكانە) .

پەیڤەكا كوردی‌یە ، لێ زوی بزوی مروڤ نزانیت كا چی‌یە .

ئەو كایە ئەوا ژبەر گێرا نوكا دمینیت ، ئانكو كایا نوكایە .

٣ — (كاچومادان) .
ئانكو ، كا لبێدەرێ نەما ، بانژی چو ئەڤجا بچی رێكا هەبیت ، بەلێ ما لوتیرێ دان وەكی : (گەنم ، نوك ، جەهـ ... تاد) .

دڤی بابەتیدا بومە خویا دبیت ، كو باب و باپیرێن‌مە دچدا ژیانیەو ، چونیەتا ژینا وا چەوابو . هەر وەكی مەتەلوك بومە رهون دكەن ، كو باب و باپیرێن‌مە باوەری‌یەكا مەزن بخودێ و پێغەمبەرو رۆژا دوماهیكێ هەبوو داخازا خوشی و تەناهی‌یێ دكر . شایی و كەنی و نازارو خەم و تازی دیتنە ، شڤانی و گاڤانی و نێچیرڤانی كری‌یە ، نجوها ئەنیا خوو رێنجبەری‌یەكا سەرفەراز ژیانە .

دیسا بومە خویا دبیت كو هەرزو بیرو داهێنان و بەرهەمێ وا نە دەشكی و ئەلڤی‌یێدا بوو بەلكو هەردەم دگهورین و بەرفرەهـ بونێدا بوون . لدماهی‌یێ هیڤی دكەم ژهەر كەسەكی كو شوپا باب و باپیرا ژبیرنەكەت و بزاڤا ساخكرنا كەلەپورێ كوردی بێ پڕ بها بكەت .

زانستی زمان و لقەكانی

● بەشی دووەم ●

مەولود حمد نبی

زانستی زمانی بەراورد دوو لقە :

یەكێكیان :
بەراوورد‌كردن لەسەر بنچینەی پەیوەندی مێژوویی لە نێوان دوو یان كۆمەڵێك زماندا بۆ دۆزینەوەی رادەی خزمایەتی نێوانیان و دوورو نزیكیان و ئەوانەی سەر بە یەك بنەماڵەن .

دووەمیشیان :
بەراوورد‌كردنی دوو یان چەند زمانێك بۆ دیارخستنی رووە جیاوازو رێكچوەكانیان بێ ئەوەی بایەخ بە لایەنی پەیوەندی مێژوویی نێوانیان بدات .

دووەم : زانستی زمانی وەسفی ..

زانستی زمانی وەسفی ، بە لێكۆلینەوەیێكی زانستیانە ، زمانێك یان شێوەیێك كە لە شوێن و كاتێكی دەستنیشان‌كراودا بەكاردەهێنرێت شی دەكاتەوە . واتا زانستی زمانی وەسفی تەنیا باس لە پلەو باری یەك زماندا دەكات و لێی دەكۆڵێتەوە .

زمانەوانان لە سەدەی نۆردەم و سەرەتای سەدەی بیستەمدا ، بە پەیڕەوی بەراووردیی لە زماناندا دەكۆڵینەوەو باسی بەراووردیش تاكە شێوەی لێكۆڵینەوەی زانستیی بوو . بەڵام لێكۆڵەری سویسرایی (دی سوسیر) ، بە لێكۆڵینەوەكەی لە تیووری زماندا ، ئەوەی سەلماند كە بە زانینی مۆرفۆلۆژیاو سینتاكس و سیمانتیكس و دەنگسازیی زمان دەتوانرێ لە زمانێك بكۆڵرێتەوە . وە ئەم باسە ، بەلای ئەوەوە ، بە قۆناغێكی زمانەوانی لە یەك كاتدا دەبەسترێتەوە . واتا باس و لێكۆلینەوەی وەسفیی نابێ قۆناغەكانی كات و بارە جیاوازەكان تێكەڵاو بكات ، كاتەكەش ئەشێ ئێستا بێ و ئەشێ رابردوو بێ .

بایەخی زمانەوانان و لێكۆڵەران بە پەیڕەوی وەسفی لە سەبەكاندا بەرەی‌سەند ، وە چەند قوتابخانەیێك سەریان هەڵدا كە لە چوارچێوە بنەڕەتیەكاندا یەكیان دەگرتەوە بەڵام لە بۆچوون و دانان و لق و پۆپەكانیاندا جیاواز بوون ... ئیتر بەم شێوەیە ، زانستی زمانی وەسفیی گەشەی كرد بەرادەیێك وای‌لێهات هەر كە باسی زانستی نوێی زمان دەكرێ یەكسەر مەبەست زانستی زمانی وەسفی دێتە بەرگوێ .. وەك ئەوەی بڵێی ئەم لقەی زانستی زمان تاكە پەیڕەوو لقی زانستی زمانە . لەسەر بناغەی زانستی زمانی وەسفی ، تەنیا لەو لێكۆڵینەوەی زمانانە تایبەتیەدا بایەخ بە زمانەكە دەدات . واتا لەم جۆرە لێكۆڵینەوەیەدا بە هیچ جۆرێك نابێت باس لە قۆناغێكی تری زمانەكەو هیچ زمانێكی تر — نزیك بێت یان دوور — بكرێت .

هەر لێكۆڵینەوەیێك كە باس لە پلەو بارەكانی زمانێكدا — لێكۆڵینەوەیێكی تێكڕا یان تەنیا بەشێكی لایەنێك لە لایەنە جیاوازەكانی — دەكات ، بە باسەكانی زانستی زمانی وەسفی دادەنرێت . بە وێنە لێكۆڵینەوەی دەنگسازیی لە هەردوو شێوەی سۆرانی و بادینی‌ی زمانی كوردی ، بە لێكۆڵینەوە دەنگی‌یەكانی وەسفی لە قەڵەم دەدرێت .

بووارەكانی لێكۆڵینەوەو باسی وەسفی زۆرە ... هەر لێكۆڵینەوەیەك ، دەنگیی یان مۆرفۆلۆژیایی یان سیمانتیك یانیش سینتاكسیی ، لە هەر یەكێك لە پلەو بووارەكانی زمانی كوردیدا ، كۆن بێ یان نوێ ، بە لێكۆڵینەوەیێكی وەسفیی دادەنرێت .

ئەم باسە لەم سەرچاوانەدا ئامادەكراوە :

١ — مدخل الی علم اللغة — د. محمود فهمي حجازي ، قاهیرە — ١٩٧٨ .
٢ — پەیدابوونی زمان و زانستی زمان ، د. احمد حسن — بەغداد ، ١٩٨٠ .
٣ — زانستی زمان چیە ؟ ، گۆڤاری « رۆشنبیری نوێ » I ژمارە (٨٨) نووسینی : د. وریا عمر امین .

سەرنج : ١
لە دەرفەتێكی تر باسی هەردوو پەیڕەوەكەی تری زانستی نوێی زمان دەكەین .

Institut kurde de Paris

پەردە لادان پاشماوە

کارەسانی بیری پێشکەوتنخواز لە شەوەزەنگی ئەو رژێمەدا بە دەردێ چووە تەنانەت گەیشتۆتە رادەیەك بەکێ ئەگەر شۆڕشگێڕێکی پێشکەوتنخوازبێ ئەگەر یەکێکی وەکسو خۆی لە دەرەوەی ئێران بدۆزێتەوە بۆی دەردەکەوێ کە ئەو دۆخەی تێیدا دەژی چەند کلۆڵی‌و پڕ مەینەتی‌یەو رۆژنامەکانی (ئیکسپریس)ی فەرەنسایی‌و گۆڤاری (شتیرن)ی ئەڵمانیایی‌و گۆڤاری (نوڤیل‌لیربر)ی فەرەنسایی‌و رۆژنامەی (فرکنوورت گماینە تسایتونك)ی ئەڵمانیایی باسی ئەو دۆخە تیراژیدی‌یە دەکەن کە رۆشنبیرانی ئێران تێیدا دەژین‌و باسی ئەوە دەکەن کە چۆن رۆشنبیرەکانی ئێران برسی‌و دەربەدەرن .

لە تاران‌و دەوروبەرەکەیدا لە بەندیخانەی (ئیڤین)و (قصر)و (کارداش)ی سامناك رۆشنبیرەکان لەو پەری ناخۆشیدا دەژین‌و سەربەستی دەربڕین بەندە بە کڕنۆش بردنی تەواو بۆ کاربەدەستان‌و ئەوەیە چارەنووسی زانیاری‌و زانایان ئەو زانیاری‌یە کە خوای گەورە لە قورئانی پیرۆزدا سوێندی پێخواردووە کە نابێ بەندی زنجیرو پێوەندی حکومەتە ستەمکارەکان بێت‌و نابێ کە بەهیچ چاودێری کاری‌یەکی زۆردارانەوە بەندبێ .

داروودەستەی خومەینی لیستەی بەناوی ئەوانەوە کە هونەرمەندو سیاسی دەرکەوتوون درووست کردووەو دەیەوێ کە کەس نەهێڵێ‌و ئەمەش لەبەر هیچ نا لەبەر ئەوەی کە ملیان بۆ خوێن‌ڕێژی شۆڕشەکەی کەچ نەکردووەو تووشی دەردی سەری‌و برسێتی‌و گێرەشێوێنی‌ونەزانین‌و جەنگی بێ‌مێشکەکان هاتوون‌و کاربەدەستان بەرامبەر بە بەرهەمی ئەمانەو بەرامبەر بە مرۆڤ وایان تاوانبار دەکەن کە « زەویان پیس‌کردووە » .

ئەوەی کە لێرەدا شایەنی پەنجە بۆراکێشانە ئەوەیە کە ئەو مەلایانەی بانگی خوداپەرستی دەکەن خۆیان بەسەر دەزگاکانی قەلاچۆکردنەوە (ساڤاما)و (پارتی خودا) (پاسداران)ەوە وەستاون‌و واش خۆیان نیشان دەدەن کە بە پێی سوورەتەکانی قورئان بەڕێوە دەچن‌و کەچی هەر ئەوانیشن هۆی پەشێوین .

لە ئەیلولی ١٩٨٢دا رۆژنامەکانی ژاپۆن کارەساتە نالەبارەکانی کاربەدەستانی رژێمی خومەینی ئێرانی دەرخست ئەمەش ئەوەبوو کە هاتن شوێنەواری کۆنیان نیشاندا بەوەی کە ئەم شوێنەوارانە راستن‌و خاوەنی نرخێکی مێژوویین . کەچی شارەزا ئەرکیولۆژی‌یەکان لە ژاپۆن دەریان‌خست کە بەشی زۆری ئەو شتە شیونەوارییانەی کە بۆ فرۆشتن هێنراون‌و لە زیوو ئاڵتون‌و شوشە درووست‌کراون راستنین‌و تازە درووست‌کراون‌و پەیوەندیان بە کۆنەوە نیە .

کەواتە سەیر نیە مەلا بێ‌مێشکەکانی ئێران شۆڕشە نموونەیی‌یەکانیان بنێرنە دەرەوە بۆ رزگار- کردنی گەلە لاوازەکان .

گیروگرفتەکانی پاشماوە

بەرەوپێش چوون لە هەر وڵاتێکا ، لە وڵاتێکی‌تر جوێ‌بووە .

لەو وڵاتانەدا کە نەخشە بۆ ئابووری لەسەرەوە دائەنرێ، لە هەموو مەیدانێکا باری ژیانی ئافرەتان بەرەوپێش چووەو ، ئافرەتان چالاکانە لە گەشە پێدانی ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌و لە چارە دۆزینەوە بۆ گیروگرفتە ئابووری‌و سیاسی‌یەکان‌و گیروگرفتەکانی‌ترا بەشداریان کردووە .

لە وڵاتە پێشکەوتووەکانی ئابووریی بازاڕیشا پێشکەوتنی گەورە وەدەست هێنراوەو لە گەلێکیانا داودەزگای نیشتمانی (خۆماڵی) پێکەوە نراوەو قانوونی‌وا دەرچووە کە مافە قانوونی‌یەکانی ئافرەتانیان پێ دابین کراوە .

لە وڵاتە خەریکە پێکەیشتنەکانیشا ، لەگەڵ ئەوەشا کە سامان‌و دارایی بەش‌ناکاو کەمەو ئابووریی جیهان‌و باری ئابووریی‌جیهان سەر ئابووری‌یان ، هەندێ تێکرا کاریکی خراپ ئەکەنە دەس‌بێتەچەری هەر کراو- بۆ خستنەکاری ئافرەتان لە مەیدانی گەشە پێ‌کردناو ، داودەزگای نیشتمانی بۆ ئەم مەبەستە پێکەوە نراوەو قانوونی نوێ دەرکراوەو هەوڵ‌و تەقەلا بۆ زاڵ‌بوون بەسەر بە چاوی خراپ ڕوانینە ژناناو بۆ لەناوبردنی کینەی کۆن بەرابەر بە ژنان - دراوە .

بەڵام لەگەڵ ئەو هەوڵ‌و ڕەنجەشدا کە لەو وڵاتانەدا دراوە ، باری ژیانی ئافرەتان لە هەندێ مەیدانا خراپتر بووە . بۆنموونە لە زۆر وڵاتدا ژمارەی ژنانی نەخوێندەوار زۆرتر بووەو باری ئیش‌پێ‌کردنی ژنان بەتایبەتی لە لادێ‌و گەڕەکەکانی دەوروپشتی شارەکانا قورستر بووە .

لە هەندێ وڵاتیشدا بەهۆی هێنانی تەکنۆلۆژیی نەگونجاوەوە ، باری ژیان‌و لەش‌ساغیی ژنان خراپتر بووە . لەکارلادانی ئافرەتانی کرێکارو ئیش‌پێ‌کردنی کچە کرێکارە لاوو شوونەکردووە- کانیش کە بە هەرزانتر کارئەکەن زۆرتر بووە .

لە پلانە جیهانی‌یە باسکراوەکەی کۆنگرەکەی مەکسیکدا ئەو ئامانجانە دیاری‌کراون کە ئەبێ لە ماوەی پێنج ساڵی دووەمی دە ساڵەی یەکەمی پاش ساڵی جیهانیی ئافرەتاندا جێ‌بەجێ بکرێن لە هەر وڵاتێك‌و هەر ناوچەیەك‌و لە هەموو جیهانا . هەروەها باسی یارمەتی‌دانی منالی ئافرەتە پەنابەرەکانیشی تیایە بەتایبەتی ئافرەتانی ئەفەریقای باشووروو فەلەستین کە لە دەرەوەی وڵاتە داگیرکراوەکەیان ئەژین .

ڕۆژنامەو پاشماوە

(لێدوان) یان (وتەی رۆژنامە) زۆرجار یان بەناوی نووسەرەکەیەوە یان بەناوی دەستەی نووسەرانەوە دەکەوێتە ڕوو ، رۆژنامەش مافی تەواوی ئەوەی هەیە کە لە لێدوانێ زیاتر بنووسێ ، ئەمەش بە گرنگی‌ی باسەکان یان پەیوەندیان بە رووداوێکی گرنگی دەمودەستەوە (کشت‌و کاڵ ، پیشە سازی ، کۆنگرەیەکی سیاسی ، کۆبوونەوەیەکی حیزبی ، راپەڕاندنی کارێك لەلایەن دەوڵەتەوە ، دیاردەیەکی کۆمەڵایەتی ... هتد) .

لێدوان چۆن دەنووسرێ ؟

هەرچەندە رۆژنامەنووس یان نووسەری شارەزا لەپێشدا ئەو لێدوانەی دەیەوێ بینووسێ نەخشەی بۆدانانێ - چونکە هەر نووسەرەو رێبازو شێوازی خۆی هەیە بۆ باسکردنی رووداوەکە - بەڵام هەندێ راستی‌هەیە کە لەبیر کردنیان یان چاوپۆشین لێیان گرانە .

دەستکردن بە نووسینی هەر لێدوانێك پێویستی بەزانینی ئەمانە هەیە :-

١ - دەربارەی چ بابەتێك دەمانەوێ بنووسین ؟

٢ - ئەو راستیيانە چین کە واڵەلامان دەربارەی ئەم بابەتە ؟

٣ - چۆن دەتوانین ناوەرۆکی راوبۆچوونی بەرامبەرەکە لەو بابەتە دەسخەین (بەتایبەتی لە لێدوانە سیاسی‌یەکاندا) ؟

٤ - رای دوایی نووسەرەکە چی‌یە ؟

خۆئەگەر ئێمە لە نووسینی لێدوانێکدا بین دەربارەی ئەو پەنگخواردنەوەیەی - اختناق - کە لەشەقامەکانی بەغدای پایتەختایە ، هەر بۆنموونە ، پێویستە لەسەرمان ئەم راستیيانە فەرامۆش نەکەین :

١ - درێژی‌و فراوانی‌ی شەقامە سەرەکی‌یەکانمان چەندە ؟

٢ - ژمارەی ئەو ئوتۆمبیلانەی ئێستا بەو شەقامانەدا دەڕۆن چەندن ؟

٣ - پەنگخواردنەوەکە کەی دەست پێ‌دەکات (لەچ سەعاتێکی رۆژدا) ؟

٤ - پەنگخواردنەوە چ کارێك دەکاتە سەر جووڵانەوەی ئیش‌و کارو ئابووری نیشتمانی بە شێوەیەکی گشتی ؟

٥ - (شەمیدارێتی پایتەخت ، پۆلیسی هات‌وچۆ) وەك لایەنێکی دەوڵەت چۆن بیر لە چارەسەرکردنی پەنگخواردنەوە دەکەنەوە ؟

٦ - بەپێی بۆچوونێکی زانستیانە ، رای نووسەرەکە چی‌یە ؟

وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارانە ، لەگەڵ دانانی سەرەتاو کۆتایی یەك بۆ لێدوانەکە بە نموونەیەکی زانستیانەو کارمەندانە دادەنرێ بۆ هەر لێدوانێك لەم بارەیەوە .

کاروباری پاشماوە

ئەرێ ئەوەش جێی شانازی نی‌یە ، کە کچ دەوری کچەکە ببینێ ... !! لە مێژەوە بە پەرۆشین ... کەواتە من ئەبێ شانازی بەوەوە بکەم کە دەوری قارەمانی بە سەرهاتەکە ئەنوێنم ...

ئەمەوێ بشڵێم ، کەوا کاکی دەرهێنەر زۆر لەگەڵمدا ماندووبووە ، چونکە یەکەم جارمە بێمە سەر شانۆ .. سوپاس بۆ ئەوو ئێوەو ئاواتەخوازم لەم یەکەم هەنگاوەمدا سەرکەوتووبم ..

● رووپاك عبدالقادر دەوری « عەنبەر خاتون » دەبینێ لە شانۆگەری‌یەکەدا دەڵێ :-

گرنگ ئەمەیە ئەمڕۆ کچی کورد زۆر بەسەرخۆیی‌یانە دێتە مەیدانی هونەرەوەو بە شانازی‌یەوە دەچێتە ناو دەوری خۆیەوە ...

من کە دەوری « عەنبەر خاتوون » لە شانۆگەری « لاس‌و خەزاڵ » بە شتێکی پیرۆزی دەزانم ، چونکە دەبێ ئەوە لێكبدەینەوە کە خزمەت‌کردن ئەرکی کاکی دەرهێنەریش زۆر بە زیرەکانە دەست‌نیشانی دەورەکانی کردووە ... من بەڵێنیش دەدەم کە هەمیشە بەردەوام بم لەسەر ئەم رێبازە بۆ پیرۆزی شانۆی کوردی .. نەك تەنها لە تیپی نواندنی هەولێر بەڵکو لە تیپی کۆمەڵەی هونەرە جوانەکانی کوردو هەموو تیپەکانی تر بە ئومێدی سەرکەوتنین لەم شانۆگەری‌یە ...

ئەمینداری ئابووری پاشماوە

چ چوارچێوەیەکداو چ ئامانجێکتان گرتۆتە بەر ؟

وەڵام : هەموو ئەوبەش‌و لقانەی کە پەیوەندی بە وەزارەتی بازرگانیەوە هەیە کە بریتی‌یە لە دامەزراوە گشتی‌یەکانی تایبەتە بە شت‌ومەکی بەرهەمی‌و بەکار هاتوو ئەویش ئەرکی بەڕێوەبردنی کە لە سەر ئێمەیە .

هەروەها خەزێنەی ئۆتۆنۆمی‌و بەڕێوەبەرایەتی (باجی مولك) (ضريبة العقار) لەناوچەکەدا پەیوەندە بە ئەمینداریتی‌کەمان ، بەڵام بۆ مەسەلەی پیشەسازی‌یە سوکەڵەکان کەوا شێوەی خۆماڵی پێوەیە ئەوا بە هیوای پەیوەندکردنین بە ئێمەوەو لە وەزارەتی مەرکەزی جیا بکرێتەوە ، لە کۆتایی سوپاس وەزارەتی دارایی‌و بازرگانی ئەکەین کە یاریدەمان ئەدەن بۆ جێ‌بەجێ کردنی ئەرکەکانمان بە سەروکایەتی پاڵەوان سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین خوا بیپارێزی .

خوێندنەوەیەکی پاشماوە

شەهیدە ل : ٣٦٩ لێرەیشدا دەگوترێ : (کەر بە جۆ بتۆپێ شەهیدە) .

٨ - (گ...ك‌ر) تۆپێ جاو قەرزار دەبێت ل : ٣٩٩

لێرەیشدا دەڵێن : تڕێك‌و تۆپێ جاو قەرزار بوو .

٩ - گویز لە باری خۆی دەژمێرێت ل : ٤١٥ .

دەوترێ : هەرکەسێ گوێز لە باری خۆی دەژمێرێت .

١٠ - نانی شوانی خواردوە ل : ٤٦١ .

لێرەیشدا دەگوترێ : خوا غەزەب لە بزن بکرێ نانی شوان دەخوات . وەك گوتراوە : خوا غەزەب لە مێرووله بکرێ باڵی لێ پەیدا دەکات . ل : ١٨٠ .

١١ - دەمی بۆتە تەڵەی دەم تەقیو ل : ٢٥٦ .

راست وایە بگوترێ : دەمی بوەتە تەڵەی تەقیو ، چونکە تەڵە هەر لە دەمەوە دەتەقێ .

١٢ - سەری هێشتا لە هێلکە نەجووقاوە ل : ٣١٤ .

جوانتر ئەوەیە - وەك وا باوە - بگوترێ : هێشتا سەری لە هێلکە نەجووقاوە .

١٣ - سواری گای هار بوە ل : ٣٢٢ .

دەگوترێ : سواری شاخی گای هار بوە .

هەڵەی زمان :

خوێنەر کە کتێبەکەی کاك جەلال دەخوێنێتەوەو لە خوێندنەوەی دەبێتەوە دەگاتە ئەو ئەنجامە کاك جەلال بە زمانێکی پاراوو کوردییەکی رەوان دەنووسێ‌و ، خەریکبوون بە کەلەپوورەوە زیاتر زمانەکەی زاخاو داوەتەوە ، بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێ کە پاکانەی بێ‌هەڵەیی بۆ بکەین . لەوانەیە هەموو نووسەرێك هەڵە بکات . جا کاك جەلال هەندێ ئیدیۆمی لەگەڵ هەڵەی زماندا تۆمارکردوەو ، هەندێ جاری دیکە لە لێکدانەوەدا هەڵەی کردوە ، کە کاتێ وا هەیە دەقی لێکدانەوەکەی لەسەر- چاوەیەکەوە راگواستوەو ، باش وابوو هەڵەکەی راست- بکردایەتەوە .

وا لێرەدا هەندێك لەو هەڵانە دەسنیشان دەکەین :

١ - بەسەری کردەوە :-

١ ژماردنی ل : ٧٩ . راست وایە بڵێ : ژماردی .

٢ - ل : ١٣٦ ، د : ١٥ کۆڕیان بۆ گرتوەو گەلەکۆمەکێیان بە نهێنی) راست وایە بگوترێ : (گەلەکۆمەکێیان لێ‌کردوە) .

٣ - ل : ٢٥٨ ، د : ٥ دەمی کەفی چەند . دەگوترێ : کەفی چەراند ، کەف کەوتە لا لەغاوەی . (چەند) راستنیەو (چەراند) راستەو ، لە (پەڕەندەو چەڕندە)وە هاتوە .

٤ - ل : ٢٩٧ دێری پێنس دوایی (زمانی لێ نەشکاوە) ئەوەی کە بەسەر زاری خەڵکەوەیەو گوێ پێی‌ناشنایە ئەوەیە کە بگوترێ : زمانی لێی نەکەوتوە . یان دۆژووی لێی نەشکاوە .

٥ - ل : ٣٨٢ ، د : ٦ (مەگەر بەسەر نووکی رمەوە نەبێت) .

ئەم شێوە لە نووسینی گەلێ لە نووسەرانماندا هەیەو من بە هەڵەی دەزانم‌و راست وایە بگوترێ : (... بەسەر نووکی رمەوە نەبێت) یان (مەگەر بەسەر نووکی رمەوە) چونکە (مەگەر)و (نەبێت) هەردوکیان بۆ (ئیستینا) بەکار دەبرێن‌و ، کە یەکێکیان بوو ئەوی دیکەیان بە زیاد دەردەچێ .

٦ - ل : ٤٢٢ دوادێڕ (ئەمەندە دانایە لە هەمووشت رەخنە دەگرێت) . باشترو کوردانەتر ئەوەیە بگوترێت : (ئەمەندە دانایە رەخنە لە هەموو شت دەگرێت) .

٧ - ل : ٤٣١ (لەکەی بەرچاوە) ئەوەی من بیستوومە بۆ ئەو شتەی بەسەرچاوەوە بێت وەك گۆشتیارە (لك) دەگوترێ ، هەروەها بۆ زمان . دەگوترێ: لکی زمان ، یان لکی بەرچاو . بەڵام لەکە بۆ تۆزو شتێ دەوترێ لە جل‌و بەرگ بنیشێ . دەگوترێ : جلێکی لەبەردایە لەکەی لێ نەنیشتوە . ئەوەندە پاك‌و تەمیزە نایەڵێ لەکە لە جلەکانی بنیشێ .

٨ - ل : ٤٣٢ د : ١٥ (بە گزو فش) ئەوەی باوە دەگوترێ (بە کەش‌و فش) .

٩ - ل : ٤٣٣ دوادێڕ (بە یەکێك دەڵێن کە لە شتێك زۆر بێ ئاگا بێت) رەوانتر ئەوەیە بوترێ : (... کە زۆر لە شتێك ...) .

١٠ - ل : ٤٤٠ ، د : ٥ (ناودەکات) لێرەدا راست وایە بگوترێ : (ناو دەردەکات) ، چونکە (ناو دەکات) لە جێگەیەکی تایبەتیدا بەکار دەبرێ . کاتێ زەلامێ لە شوێنێکەوە دەڕواو دوور دەکەوێتەوە دەڵێن : دوور کەوتەوە (ناوی کرد) ، یان کە سوارێ غار دەکات‌و بۆی دەردەچێت دەڵێن : (ناوی کرد) .

١١ - ل : ٤٧٦ ، دوادێڕ (سەر بە هەموو ماڵێکەوە دەنێت) راستتر وایە بگوترێت : (سەر بە هەموو دەرگایەکەوە دەنێت) یان (سەر بە هەموو ماڵێکدا شارەزا بوایەو ، ئەگەر تێکەڵاوی‌و لەیەکچوونێك رووی بدایە خوێنەر لەبەر رۆشنایی ئەو شیکردنەوەدا هەریەکەی بخستایەتەوە سەر بەش‌و شوێنی خۆی .

● کاتێ کتێبەکە ناونیشانی « ئیدیۆم لە (زمانی کوردیدا) »ی بۆ دانرا دەبوو بە یەك بەش‌و بە زاراوەی کوردستانەوە نەوەستابەو ، تەنها شێوەی کرمانجی خوارووی نەکردابە بە کەرەستەی کتێبەکەو - یا کەمیش بێ - لایەکی لە شێوەی کرمانجی ژووروویش بکردایەتەوە ، بەم شێوە کارەکە دەوڵەمەندترو خزمەتەکە بەپێزترو بەرێزتر دەبوو .

● ئەگەر زنجیرەو ژمارەی بۆ سەرانسەری ئیدیۆمەکان، یان ئیدیۆمەکانی هەر پیتێك ، دابنایە کارەکەی دیاری‌ترو زانستانەتر دەبوو .

● ئەو سەرنجانەی لێرەدا تۆمارم کردوون تەواوی سەرنجەکانم نین ، باسەکە زیاتری بەبەرەوەیە ، تەنها هەندێ نموونەم هێناوەتەوە لەو بابەتانەدا کە جێگەی سەرنجن‌و ، دەکرێ زیاتریان لەسەر بنووسرێ‌و ، قووڵتر لێیان بکۆڵرێتەوە . مەودای ئێرە هەر ئەوەندەی بە بەرەوەیە ، با ئەو دوای بمێنێ بان بۆ نووسەرانی بەتواناو شارەزا ، یان کات‌و شوێنێکی دیکە .

١٩٨٢/١١/١

چەپکە گوڵی پاشماوە

عیراقدا ، بەناوی یەکێتی گشتی ئافرەتانی هەولێر بەخێرهاتنتان دەکەین .... ئەو رۆڵە بەشەرەفانەی کە لە رێگای پاراستن‌و کەرامەتی ئەم خاکە بوونە قوربانی ، رۆڵەی هەموومان‌و لەناو دڵماندا دەژین‌و هەروەك سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین دەڵێ .. شەهیدانمان رێزیان لە سەر شانی هەموومانە ...

لەم رۆژە پیرۆزەدا یادی ئەم شەهیدانە دەبێتە مێژوویێکی روناك کە هەتا هەتایە لە بیرمان نەچێتەوە.. وە گەلی عیراق لە کوردستانەوە تاکو بصرە هەتا مردن ئامادەن کە خوێنی خۆیان ببەخشن‌و شەڕ بکەن دژی رژێمی خومەینی بەکرێ‌گیراو ... یەکێتی ئافرەتانیش هەمیشە بەشداری ناخۆشی خاوو خێزانی شەهیدانی کردووەو بەردەوام بووە لە سەردانی هەمەجۆر بۆ ماڵی شەهیدانمان بەنیازی پرسینیان‌و یارمەتی‌دانیان ..

خوشکە بەرێزەکانم

سەرکردایەتی سیاسی‌و سەرەك صدام حسین لە هەموو کۆبوونەوەیەکدا باسی ئاشتی دەکەن‌و گەلی عیراق رێزی رای جیهانی دەگرێت‌و بە هەموو بڕیارێکی ئەوان رازی‌یە ، بەڵام رژێمی خومەینی خوێن‌ڕێژ ، بە هیچ شێوەیەك رازی نابێ بە راگرتنی شەڕ ، چونکە ئەگەر شەڕی عیراق‌و ئێران بوەستێ ئەوا ئەو رژێمە بەکرێ‌گیراوە لە ناودەچێ‌و دەروخێ ....

جارێکی تریش لەم رۆژە پیرۆزەدا دووپاتی ئەوە دەکەینەوە کە ئێمە شەڕمان ناوێ ... بە مەرجێك رژێمی ئێرانی رێز لە کەرامەت‌و سنووری دەوڵەتیمان بگرێت ...

چەپکە گوڵی رەنگاو رەنگ بۆ سەر گۆڕی ئەو شەهیدانەی کە بوونە چرا بۆ رێگای روناکی گەلی عیراق ...

ئافەرین بۆ ئەو دایکانەی کە ئەم قارەمانانەیان هێنایتە بەرهەم بۆ پارێزگاری کردن لە خاکمان ..

● خۆشەویستی ئەو جگەرسووتاوەی کە پێشوازی لە گەورەترین پەیامی پیرۆز کرد کوڕەکەی شەهید بوو لە پێناوی خاکی عیراق ، لە سەنگەری مان‌ونەماندا بەرووی رژێمە خوێن خۆرەکەی خومەینی فێڵاندی‌و گوڵلەی ناراستەکردن ... بۆیە دایکی شەهیدێك ووتارێکی خوێندەوەو وتی :-

رۆڵە ... ئەی کوڕی ئەم خاکە پیرۆزە ئەی گوڵاڵەی دەشتەکانی عیراقی دێرین ئەی ئەو خوێنەی لە ناوی چاو خاوێنتر ئەی ئەو برینەی بوو بە چاوگەی قوربانی‌و ئازایەتی ...

کوڕی شەهیدم ...

ئەی هەڵگری ئاڵای شەکاوەی عیراق .. ئەی ئەو ئازایەی کە هیمەتت بڵندتر بوو .. لە بڵندی لوتکە سەرکەشەکان ...

ئەی ئەو قارەمانەی هەرچی پیاوەتی‌یەك هەبە بەرامبەر پیاوەتی تۆ سەری رێز دادەنەوێنێ ... راستە دایك بۆ جگەرگۆشەی شەهیدی خەم دەخواو پەژارە دایدەگرێ ، بەڵام دایکانی ئەمڕۆ جیاوازی لە نێوان شێوەکانی مردندا دادەنێن ... رۆڵە مەرگی تۆ ... مەرگی خەم‌خواردن نیە ... مەرگی تۆ پەیامی دوایی‌مانی پێ‌یە ... بنوو .. دڵنیابە کە براکانت سەربازەکانی پێشەوا صدام حسین تەواوکەری پەیامی پیرۆزن ...

● خوشکە فاطمە علي اسماعیل ووتەیەکی جوان‌و رێزلێنانی پێشکەش بە هاوسەری شەهیدی کردو وتی :-

ئەو پیاوەی کە هاوسەری ژیانی من‌بوو ، مێدالیایەکی مەزنی لەسەر سینگی خۆم‌و منداڵەکانم نەخشاند ... مێژوو هەموو رۆژێك زەردەخەنەمان بەسەر روخسارا دەبارێنێ‌و پێمان دەڵێ ... ئەو پیاوەی کە هاوسەری ئێوەبوو نەمردووە لەناو دڵ‌و دەروونی ئەم میللەتەدا دەژی تفەنگەکەی هەمیشە بۆتە نیشانەیەکی بەرز لە رۆژانەی ئێوەدا ..

ئەمڕۆش لە وڵاتی کوردو عەرەبدا دەبێ خوێن بڕێژین‌و بە رووی ناموبارەکانەی خومەینی‌و داروودەستەکەی‌دا بچینەوە تاکو ئەم عیراقە خۆشەویستە بپارێزین‌و ببینە پشتیوانی مەزنی سەرەکی تێکۆشەر صدام حسین ...

● خوشکە سمیرە ابراهیم چەپکە نێرگسێکی رەنگینی خستە سەر گۆڕی برا شەهیدەکەی لەم یادە پیرۆزەداو وتی :-

من وەك خوشکی شەهیدێکی ئەم وڵاتە کە براکەم لە پێناوی کەرامەتی من‌و پیرۆزی ئەم خاکە گیانی پاکی خۆی بەخشی‌و لە سەنگەری پێشەوەی جەنگدا شەڕی کرد دژی رژێمی بەکرێ‌گیراوی خومەینی جادووگەر ، هەمیشە دڵسۆزی‌و وەفاداری خۆم بۆ گەل‌و سەرەکی فەرماندە هەڤاڵ صدام حسین دووپات دەکەمەوە کە ئێمەش بەدوای برا شەهیدەکانمان خۆمان بکەینە قوربانی ...

● لە کۆتایی ئاهەنگی رێزلێنانی شەهیدانمان بروسکەیەك بە ناوی خێزانی شەهیدانی پارێزگای هەولێر بەرزکرایەوە بۆ سەرەکی فەرماندە هەڤاڵی تێکۆشەر صدام حسین ، کە هەمیشە وەفادارین بۆ پاراستنی وڵاتی عیراق ...

سوپاس

بە ناوی خۆم‌و کوڕەکانمەوە سوپاسی زۆری هەموو ئەو براو دۆست‌و ناسیاوانە ئەکەم کە ئەرکی بە خاك سپاردنی جەنازەی خوالي‌خۆش‌بوو خێزانمیان لە (چنارە) لە ئەستۆ گرت یا لە سەرئەبرانی حازر بوون . هەروەها هەموو ئەو بەرێزانەی هاتن بۆ پرسە ، یا بە تەلگراف‌و بە نامە سەرخۆشی‌یان لێ کردین‌و ، لە خواوەندی میهرەبان ئەپارێمەوە کە هیچ ناخۆشی‌یەکیان نەهێنێتەرێ .

مەلا عبدالکریمی مدرس

دلسۆزی سەرکردایەتی شۆڕش بەرامبەر بەگەلی کوردمان.

• مصلح جەلالی •

لە کاتێکدا لە ئێراندا گەلی کوردمان دەستی خەباتی خستە دەستی گەلە ئازادیخوازو هێزە پێشکەوتنخوازەکانی ئێران بۆ ڕووخاندنی ڕژێمی ئەو شایەی کە گەلانی ئێرانی بەتایبەتی گەلی کوردمانی لە هەموو مافێکی نەتەوەیی و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و سیاسی بێبەش کردبوو نەخوێندەواری و نەزانی بەڵاو نەخۆشی و بێدەرەتانیەکی فراوان هەموو شارو دێیەکی کوردستانی ئێرانی گرتبووەوە لەو دەمەدا گەلی کوردمان لە عیراقدا لەسایەی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ی تەمووزەوە خاوەنی ئۆتۆنۆمی و مافی نەتەوەیی و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و سیاسی خۆی بوو بەختیارو سەربەستو پێشکەوتوو دەژیا ..

بەڵام کاتێ کە ڕژێمی شا ڕووخێنراو دەسەڵاتدارانی نوێ هاتنە سەر کار ئەم گەلانە لە ئێراندا هەریەکە لە شوێنی خۆیەوە چاوەڕوانی ئەو مافە ڕەوایەیان لە ڕژێمی تازەی ئێران دەکردوو بە هەمووان کەوتنە داواکردنی ئەم مافە ڕەوایانەیان .. بەڵام ڕژێمی نوێی ئێران لە سەردەمی شا خراپتر وەڵامی دانەوەو وەڵامدانەکەشی بە کوشتن و بڕین و لەسێدارەدان بووە .

ئەمڕۆش گەلی کوردمان کە لە ئێران لەگەڵ گەلەکانی تری برایدا دەستی داوەتە چەک و شۆڕشی بۆ وەرگرتنی ئەو مافانە دژی ڕژێمی ئەزانی ئێران بەرپاکردووە .. ڕژێمی بێمێشکی ئێران لە جیاتی ئەوەی گوێ بۆ خواستەکانیان شل بکەن کەوتوونەتە وێرانکردنی دێهاتوو شارەکانی کوردستانی ئێران و پیرو لاوو ئافرەت و گەورەو بچووک دەگرن و ڕەوانەی بەندیخانەکانیان دەکەن و برسێتی و دەربەدەرییەکی زۆر هەموو لایەکی گرتۆتەوەو کاربەدەستانی ئێران بێ بەزییانە کەوتوونەتە قەلاچۆکردنی ئەو خەڵکە ..

بەڵێ میللەتی کوردمان لە ئێراندا کە ئێستاکە لە سایەی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێرانەوە تووشی وێرانی و ئاوارەیی و چەرمەسەری هاتوون و بێبەشی هەموو مافێکی خۆیانن سەرکردایەتی شۆڕش لە عیراقدا لە سەرو هەموویانەوە سەرەکی فەرماندە صدام حسین ئاوڕێکی دلسۆزانەتری لە گەل و خوێندەوارانی کوردمان دایەوە ئەویش بە کردنی خوێندن بەکوردی لە هەموو قوتابخانەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیداو ئەم ئاوڕدانەوە مەزنەش دلسۆزی سەرکردایەتی شۆڕشە بەرامبەر بە گەلی کوردمان و ئاسانترکردنی ڕێگەی خوێندن و نووسینە بێ ئەوەی زمانی براکەی کە زمانی عەرەبییە لەبیر بچێتەوە .

ئەم کارەش ئەنجامی ئەو کۆبوونەوەیەی گەلی کوردمانە لە دەوری سەرکردایەتی شۆڕش و ئەو خۆ بەختکردنەیە کە گەلی کوردمان بە نێرو مێوە لە بەرەکانی جەنگ و لە کارگەو کێلگەو خوێندنگەو خەستەخانەو مەیدانەکانی کاردا دەینوێنن و وەک لەبەرەکانی جەنگدا دژی ڕژێمی خلەفاوی ئێران لە پێناوی سەربەستی خاک و بەختیاری گەلدا بێبەروا شەڕ دەکەن لە بوارەکانی کاریشدا ڕاناوەستن و بەرهەمی بەکەڵک و بەنرخ وەبەردێنن و بێگومان کە سەرکردایەتییەک وا دلسۆزبێ بۆ میللەت و بۆ خاکەکەی میللەتێکیش ئاوا سەرکردایەتییەکەی خۆش بووێ و بەدڵ و بە گیان خزمەتی بکات .. ئەو سەرکردایەتی و ئەو میللەتە ڕۆژبەڕۆژ لە پێشکەوتن و برەودا دەبن و هیچ جۆرە دەستدرێژییەک ناتوانی ملیان پێ کەچ بکات و هەموو هێرش و کارێکی دوژمنانە کە لە لایەن ئیمپریالیزم و ڕەگەزپەرستانی ڕژێمی ئێرانەوە بکرێتە سەریان وەک گور کراو تێکشکێنران هەر لە بێشکەدا لەناودەبرێن و نایەڵن پێ بگرێ .

هەزار سڵاو لە ئاوڕدانەوە پیرۆزەکەی سەرکردایەتی شۆڕش بەرامبەر بە گەلی کوردی دلسۆزمان بۆ کردنی خوێندن بە کوردی لە هەموو پلەکانی خوێندگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا .

لە دەست پێ کردنی وەرزی ڕۆشنبیری دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردیدا

کۆڕێک دەربارەی زانستی زمان

بەپێی ئەمو بەرنامەڕۆشنبیرییە فراوانەی دەزگاکەمان ، دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی داینا و زۆر لایەنی چالاکی ڕۆشنبیری دەگرێتەوە ، ئێوارەی ڕۆژی دوو شەممە ، لە هۆڵی کۆمەڵەی ڕۆشنبیری کورد ، کۆڕێکی فراوان بەسترا لەم کۆڕەدا ، د. وریا عمر باسێکی زانستی دەربارەی پەیوەندی زمان بە ماتماتیکەوە پێشکەش کرد .

ئەم باسە زانستییە ، کە هەموو ئەو ڕۆشنبیرو جێگای ڕەزامەندی و ڕێزی شارەزایانەی زانستی زمان بوون لە کۆڕەکەدا ، گفتوگۆیەکی خەست و سەربەستی لەسەر کراو ژمارەیەک لە ئامادە بووان بەشداریان تیا کرد ، لەوانە بەرێزان ، د. کوردستان موکریانی ، د. جمال رشید ، مامۆستا عبدالستار طاهر شریف ، د. بدرخان سندی ، عبدالله عباس ، حسین جاف،

محمد صالح عبدالکریم و مامۆستای خاوەن باس وەڵامی پرسیاری دانیشتوانی دەربارەی ئەم زانستە دایەوەو کۆڕەکە نزیکەی دوو سەعاتی خایاندو هەربەم بۆنەیەوە دەزگاکەمان هەندێ چاپکراوی بەنرخی پێشکەشی بە میوانەکان کردو سەرجەم کۆڕەکە جێگای ڕێزی هەموو ڕۆشنبیران بوو کە زۆربەی هەرە زۆریان ئامادەیی بوون . ئەوەی شایانی باسە ،

ئەمە یەکەم کۆڕە لە بەرنامە ڕۆشنبیرییە فرە وانەی دەزگاکەمان داینا و دەست بە رابەراندی دەکات ، بەپێی ئەم بەرنامەیە ، ژمارەیەکی زۆر لە ئەدیب و ڕۆشنبیرە شارەزا دیارەکانی کورد بەشداری کۆڕبەستن دەکەن و بەم جۆرەش دەزگاکەمان لەم ڕێگا ڕاستەوخۆیەوە ، ئەرکی دلسۆزانەی خۆی لە خزمەتی بزووتنەوەی ڕۆشنبیری گەلەکەماندا ڕادەپەڕێنێ .

چاپکراوی نوێ

مەقامەکانی
سێوەی هونەرمەندی کورد

دیان لە بلاوکراوەکانی ئەمینداریتی ڕۆشنبیری و لاوان لێکۆلینەوەیەک دەربارەی ژیان و هونەری هونەرمەندی نەمر « سێوە » دەرچوە کە مامۆستا کریم شارەزا نووسیویەتی .

خاتوو کلاوزەر

چیرۆکێکی شانۆییە لە سێ بەشدا لەنووسینی مامۆستا حەمە کەریم هەورامی لەم دواییەدا دەرچووە ، ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوان یارمەتی چاپکردنی داوە .

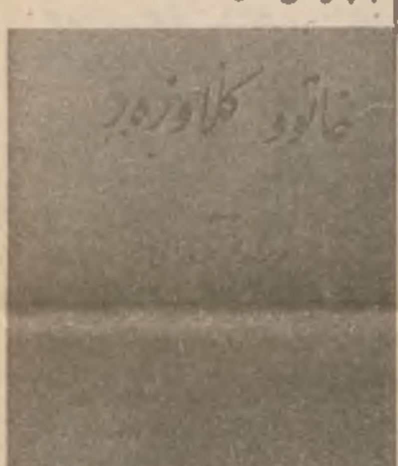

بۆ ئافرەت

ئەوەی لەم وێنەیەدا دەیبینی ، دوا مۆدەی قژداهێنانی ئافرەتە بۆ زستانی ساڵی ١٩٨٣ کە ئەرکی کەمە ... هێشتا زستانی ئەمساڵ لەبەر دەرگایە ... بیر لە سەرداهێنانی زستانی داهاتوو دەکرێتەوە ... ! خۆ خەریککردنە .

جیهانی ڕەنگاوڕەنگ

٧٠ ساڵ بەهرەی دەنگخۆشی

گۆرانی بێژی ناسراو [illegible] ڕۆسی « چاوی چەپی » لەکارکەوتووە ، ٧٥ ساڵە لەسەر شانۆکانی ئەمەریکاو ئەورووپا گۆرانی دەڵێ ، لەم [illegible]ورییە هاتە پاریس و لەو شانۆیانەی ئەو گۆرانی تیا دەڵێ جێ بەرناکەوێ ، بەم جۆرە ئەم هونەرمەندە ... لە تەمەنێکی زۆردا ، بەهرەی هونەری پاراستووە .

خێزانی بەختیار

کابرایەک ناوی « کلاتیون بیلی »یە لە کالیفۆرنیا میکانیکیەکی لێهاتووەو دەزانێ بەیکەر دروست بکات ئەم هونەرزانینەی خستە کار لە دروستکردنی مرۆڤی دەستکردا ، ئەم مرۆڤە دەستکردەی ئەم کابرایە لەناو ماڵدا یارمەتیت ئەداو چایی و خواردنت بۆ ئامادە دەکات کلایتون هەریەکی لەم مرۆڤانە بەسێ مانگ دروست دەکات و بە سێ هەزار دۆلار دەیفرۆشێ بەڵام سەعاتی ئیش پێکردنەکەی بە پێنج سەد دۆلارە !

چیرۆک بۆ منداڵان

هاوڕێیەتی

نجات گەردی
لە عەرەبییەوە وەرگێڕاوە

لە دارستانێکدا دوو هاوڕێ پێکەوە دەڕۆیشتن ، پیرەمێردێک و لاوێکی بەهێز .... پیاوە پیرەکە زۆر دانا بوو کاتێکی زۆرو ماندووبوونێکی زۆری بینیبوو بۆ پەروەردەکردنی لاوەکە لەسەر خوی جوان و ڕاهێنانی لەسەر ئەوەی چۆن خۆی لە کارەساتی کتوپڕ بپارێزێ .

هەردووک بە ڕێگاوە بوون لە دارستانەکەدا لەبەر دەنگێک هات .. لە پێشیانەوە وورچێکی زۆر گەورە بە دیار کەوت .

لاوەکە هەر کە گوێی لە دەنگی وورچەکە بوو دیتی وا دەمە گەورەکەی کردۆتەوە ... لاوەکە زۆر ترساو بە پەلە بەسەر نزیکترین درەختدا هەڵگەڕا ، بەڵام پیرەمێردەکە هیچی بۆ نەکرا کە هەڵبێ و بەسەر درەختەکاندا هەڵبگەڕێ . خۆی لەسەر زەوییەکە درێژ کردو هەناسەیەی لە خۆی بڕی .

وورچەکە پەلاماری بردە سەر پیاوە پیرەکەو کەمێک لەسەر پیاوەکە مڕاندی ... پاشان کە وورچەکە وای زانی کە مردووە وازی لێهێناو لە دارستانەکە دوورکەوتەوە .

کاتێک کە لاوەکە زانی مەترسی لەو ناوە نەماوە ... لە درەختەکە هاتە خوارەوەو ڕووی لە پیرەمێردەکە کردوو پێی ووت :

وورچەکە چی چرپاندە گوێچکەت .. ؟ پیاوە پیرەکەش وەڵامی دایەوە : وورچەکە پێی ووتم تۆوی چاکە تەنها لای مرۆی چاک دەچێنرێت ، ئەوەی لەسەر منیش پێویستە کە هاوڕێیەتی ئەو کەسانە نەکەم کە لە ساتەکانی مەترسیدا بەجێم دەهێڵن .

چاپکراوی نوێ

بۆ منداڵان

ڕێوی و قەلەڕەش

لە بلاوکراوەکانی ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان چیرۆکێکی منداڵان بە ناونیشانی « ڕێوی و قەلەڕەش » دەرچووە کە برای شاعیر محسن ئاوارە وەری گێڕاوەتە سەر زمانی کوردی .

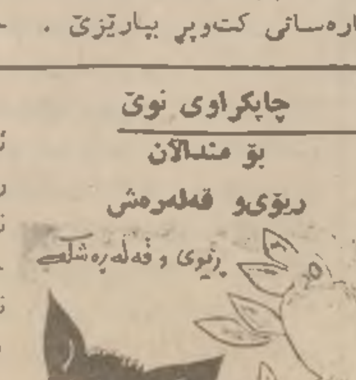

● شیعر بۆ منداڵان

چەتر

● لەتیف هەڵمەت ●

چەتر هاوڕێمە ... زستان
دەمپارێزێ لە باران
باران بێ یا بەفرو تەم
گورج چەترەکەم هەڵدەکەم
زستان بۆ هەر کوێ بڕۆم
چەتر دەبەم لەگەڵ خۆم
با شەستەباران داکات

چەترم بێ تەڕم ناکات
ئەی چەترەکەم ئەی هاوڕێم
لەگەڵتا دەڕۆم و دێم
تۆ هاوڕێیە بەهێزی
لە باران دەمپارێزی
چەتر هاوڕێمە ... زستان
دەمپارێزێ لە باران ...

بەهرەیەک

شێرزاد عبدالرحمن :

هەندێ منداڵان کە گۆرانی دەڵێن ، بەرەنگ و بەهرەی ناسکی خۆیان هەوایەکی گەش دەردەبڕن و لە سەرشانۆ وەکو گوڵ دەردەکەون و بە مۆسیقاو ئاوازی بەسۆز سەرشانۆ ئەڕازێننەوە ... هەروەکو « کاروان »ی لێهاتوو کە ئەم ئومێدە گەشە لە چاوەکانی بەدی دەکرێ .

● کەی هاتیتە سەر شانۆ ؟

– لە ئاهەنگێکی خنجیلانەی تیپی لاوان و ئەوەش هەروەکو خەون وابو ، چونکە زۆرم بەلاوە گەورەبو کە ڕۆژێ لە ڕۆژان لەسەر شانۆ خۆم ببینم ..

● ئەی کە هاتیتە سەر شانۆ ؟

– ئەویش هەر خەون بوو !

● تا ئێستا چەند گۆرانیت ووتووە ؟

– زۆر گۆرانی ، بەڵام کەس نیە زیاتر هانم بدات بمباتە ئێستکە گۆرانی بڵێم و ئاوازی کوردیم بۆ دابنێ ..

● حەزئەکەی چ گۆرانیەک بڵێی ؟

– شیرینێ سەوزە ... چونکە هەڵپەرکێیە ...

● لەقوتابخانە لە چیدای ؟

– پۆلی شەشەم .. زۆر سالیش یەکەم بووم .

هاوکاری
دەزگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی
بەغداد : شەقامی « الخلفاء » مەیدانی « الخلانی »
تەلەفون : ٨٨٧٥٧٩٥
پێنج خەت